

อ

334.683

๙๙๕๖๗

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

16 ก.ค. 2553

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

S 370839

อ
334.683
ส853ป

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร
ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ
พฤษภาคม 2553

สุรภูมิ สุทิน. (2553). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้. สารนิพนธ์ สม. (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์: รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย จารุจิตติพันธ์.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานและเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ตามขนาด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ สหกรณ์การเกษตรจำนวน 8 แห่ง ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลทุติยภูมิจากรายงานการผลิต และ รายงานการเงิน ซึ่งเก็บรวบรวมโดยสหกรณ์การเกษตร และเป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร และ บุคลากร เกี่ยวกับการบริหารสหกรณ์การเกษตรในช่วง พ.ศ.2548-2552 การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และการวิเคราะห์ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความแตกต่างโดยการทดสอบด้วยค่าสถิติ t

ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สหกรณ์การเกษตรที่มีขนาดเล็กมีจำนวน 3 สหกรณ์ สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มี 5 สหกรณ์ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 52.75 ล้านบาท มีปริมาณเงิน ปลดปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 87.95 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 249.12 ล้านบาท มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 165.54 ล้านบาท กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 312.02 ล้านบาท มีปริมาณ เงินปลดปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 514.56 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 1003.9 ล้านบาท มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 736.2 ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรทั้งสองกลุ่มมีรายได้และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจการรวบรวมผลผลิตใน สัดส่วนสูงที่สุด ผู้บริหารในสหกรณ์ทั้งสองกลุ่มส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการร่วมมือของสมาชิกอยู่ในระดับดี นโยบายจําหน่ายข้าวส่งผลให้ผลผลิตที่จัดเก็บเกิดความเสียหาย และมีการทุจริตในการ ดำเนินงานสูงกว่านโยบายประกันราคา และสหกรณ์ทั้งสองกลุ่มมีความสำเร็จในด้านการรวบรวม ผลผลิตและด้านการรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่น แต่มีปัญหาด้านเงินทุนและขาดบุคลากรที่ชำนาญงาน

ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มลดลง ในแต่ละปี โดยมีประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมของกลุ่มเท่ากับ 0.970 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่ม สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในแต่ละปี โดยมีประสิทธิภาพเฉลี่ย รวมของกลุ่มเท่ากับ 1.032 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และขนาด ใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

คำสำคัญ : สหกรณ์การเกษตร ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

EFFICIENCY OF AGRICULTURAL COOPERATIVES
IN THUNG KULA RONG HAI AREA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Economics Degree in Managerial Economics
at Srinakharinwirot University

May 2010

Surawut Sutin. (2010). *Efficiency of Agricultural Cooperatives in Thung Kula Rong Hai Area*.

Master's Project, M.Econ. (Managerial Economics) Bangkok: Graduate School,
Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assoc.Prof. Dr.Pisamai Jarujittipant.

The purposes of this research were to study the operation of the Agricultural Cooperatives in the thung kula rong rai area and to compare their efficiency. The population in this research were the 8 Agricultural Cooperatives. The secondary data were collected from the production and financial reports provided by the 8 Agricultural Cooperatives. The opinion data were collected from the executive and operating officers. The content analysis and description were conducted for data analysis with the statistics, percentage and arithmetic means as well as the t statistic was used for efficiency comparison between groups.

The results of the study is summed up at follows;

The results revealed that there were 3 small size cooperatives and 5 large size cooperatives. The average of deposits, credit loans, total assets and total debts in the small size group were approximately 52.75, 87.95, 249.12 and 165.54 million baht, respectively. The average of deposits, credit loans, total assets and total debts in the large size group were approximately 312.02, 514.56, 1003.9 and 736.2 million baht, respectively.

The incomes and expenses of both groups were highly in product collection activities. The executive and operational officers opinions concerning the member participation have been in the high level. The government paddy deposit policy effected the product damage and lead to more corrupt than paddy price assurance policy. Both groups were achieved in product collection and joint venture with the others and have faced the financial problems and skilled labor lacking.

In the aspect of the cooperative efficiency, The small size group efficiency have the tendency to decrease in every year their average efficiency was approximately 0.970. The large size group efficiency have the tendency to a little change in every year their average efficiency was approximately 1.032. The large size group efficiency were statistic insignificantly more than the small size group efficiency at the level 0.05 .

Keywords : Agricultural Cooperatives Efficiency of Agricultural Cooperatives

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและคณะกรรมการ
สอบได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร
ร้องไห้ ของ สุรวุฒิ สุทิน ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย จารุจิตติพันธ์)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร. อ้อทิพย์ ราษฎร์นิยม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์ ดร.พิสมัย จารุจิตติพันธ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ประภาพร เฟื่องฟูสกุล)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ทิพย์วิมล วงศ์รัตนชัย)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การจัดการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีสำนักวิชาเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ

(รองศาสตราจารย์ ดร.เรณู สุขารมณ์)

วันที่ 27 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี เป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย จารุจิตติพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาให้คำแนะนำในการจัดทำสารนิพนธ์นี้โดยละเอียดทุกขั้นตอน ทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัย และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีคุณค่ามากขึ้น อีกทั้งยังได้รับความกรุณาจากอาจารย์ประพาฬ เพื่องฟูสกุล และอาจารย์ ทิพย์วิมล วงศ์รัตนชัย กรรมการสอบเค้าโครงและกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ท่านได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเป็นอย่างดี ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้พัฒนาความรู้ กระบวนการคิด ประสบการณ์ และได้เรียนรู้ว่าเราควรที่จะเรียนรู้ต่อไปอย่างต่อเนื่อง เพราะความรู้นั้นมีอยู่ทั่วไป และ ไม่มีที่สิ้นสุดเมื่อได้ทำการศึกษาจนรู้แล้วก็ควรจะต้องนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง องค์กรที่เราทำงาน รวมถึงสังคมที่เราอยู่ และประเทศชาติของเราด้วย

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มารดาและคุณป้า ผู้เป็นแรงบันดาลใจและเป็นผู้ให้กำลังใจที่ดีเยี่ยมตลอดเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัย ขอบคุณผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรตลอดจนบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่ดีเสมอมา ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคน ที่ให้การช่วยเหลือประสานงานที่ดีที่สุดและคอยให้กำลังใจด้วยดีมาโดยตลอด คุณประโยชน์ที่พึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณมารดา พระคุณครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุก ๆ ท่าน

สุรวุฒิ สุทิน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ศึกษา.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	10
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์การเกษตร.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพและการผลิต.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับค่าเสื่อมราคา.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
สภาพพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	30
3 วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	32
การกำหนดประชากรกลุ่มเป้าหมาย.....	32
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	33
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์.....	37

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์.....	58
เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	67
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	69
สรุปผลการวิจัย.....	69
อภิปรายผลการวิจัย.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	79
ภาคผนวก.....	82
ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์.....	99

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 อัตราร้อยละสำหรับการคิดค่าเสื่อมราคาต่อประเภทของทรัพย์สิน.....	23
2 ขนาดของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	38
3 ปริมาณเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรในเขต พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	39
4 มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	42
5 สัดส่วนรายได้ของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552.....	46
6 สัดส่วนรายได้ของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552.....	47
7 ความร่วมมือของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552.....	49
8 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตเกษตรที่มีผลต่อสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552.....	51
9 ความสำเร็จและปัญหาของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552.....	54
10 รายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	58
11 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552.....	62
12 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ แต่ละกิจการ ปี 2548 – 2552.....	65
13 ค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กเฉลี่ย ปี 2548 – 2552.....	67
14 ค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่เฉลี่ย ปี 2548 – 2552.....	67

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง

หน้า

15 ผลทดสอบความแตกต่างของประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์ การเกษตรขนาดเล็ก และขนาดใหญ่โดยใช้ t-test.....	67
---	----

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กราฟแสดงจำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	2
2	กราฟแสดงจำนวนสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2552.....	2
3	กรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร.....	10
4	กรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้.....	11
5	ระดับของสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทย.....	16
6	ความสัมพันธ์ของเส้นต้นทุนและการประหยัดจากขนาดการผลิต.....	22
7	ค่าเฉลี่ยของเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	41
8	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์ การเกษตรปี 2548 – 2552.....	42
9	ค่าเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	44
10	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์ การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	45
11	สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	47
12	สัดส่วนของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	49
13	มูลค่ารายได้เฉลี่ยและมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตรปี 2548 – 2552....	60
14	ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้และมูลค่าค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	61
15	ประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	63
16	ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ย ของกลุ่มสหกรณ์ การเกษตร ปี 2548 – 2552.....	64
17	ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละกิจการของสหกรณ์การเกษตรแต่ละ กลุ่ม ปี 2548 – 2552.....	66

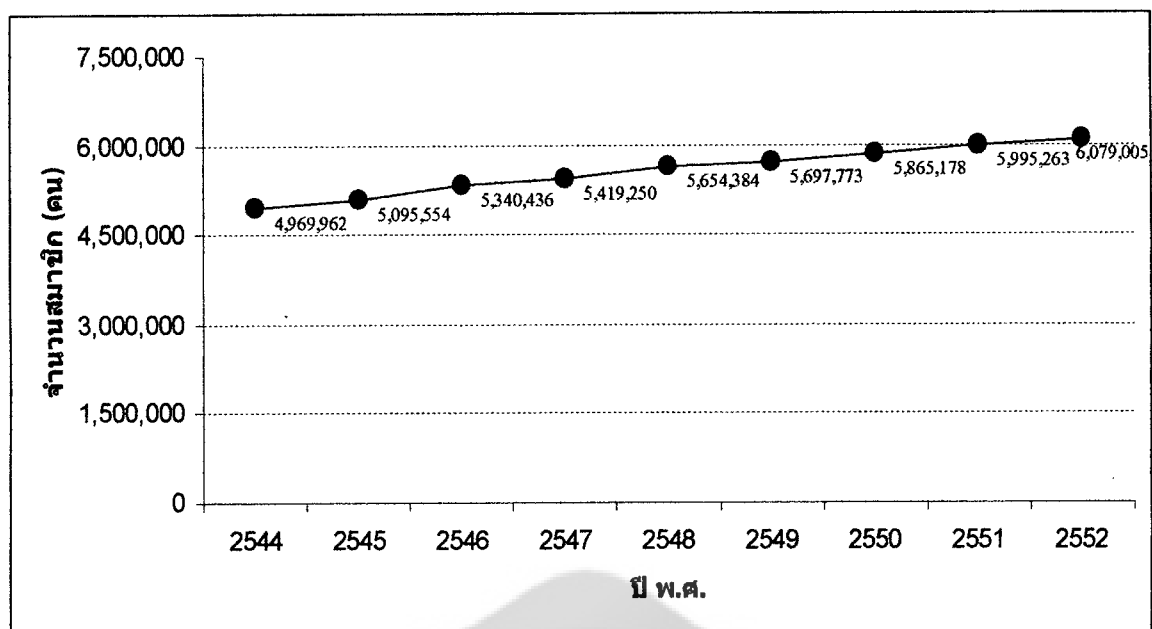
บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

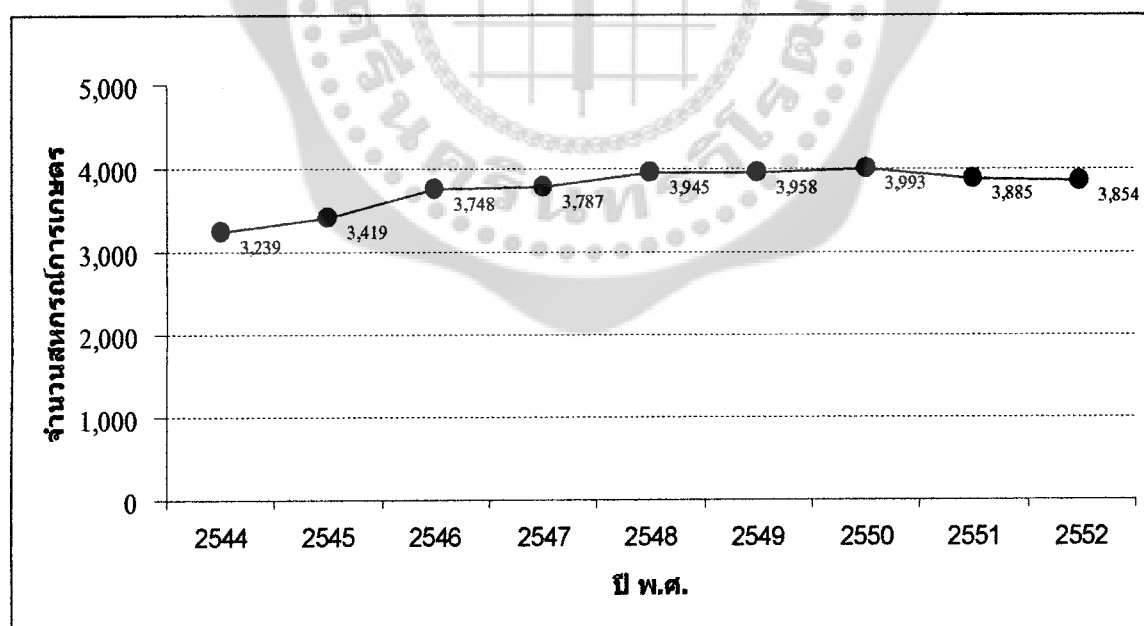
การผลิตภาคการเกษตรมีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจไทยเนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในภาคการเกษตรและผลผลิตการเกษตรก็ยังเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ. 2545 มีประชากรของประเทศประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ถึงร้อยละ 51.63 ของประชากรทั้งหมด (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2545) และเนื่องด้วยลักษณะทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเหมาะสำหรับการปลูกข้าว ดังนั้นในการประกอบอาชีพเกษตรของประชากรส่วนใหญ่จึงเป็นการทำนาปลูกข้าว ซึ่งในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงจากการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนมาเป็นการผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นจากความต้องการภายในประเทศก็จะทำการส่งออกไปขายยังต่างประเทศ ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกถึงร้อยละ 20.09 ของมูลค่าสินค้าเกษตรส่งออกทั้งหมดในปี พ.ศ. 2551 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ข้าวจึงนับเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย และมีความสำคัญต่อฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรด้วย

การเพิ่มปริมาณผลผลิตทางการเกษตรให้มากขึ้นนั้นมีหลายวิธี เช่น การเพิ่มปริมาณปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นการขยายเนื้อที่การเพาะปลูกให้มากขึ้น หรือการเพิ่มปุ๋ย/แรงงานตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในส่วนของการผลิต และคุณภาพปัจจัยที่ใช้สำหรับการผลิต ภาคการเกษตรมักจะมีปัญหาด้านการผลิต การตลาด และราคา เกษตรกรผู้ผลิตส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ ขาดความรู้ทางการผลิต ตลอดจนขาดเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประกอบกับผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรของไทยมักทำการผลิตกันอย่างกระจัดกระจาย และเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สามารถจะรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการตลาด ทำให้อำนาจการต่อรองต่ำ และถูกเอารัดเอาเปรียบจากผู้ค้าคนกลางตลอดมา ดังนั้นการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรจึงเป็นอีกทางเลือกที่ช่วยเพิ่มอำนาจในการต่อรองทางการตลาดให้กับกลุ่มของตนเอง และการรวมกลุ่มกันยังส่งผลดีอีกหลายด้านแก่สมาชิก จึงมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรเพื่อจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรขึ้น โดยมีสมาชิกเป็นเกษตรกรซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภานาเดียวกัน และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการยกระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิกให้ดีขึ้นด้วยวิธีดำเนินกิจกรรมร่วมกันบนพื้นฐานของการช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ในด้านการผลิต การตลาด และการเงินตามหลักการสหกรณ์

ภาพประกอบ 1 กราฟแสดงจำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2552

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2552). จำนวนสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ปี พ.ศ. 2544 – 2552.

ภาพประกอบ 2 กราฟแสดงจำนวนสหกรณ์การเกษตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – 2552

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2552). จำนวนสหกรณ์การเกษตร ปี พ.ศ. 2544 – 2552.

จากภาพประกอบ 1 แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรในประเทศไทยได้มีความเข้าใจในหลักการของสหกรณ์มากขึ้น และได้ตระหนักถึงผลที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเรื่องของการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อน และเรื่องของความอยู่รอดในการประกอบอาชีพ ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรจึงเป็นความหวังของเกษตรกรที่จะยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น แต่เมื่อพิจารณาจากภาพประกอบที่ 2 ซึ่งแสดงจำนวนสหกรณ์การเกษตรที่เปิดทำการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 – พ.ศ. 2552 จะพบว่ามีเพิ่มในอัตราส่วนที่ลดลงจนกระทั่งมาลดจำนวนลงในปี พ.ศ. 2550 เป็นต้นมา แสดงว่าได้มีสหกรณ์การเกษตรจำนวนหนึ่งได้มีการปิดการดำเนินงานลง และมีแนวโน้มจะปิดการดำเนินงานลงเรื่อยๆ ซึ่งลักษณะดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรนั้นๆ โดยตรง

การศึกษาในครั้งนี้เลือกทำการศึกษาสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เนื่องจากพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพื้นที่ราบขนาดใหญ่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ 2,107,691 ไร่ หรือ 3,372.360 ตารางกิโลเมตร โดยที่ 80 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ทั้งหมดเป็นที่ราบลุ่ม แต่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นพื้นที่ที่ประสบกับวิกฤตการณ์ด้านแหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภค บริโภค และเกษตรกรรมตลอดมา ประชากรในพื้นที่จะมีน้ำใช้อุดมสมบูรณ์เฉพาะในช่วงฤดูฝนเท่านั้น และประกอบกับดินในพื้นที่แห่งนี้เป็นดินร่วนปนทรายซึ่งยากที่จะทำการเพาะปลูกพืช หรือทำการเกษตรใดๆ แต่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้นั้นสามารถปลูกข้าวหอมมะลิสายพันธุ์ 105 ได้ และมีคุณภาพดีที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากเป็นสายพันธุ์ที่ถูกพัฒนาให้เหมาะกับลักษณะสภาพแวดล้อมของทุ่งกุลาร้องไห้โดยเฉพาะ ประกอบกับความต้องการข้าวหอมมะลิทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศมีอยู่สูง ส่งผลให้ราคาข้าวหอมมะลิสูงกว่าราคาข้าวขาวธรรมดาถึง 2 เท่า และประชากร 90 เปอร์เซ็นต์ของประชากรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ทั้งหมดประกอบอาชีพทำนาปลูกข้าว

จากเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลจึงมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรจัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตรเกิดขึ้นแทบทุกอำเภอในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยสามารถจำแนกประเภทของสหกรณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้ตามลักษณะของการดำเนินงานออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ 1. สหกรณ์การเกษตรที่ไม่มีเครื่องจักรสำหรับแปรรูปผลผลิต 2. สหกรณ์การเกษตรที่มีเครื่องจักรสำหรับแปรรูปผลผลิต แม้ว่ากิจกรรมในการดำเนินงานของสหกรณ์แต่ละกลุ่มจะแตกต่างกันแต่จะมีความเหมือนกันในเรื่องของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต แต่สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่นี้ยังมีฐานะทางการเงินที่แตกต่างกันอยู่มาก เลยเกิดเป็นประเด็นคำถามว่าสหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีสภาพของการดำเนินงานเป็นอย่างไร นอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรแต่ละแห่งในเขตพื้นที่นี้ยังมีขนาดกำลังการผลิตที่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลุ่มโดยใช้กำลังการผลิตเป็นเกณฑ์ในการแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ เลยเกิดเป็นประเด็น

คำถามอีกว่า สหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 กลุ่มในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีประสิทธิภาพการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์เกษตรที่มีขนาดแตกต่างกันในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในปี 2548 – 2552

ความสำคัญของการวิจัย

การทราบเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ในช่วงที่ผ่านมาและประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนับเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อสหกรณ์การเกษตรในการปรับปรุงการบริหารจัดการ การดำเนินงานให้บรรลุจุดประสงค์ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีเครื่องจักรสำหรับการแปรรูปข้าว จำนวน 8 สหกรณ์ ดังนี้
 - 1.1 สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
 - 1.2 สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
 - 1.3 สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
 - 1.4 สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
 - 1.5 สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (จังหวัดบุรีรัมย์)
 - 1.6 สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด (จังหวัดสุรินทร์)
 - 1.7 สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (จังหวัดสุรินทร์)

1.8 สหกรณ์การเกษตรมหาชนชัย จำกัด (จังหวัดยโสธร)

2. บุคลากรของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้แต่ละสหกรณ์ ได้แก่ ผู้บริหาร และหัวหน้างานในแต่ละฝ่ายจำนวน 40 คน ดังนี้

- 2.1 ผู้จัดการสหกรณ์
- 2.2 หัวหน้าฝ่ายผลิต
- 2.3 หัวหน้าฝ่ายการเงิน
- 2.4 หัวหน้าฝ่ายบัญชี
- 2.5 หัวหน้าฝ่ายการตลาด

ตัวแปร / ประเด็นที่ศึกษา

1. ตัวแปร / ประเด็นที่ศึกษา ที่ใช้ในการศึกษาสภาพการดำเนินงาน ของสหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ประกอบด้วย

- 1.1 ขนาดของสหกรณ์การเกษตร
 - 1.1.1 จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร
 - 1.1.2 ขนาดกำลังการผลิตของเครื่องจักรสหกรณ์การเกษตร
 - 1.1.3 เงินหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตร
- 1.2 ปริมาณเงินรับฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ
- 1.3 มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สิน
- 1.4 สัดส่วนของรายได้และค่าใช้จ่าย
- 1.5 ความร่วมมือของสมาชิก
- 1.6 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร
- 1.7 ความสำเร็จและปัญหา

ข้อมูลในข้อ 1.1 - ข้อ 1.4 เป็นข้อมูลทฤษฎีภูมิของสหกรณ์การเกษตร ในช่วงปี 2548 – 2552 ซึ่งเก็บรวบรวมโดยสหกรณ์การเกษตร

ข้อมูลในข้อ 1.5 - ข้อ 1.7 เป็นข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหาร ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร

2. ตัวแปร / ประเด็นที่ศึกษา ที่ใช้ในการศึกษาประสิทธิภาพของการดำเนินงาน ของสหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ประกอบด้วย

- 2.1 รายได้จากการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย
 - 2.1.1 รายได้จากกิจการสินเชื่อ
 - 2.1.2 รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
 - 2.1.3 รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต

2.1.4 รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต

2.1.5 รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์

2.1.6 รายได้อื่นๆ

2.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ประกอบด้วย

2.2.1 ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ

2.2.2 ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

2.2.3 ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต

2.2.4 ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต

2.2.5 ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์

2.2.6 ค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน

ข้อมูลบัญชีเกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ที่ใช้ในงานวิจัยเป็นข้อมูลใน ปี 2548 – 2552 ที่เก็บรวบรวมโดยสหกรณ์การเกษตร

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สหกรณ์การเกษตร หมายถึง สหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นในหมู่ผู้มีอาชีพทางการเกษตรรวมกัน จัดตั้งขึ้นและจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนิน กิจการร่วมกัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น สหกรณ์การเกษตรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรที่อยู่ในพื้นที่ที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และมีเครื่องจักรสำหรับแปรรูปข้าว

2. สภาพการดำเนินงาน หมายถึง สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่ ทำการศึกษาวิจัยครอบคลุมถึงสภาพการเกี่ยวกับ ขนาดของสหกรณ์ ปริมาณเงินรับฝาก ปริมาณเงิน ปลดปล่อยสินเชื่อ สัดส่วนของรายได้ สัดส่วนค่าใช้จ่าย ทรัพย์สินของสหกรณ์ หนี้สินของสหกรณ์ ความ ร่วมมือของสมาชิก นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ความสำเร็จของสหกรณ์ และปัญหา ของสหกรณ์

2.1 ขนาดของสหกรณ์ หมายถึง ขนาดในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่ ทำการศึกษาวิจัย โดยมีการพิจารณาจากคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ กำลังการผลิตของสหกรณ์ จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ และปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์

- กำลังการผลิตของสหกรณ์ หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักรในการแปรรูป ข้าวเปลือกเป็นข้าวสารของสหกรณ์ โดยจะคิดเป็นตันข้าวเปลือกต่อ 24 ชม.

- จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ หมายถึง จำนวนของเกษตรกรที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก ของสหกรณ์ และยังคงสภาพเป็นสมาชิกอยู่

- ปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์ หมายถึง จำนวนเงินที่หมุนเวียนในระบบการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

จากการพิจารณาลักษณะ 3 ประการดังกล่าวสามารถแบ่งขนาดของสหกรณ์การเกษตรออกได้เป็น 2 ขนาดได้แก่

2.1.1 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก หมายถึง สหกรณ์การเกษตรที่มีกำลังการผลิตไม่เกิน 40 ตัน/วัน มีจำนวนสมาชิกไม่เกิน 2,000 คน และมีปริมาณเงินหมุนเวียนในการดำเนินงานไม่เกิน 100 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกันในบรรดาสหกรณ์การเกษตรทั่วไป

2.1.2 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ หมายถึง สหกรณ์การเกษตรที่มีกำลังการผลิตมากกว่า 40 ตัน/วัน มีจำนวนสมาชิกสหกรณ์มากกว่า 2,000 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานมากกว่า 100 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่เป็นที่ยอมรับกันในบรรดาสหกรณ์การเกษตรทั่วไป

2.2 ปริมาณเงินรับฝาก หมายถึง จำนวนเงินที่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรนำมาฝากกับสหกรณ์ทั้งหมดในรอบเวลา 1 ปี

2.3 ปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้ให้สมาชิกของสหกรณ์กู้ไปทั้งหมดในรอบเวลา 1 ปี

2.4 มูลค่าสินทรัพย์ของสหกรณ์ หมายถึง สินทรัพย์ที่สหกรณ์การเกษตรถือสิทธิ์ครอบครองทั้งหมด ซึ่งสามารถประเมินค่าเป็นเงินได้

2.5 มูลค่าหนี้สินของสหกรณ์ หมายถึง หนี้สินที่สามารถคำนวณเป็นเงินได้ทั้งหมดที่อยู่ในความรับผิดชอบของสหกรณ์การเกษตร

2.6 สัดส่วนของรายได้ หมายถึง มูลค่าของรายได้ของสหกรณ์การเกษตรที่มีความแตกต่างกันในแต่ละกิจการ ซึ่งจะนำมาคิดเป็นร้อยละ

2.7 สัดส่วนของค่าใช้จ่าย หมายถึง มูลค่าของค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจการของสหกรณ์การเกษตรที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งจะนำมาคิดเป็นร้อยละ

2.8 ความร่วมมือของสมาชิก หมายถึง การให้ความร่วมมือของสมาชิกสหกรณ์ที่มีต่อสหกรณ์การเกษตรในทุกๆด้าน

2.9 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร หมายถึง โครงการของรัฐบาลที่ออกมาเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ที่มีผลเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

2.10 ความสำเร็จของสหกรณ์ หมายถึง สิ่งที่สหกรณ์การเกษตรได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ แล้วสามารถทำให้บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2.11 ปัญหาของสหกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อสหกรณ์การเกษตรในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. ประสิทธิภาพของการดำเนินงาน หมายถึง ความสามารถ หรือ ผลที่เกิดขึ้นของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร โดยเปรียบเทียบกับทรัพยากรที่ใช้ไป ซึ่งงานวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาจากมูลค่ารายได้ที่สหกรณ์การเกษตรผลิตได้ต่อมูลค่าค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ในการผลิต

3.1 มูลค่ารายได้ หมายถึง รายได้ที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการขายสินค้าและบริการในรอบเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นการคิดรวมจากกิจการแต่ละกิจการของสหกรณ์การเกษตร คือ รายได้จากกิจการสินเชื่อ + รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย + รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต + รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต + รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ + รายได้อื่นๆ

3.1.1 รายได้จากกิจการสินเชื่อ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการดำเนินงานด้านการให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์

3.1.2 รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการจัดหาสินค้าอื่นๆที่สหกรณ์ไม่ได้ผลิต มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกของสหกรณ์และบุคคลทั่วไป

3.1.3 รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรแล้วจำหน่ายต่อ

3.1.4 รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการนำผลผลิตการเกษตรจากเกษตรกรมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายในรูปของสินค้าแต่ละประเภท

3.1.5 รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการผลิต และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกให้แก่เกษตรกรทั้งที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์และไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์

3.1.6 รายได้อื่นๆ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้รับจากการให้บริการอื่นๆที่นอกเหนือไปจากกิจการหลัก

3.2 มูลค่าค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่สหกรณ์การเกษตรใช้ในการผลิตสินค้าและบริการในรอบเวลา 1 ปี ซึ่งเป็นการคิดรวมจากกิจการแต่ละกิจการของสหกรณ์การเกษตร คือ ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ + ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย + ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต + ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต + ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์ + ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

3.2.1 ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปในการดำเนินงานด้านการให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์

3.2.2 ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปในการจัดหาสินค้าอื่นๆที่สหกรณ์ไม่ได้ผลิต มาจำหน่ายให้แก่สมาชิกของสหกรณ์และบุคคลทั่วไป

3.2.3 ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปในการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรแล้วจำหน่ายต่อ

3.2.4 ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปในการนำผลผลิตการเกษตรจากเกษตรกรมาแปรรูปเพื่อจำหน่ายในรูปของสินค้าแต่ละประเภท

3.2.5 ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์ หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปในการผลิต และจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวเปลือกให้แก่เกษตรกรทั้งที่เป็นสมาชิกของสหกรณ์และไม่ได้เป็นสมาชิกของสหกรณ์

3.2.6 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน หมายถึง จำนวนเงินที่สหกรณ์การเกษตรได้จ่ายไปเป็นค่าใช้จ่ายในสำนักงาน และในการดำเนินงานโดยรวมทั้งหมดของสหกรณ์การเกษตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้กระทำโดยอาศัยหลักการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และขนาดของการผลิตมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการ ดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และความแตกต่างระหว่างประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ การเกษตรขนาดเล็ก และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ดังสรุปได้ในภาพประกอบ 3 - 4

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์ขนาดเล็ก

มูลค่ารายได้

1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
6. รายได้อื่นๆ

ประสิทธิภาพ
ดำเนินงาน
(สหกรณ์การเกษตร
ขนาดเล็ก)

ประสิทธิภาพ
ดำเนินงาน
(สหกรณ์การเกษตร
ขนาดใหญ่)

เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของ
ประสิทธิภาพดำเนินงาน

มูลค่าค่าใช้จ่าย

1. ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ
2. ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
3. ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต
4. ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต
5. ค่าใช้จ่ายกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
6. ค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน

สหกรณ์ขนาดใหญ่

มูลค่ารายได้

1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต
5. รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
6. รายได้อื่นๆ

มูลค่าค่าใช้จ่าย

1. ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ
2. ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย
3. ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต
4. ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต
5. ค่าใช้จ่ายกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์
6. ค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 1.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์การเกษตร
 - 1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพและการผลิต
 - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับค่าเสื่อมราคา
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. สภาพพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับสหกรณ์และสหกรณ์การเกษตร

1.1.1 ประวัติการสหกรณ์ในประเทศไทย

การสหกรณ์ในประเทศไทย มีมูลเหตุสืบเนื่องมาจาก เมื่อประเทศไทยได้เริ่มมีการติดต่อค้าขายกับต่างประเทศ มากขึ้น ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ระบบเศรษฐกิจของชนบทก็ค่อยๆ เปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อเลี้ยง ตัวเองมาสู่ระบบเศรษฐกิจแบบเพื่อการค้า ความต้องการเงินทุนในการขยายการผลิตและการครองชีพจึงมีเพิ่มขึ้น ชาวนาที่ไม่มีทุนรอนของตนเองก็หัน ไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราสูง และยังถูกเอาเปรียบจากพ่อค้านายทุนทุกวิถีทางอีกด้วย ชาวนาจึงตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา ทำนาได้ข้าวเท่าใด ก็ต้องขายใช้หนี้เกือบหมด นอกจากนี้การทำนา ยังคงมีผลผลิตที่ไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ถ้าปีไหนผลผลิตเสียหายก็จะทำให้หนี้สินพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆจนลูกหนี้บางรายต้องโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้แก่เจ้าหนี้ และกลายเป็นผู้เช่านา หรือเร่ร่อน ไม่มีที่ดินทำกินไปในที่สุด

จากสภาพปัญหาความยากจนของชาวนาในสมัยนั้น ทำให้ทางราชการคิดหาวิธีช่วยเหลือ ด้วยการจัดหาเงินทุน มาให้กู้และคิดดอกเบี้ยในอัตราต่ำความคิดนี้ได้เริ่มขึ้นในปลายรัชการที่ 5 โดยกำหนดวิธีการที่จะช่วยชาวนาในด้านเงินทุนไว้ 2 วิธีคือ

วิธีที่ 1 จัดตั้งธนาคารเกษตรเพื่อให้เงินกู้แก่ชาวนา แต่ขัดข้องในเรื่องเงินทุนและหลักประกันเงินกู้ ความคิดนี้จึงระงับไป

วิธีที่ 2 วิธีการสหกรณ์ประเภทหาทุน วิธีนี้เกิดจากรัฐบาลโดยกระทรวงพระคลังมหาสมบัติใน

ปัจจุบันคือ กระทรวงการคลังได้เชิญเซอร์เบอร์นาร์ด ฮันเตอร์ หัวหน้าธนาคารแห่งมัตราช ประเทศอินเดียเข้ามาสำรวจหาช่องทางช่วยเหลือชาวนาได้เสนอว่าควรจัดตั้ง "ธนาคารให้กู้ยืมแห่งชาติ" ดำเนินการให้กู้ยืมแก่ราษฎร โดยมีที่ดินและหลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพื่อป้องกันมิให้ชาวนาที่กู้ยืมเงินทอดทิ้งที่นาหลบหนีสิน ส่วนการควบคุมเงินกู้และการเรียกเก็บเงินกู้ ท่านได้แนะนำให้จัดตั้งเป็นสมาคมที่เรียกว่า "โคออปอเรทีฟ โซไซตี้" (Cooperative Society) โดยมีหลักการร่วมมือกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งคำนี้พระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ได้ทรงบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยว่า "สมาคมสหกรณ์" จึงกล่าวได้ว่าประเทศไทยเริ่มศึกษาวิธีการสหกรณ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2457 แต่ก็มีมิได้ดำเนินการอย่างไร จนกระทั่งในปี 2458 ได้มีการเปลี่ยนกรมสถิติพยากรณ์เป็นกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ประกอบด้วยส่วนราชการ 3 ส่วน คือ การพาณิชย์ การสถิติพยากรณ์ และการสหกรณ์ การจัดตั้งส่วนราชการสหกรณ์นี้ ก็เพื่อจะให้มิมีเจ้าหน้าที่ดำเนินการทดลองจัดตั้งสหกรณ์ขึ้น และพระราชวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ในฐานะทรงเป็นอธิบดีกรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาเลือกแบบอย่างสหกรณ์ที่จัดกันอยู่ในต่างประเทศหลายแบบ ในที่สุดก็ทรงเลือกแบบไรฟ์ไฟเฟนและทรงยืนยันไว้ใน รายงานสหกรณ์ฉบับแรกว่า "เมื่อได้พิจารณาละเอียดแล้วได้ตกลงเลือกสหกรณ์ชนิดที่เรียกว่าไรฟ์ไฟเฟน ซึ่งเกิดขึ้นในเยอรมันก่อน และซึ่งมุ่งหมายที่จะอุปถัมภ์คนจน ผู้ประกอบกิจการมย่อยๆ เห็นว่าเป็นสหกรณ์ชนิดที่เหมาะสม ที่สุดสำหรับประเทศไทย" จากการที่พระองค์ท่าน ทรงเป็นผู้บุกเบิกริเริ่มงานสหกรณ์ขึ้นในประเทศไทย บุคคลทั้งหลายใน ขบวนการสหกรณ์จึงถือว่าพระองค์ทรงเป็น "พระบิดาแห่งการสหกรณ์ไทย" สำหรับรูปแบบของไรฟ์ไฟเฟนก็คือ สหกรณ์เพื่อการกู้ยืมเงินที่มีขนาดเล็ก สมาชิกจะได้รับความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สะดวกแก่การควบคุมท้องที่ที่ได้รับการพิจารณาให้จัดตั้งสหกรณ์ คือ จังหวัดพิษณุโลก เนื่องจากเป็นจังหวัด ที่มีผู้คนไม่หนาแน่นและเป็นราษฎรที่เพิ่งอพยพมาจากทางใต้ จึงต้องการช่วยเหลือผู้อพยพซึ่งประกอบอาชีพการเกษตร ให้ตั้งตัวได้ รวมทั้งเพื่อเป็นการชักจูงราษฎรในจังหวัดอื่นที่มีผู้คนหนาแน่นให้อพยพมาในจังหวัดนี้ และเข้าทำประโยชน์ในที่ดินอย่างเต็มที่ ต่อมากรมพาณิชย์และสถิติพยากรณ์ จึงได้ทดลองจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้น ณ ท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลกเป็นแห่งแรกใช้ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" โดยจดทะเบียนเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 มีพระราชวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ เป็นนายทะเบียนสหกรณ์ พระองค์แรก นับเป็นการเริ่มต้นแห่งการสหกรณ์ในประเทศไทยอย่างสมบูรณ์

ในระยะแรกตั้งสหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้มีสมาชิกจำนวน 16 คน ทุนดำเนินงาน 3,080 บาท ซึ่งเป็นเงิน จากค่าธรรมเนียมแรกเข้า 80 บาท และเงินทุนจำนวน 3,000 บาท ได้อาศัยเงินกู้จาก แบงก์สยามกัมมาจล จำกัด ซึ่งก็คือธนาคารไทยพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยมีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ เป็นผู้ค้ำประกัน และเสียดอกเบี้ยให้ธนาคารในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี คัดดอกเบี้ยจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 12 ต่อปี กำหนดให้สมาชิกส่งคืนเงินต้นในปีแรกจำนวน 1,300 บาท แต่เมื่อครบกำหนดสมาชิกส่งคืน

เงินต้นได้ถึง 1,500 บาท ทั้งส่งดอกเบี้ยได้ครบทุกราย แสดงให้เห็นว่าการนำวิธีการสหกรณ์เข้ามาช่วยแก้ไขความเดือดร้อนของชาวนาได้ผล และจากความสำเร็จของสหกรณ์วัดจันทร์ดังกล่าว รัฐบาลจึงได้ขยายกิจการสหกรณ์ไปยังจังหวัดอื่นๆ แต่การจัดตั้งสหกรณ์ในระยะแรกนั้น นอกจากจะมีข้อจำกัดเรื่องเงินทุนแล้วยังมีข้อจำกัดในทางกฎหมายด้วย เพราะพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 ทำให้การจัดตั้งสหกรณ์ไม่กว้างขวางพอที่จะขยายสหกรณ์ออกไป หากจะให้การจัดตั้งสหกรณ์เจริญก้าวหน้าและมีความมั่นคงจะต้องออกกฎหมายควบคุมให้มีขอบเขตกว้าง ดังนั้นในเวลาต่อมาทางราชการจึงได้ประกาศยกเลิกพระราชบัญญัติเพิ่มเติมสมาคม พ.ศ. 2459 แล้วประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 นับเป็นกฎหมายสหกรณ์ฉบับแรก พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้เปิดโอกาสให้มีการรับจดทะเบียนสหกรณ์ประเภทอื่นๆ จากนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 อีก 3 ครั้ง นับว่าการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2471 ช่วยให้การจัดตั้งสหกรณ์ได้ขยายออกไปอีกมาก

ปี พ.ศ. 2478 มีการริเริ่มจัดตั้งสหกรณ์เข้าซื้อที่ดินที่จังหวัดปทุมธานีและได้จัดตั้งสหกรณ์ประเภทใหม่ ๆ ขึ้นอีกหลายประเภท เช่น สหกรณ์บำรุงที่ดินสหกรณ์ค้าขาย สหกรณ์นิคมฝ้าย สหกรณ์หาทุนและบำรุงที่ดิน ในปี พ.ศ. 2480 ร้านสหกรณ์ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกที่อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชื่อว่าร้านสหกรณ์บ้านเกาะ จำกัดสินใช้ มีสมาชิกแรกตั้ง 279 คน และได้มีการจัดตั้งร้านสหกรณ์ในลักษณะนี้อีกหลายแห่งเพื่อช่วยเหลือประชาชนเกี่ยวกับปัญหาการค้าครองชีพ โดยจัดตั้งขึ้นทั้งในส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และส่วนของประชาชน

การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่สุดของขบวนการสหกรณ์ในประเทศไทย ก็คือการควบสหกรณ์หาทุนเข้าด้วยกัน โดยทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 เปิดโอกาสให้สหกรณ์หาทุนขนาดเล็กที่ดำเนินธุรกิจเพียงอย่างเดียวควบเข้ากันเป็นขนาดใหญ่ สามารถขยายการดำเนินธุรกิจเป็นแบบอเนกประสงค์ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่สมาชิก ได้มากกว่า ด้วยเหตุนี้สหกรณ์หาทุนจึงแปรสภาพเป็นสหกรณ์การเกษตรมาจนปัจจุบัน และในปี 2511 สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยได้ถือกำเนิดขึ้นมา เพื่อเป็นสถาบันสำหรับการศึกษาแก่สมาชิกสหกรณ์ทั่วประเทศ มีหน้าที่ติดต่อประสานงานกับสถาบันสหกรณ์ต่างประเทศ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์และความช่วยเหลือ ร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์สากลในด้านอื่นๆ ที่มีใช้เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจโดยมีสหกรณ์ทุกประเภทเป็นสมาชิก ซึ่งประเทศไทยได้กำหนดประเภทสหกรณ์ไว้ 6 ประเภท ตามประกาศกฎกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. 2516 ประกอบด้วยสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์นิคม สหกรณ์ประมง สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์ร้านค้า และสหกรณ์บริการ ซึ่งนับแต่สหกรณ์ได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยจวบจนปัจจุบัน ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ในธุรกิจต่างๆ ได้สร้างความเชื่อถือเป็นที่ไว้วางใจของสมาชิกจนทำให้จำนวนสหกรณ์ จำนวนสมาชิก ปริมาณเงินทุน และผลกำไรของสหกรณ์ เพิ่มขึ้นทุกปี ปัจจุบันมีสหกรณ์ทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 มกราคม 2542 ประมาณ 5,549 สหกรณ์ และสมาชิก 7,835,811 ครอบครัว การสหกรณ์ใน

ประเทศไทยจึงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะ ต่อประชาชนที่ยากจน สหกรณ์จะเป็นสถาบันทางเศรษฐกิจและสังคมที่ช่วยแก้ไขปัญหาในการประกอบอาชีพ และช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น

1.1.2 สหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตร คือ องค์การที่ผู้ประกอบอาชีพทางการเกษตรรวมกันจัดตั้งขึ้น และจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินการร่วมกันและช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขความเดือดร้อนในการประกอบอาชีพของสมาชิก และช่วยยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกให้ดีขึ้น

ประวัติสหกรณ์การเกษตรได้มีการจัดตั้งสหกรณ์หาทุนขึ้นที่อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ชื่อว่า "สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้" ได้รับจดทะเบียนเป็นสหกรณ์แรก เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2459 หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งสหกรณ์หาทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 จึงได้ทำการควบสหกรณ์หาทุนหลายๆ สหกรณ์เข้าเป็นสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ เพื่อให้มีขนาดธุรกิจใหญ่ขึ้น สามารถบริการแก่สมาชิกได้มากขึ้น

1.1.2.1 วัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร

- ให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร
- จัดหาวัสดุการเกษตร และสิ่งของที่จำเป็นมาจำหน่าย
- จัดหาตลาดจำหน่ายผลิตผล และผลิตภัณฑ์ของสมาชิก
- รับฝากเงิน
- จัดบริการและบำรุงที่ดิน
- ส่งเสริมความรู้ทางเกษตรแผนใหม่
- ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์

1.1.2.2 การแบ่งระดับของสหกรณ์การเกษตร

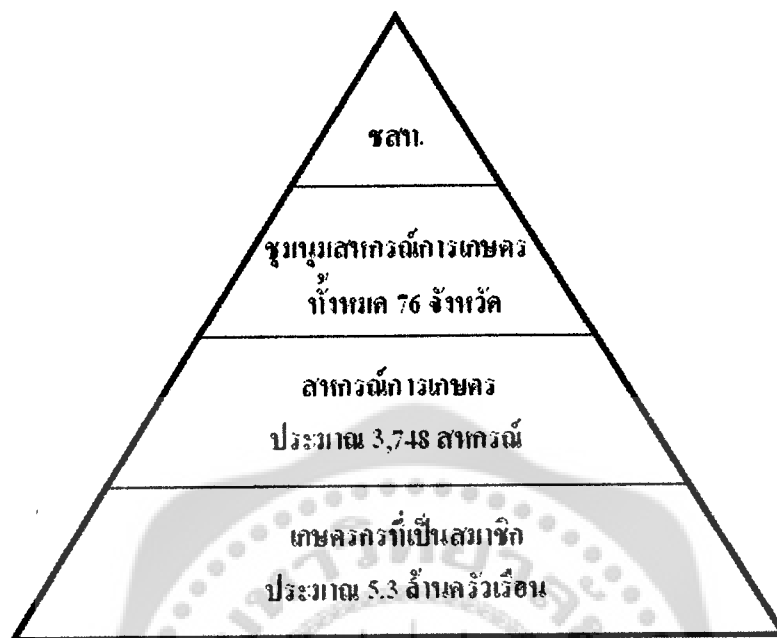
การแบ่งระดับของสหกรณ์การเกษตรสามารถแบ่งตามลำดับความรับผิดชอบได้ 4 ระดับดังต่อไปนี้

สมาชิกสหกรณ์การเกษตร คือ ประชาชนที่เป็นสมาชิกสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ

สหกรณ์ท้องถิ่น เป็นสหกรณ์ที่มีแดนดำเนินงานคลุมหนึ่งอำเภอ และให้ทำหน้าที่เป็นสหกรณ์อเนกประสงค์

ชุมนุมสหกรณ์จังหวัด เป็นสหกรณ์ ซึ่งจัดตั้งโดยสหกรณ์ท้องถิ่นอย่างน้อย 3 สหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมของสหกรณ์ที่เป็นสมาชิกในด้านต่างๆ เช่น การเงิน การขาย การซื้อ และการแปรรูป เป็นต้น

ชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติ (ชสท.) เป็นองค์การที่ทำธุรกิจด้านการตลาด การจัดหา
สินค้าจากผู้ผลิต และเป็นคลังสินค้าให้แก่สหกรณ์

ภาพประกอบ 5 ระดับของสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทย

ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2550). *ระดับของสหกรณ์การเกษตรของประเทศไทย*.

1.1.3 หลักการสหกรณ์

คือ "แนวทางที่สหกรณ์ยึดถือปฏิบัติเพื่อให้คุณค่าทางสหกรณ์เกิดผลเป็นรูปธรรม" ซึ่ง
ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญรวม 7 ประการ กล่าวคือ

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิกโดยสมัครใจและเปิดกว้าง

- (1) พึงตระหนักว่าการเข้าและออกจากการเป็นสมาชิก จะต้องเป็นไปโดยความสมัครใจของ
บุคคล (คำว่า "บุคคล" หมายถึง ทั้งบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล) ไม่ใช่ถูกชักจูง โน้มน้าว ล่อลวง บังคับ
ข่มขู่จากผู้อื่น
- (2) อย่างไรก็ดี การกำหนดคุณสมบัติสมาชิกของสหกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ได้บุคคลที่เข้ามาเป็น
สมาชิกแล้วสามารถร่วมกันดำเนินกิจกรรมในสหกรณ์ได้ และไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนให้แก่เพื่อน
สมาชิกและสหกรณ์ ไม่ถือว่าขัดกับหลักการสหกรณ์ข้อนี้
- (3) สมาชิกสมทบนั้น ควรมีแต่เฉพาะกรณีของสหกรณ์บางประเภทที่มีลักษณะพิเศษและจำเป็น
เท่านั้น ไม่ควรให้มีในสหกรณ์ทั่วไปหรือทุกประเภท เพราะตามปกติสมาชิกสมทบมาจากบุคคลซึ่งขาด
คุณสมบัติที่จะเป็นสมาชิกธรรมดา หากสหกรณ์ใดรับสมาชิกสมทบจำนวนมาก ก็อาจกระทบต่อการ

ส่งเสริมผลประโยชน์ของสมาชิกธรรมดาได้แม้ว่ากฎหมายจะได้ห้ามมิให้สมาชิกสมทบมีสิทธิบางประการก็ตาม

หลักการที่ 2 การควบคุมโดยสมาชิกตามหลักประชาธิปไตย

พึงตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนที่จะต้องร่วมแรงกายใจ และสติปัญญาในการดำเนินการและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ของสหกรณ์ตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยผ่านช่องทางหรือองค์กรต่างๆ เช่น คณะกรรมการดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการและที่ประชุมใหญ่

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก

(1) หลักการสหกรณ์ข้อนี้ มุ่งเน้นให้สมาชิกทุกคนพึงตระหนักว่าบทบาทที่สำคัญของตน คือ การที่ต้องเป็นทั้งเจ้าของและลูกค้าในคนเดียวกัน (Co-owners and Customers) จึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้สมทบทุน ผู้ควบคุม และผู้อุดหนุน หรือผู้ใช้บริการของสหกรณ์ มิใช่มาเป็นสมาชิกเพียงเพื่อมุ่งหวังได้รับประโยชน์จากสหกรณ์เท่านั้น

(2) ในการจัดสรรกำไรสุทธิเพื่อความเป็นธรรมแก่สมาชิก ส่วนหนึ่งต้องกันไว้เป็นทุนสำรอง ซึ่งจะนำไปแบ่งกันมิได้ แต่เป็นทุนเพื่อพัฒนาสหกรณ์ของพวกเขาเอง ถือว่าเป็นทุนทางสังคม นอกนั้นอาจแบ่งเป็นเงินปันผลในอัตราจำกัด และเป็นเงินเฉลี่ยคืน ตามส่วนแห่งธุรกิจ

หลักการที่ 4 การปกครองตนเองและความเป็นอิสระ

(1) สมาชิก กรรมการและพนักงานสหกรณ์รวมทั้งหน่วยงานส่งเสริมสหกรณ์ต้องสำนึก และตระหนักอยู่เสมอว่าสหกรณ์เป็นองค์กรช่วยตนเอง และปกครองตนเอง เพราะฉะนั้นสหกรณ์ต้องเป็นอิสระในการตัดสินใจ หรือทำสัญญาใดๆ ตามเงื่อนไขที่สหกรณ์ยอมรับ ได้กับบุคคลภายนอกหรือรัฐบาล

(2) การรับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากรัฐ หรือบุคคลภายนอกไม่ขัดกับหลักความเป็นอิสระของสหกรณ์ หากผู้ให้ความช่วยเหลือมุ่งหมายให้สหกรณ์ช่วยเหลือตนเองได้ และควบคุมตามหลักประชาธิปไตย รวมทั้งธำรงไว้ซึ่งความเป็นตัวของตัวของสหกรณ์

หลักการที่ 5 การศึกษา ฝึกอบรมและสารสนเทศ

(1) หลักการข้อนี้เป็นจุดอ่อนของสหกรณ์ในประเทศไทยทุกระดับ ทั้งสหกรณ์ขั้นปฐม และสหกรณ์ขั้นสูง เพราะขาดแผนแม่บทในการพัฒนาการศึกษาทางสหกรณ์ให้เป็นบทบาท และความรับผิดชอบของขบวนการสหกรณ์อย่างแท้จริง ทั้งๆ ที่ได้รับเริ่มให้จัดตั้งกองทุนสะสมจัดสภาพสหกรณ์จากกำไรของสหกรณ์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 และแม้จะมีการจัดตั้งสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยและมีชุมนุมสหกรณ์ระดับชาติบ้างแล้วส่วนราชการที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ก็ยังคงดำเนินการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์แทบจะเรียกได้ว่าซ้ำซ้อนกับขบวนการสหกรณ์โดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนให้

ขบวนการสหกรณ์สามารถรับผิดชอบการให้การศึกษาและฝึกอบรมทางสหกรณ์ได้ด้วยตนเองในที่สุด โดยมีหน่วยงานของรัฐทำหน้าที่ให้การสนับสนุนอย่างเพียงพอตามความจำเป็นและเน้นการฝึกอบรมข้าราชการให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

(2) การศึกษาฝึกอบรมและสารสนเทศมีความมุ่งหมายและเน้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

- การศึกษามุ่งให้สมาชิกและบุคคลทั่วไปซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่จะเป็นสมาชิกในอนาคต มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสหกรณ์ รวมทั้งมีความสำนึก และตระหนักในสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก หรือให้เป็นผู้มีจิตวิญญาณสหกรณ์

- การฝึกอบรมมุ่งให้กรรมการ ผู้จัดการและพนักงานสหกรณ์ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ รวมทั้งความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน

- ส่วนสารสนเทศนั้นมุ่งให้บุคคลทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเยาวชนพลผู้นำด้านความคิดเป็น เช่น ผู้นำชุมชน นักหนังสือพิมพ์ นักเขียน ผู้นำองค์กร พัฒนาชุมชน ฯลฯ โดยเน้นการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง

(3) หลักสูตรและเนื้อหาของการศึกษาอบรม ควรครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม

หลักการที่ 6 การร่วมมือระหว่างสหกรณ์

(1) แท้จริงการร่วมมือระหว่างสหกรณ์เป็นหลักการเดียวกันกับการร่วมมือระหว่างบุคคล ธรรมดาในการจัดตั้งสหกรณ์นั่นเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการประหยัดด้วยขนาด มีอำนาจการต่อรองสูงขึ้น และนำไปสู่การรับใช้สมาชิกอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(2) การร่วมมือระหว่างสหกรณ์อาจทำได้ทั้งในแนวนอนและแนวตั้ง ในแนวนอนสหกรณ์ทุกสหกรณ์ไม่ว่าประเภทเดียวกันหรือไม่ สามารถร่วมมือกันได้ในทุกระดับเพื่อประโยชน์สูงสุดของสมาชิก และขบวนการสหกรณ์ในแนวตั้งสหกรณ์ท้องถิ่นประเภทเดียวกันควรรวมตัวกันทางธุรกิจเป็นชุมนุมสหกรณ์ระดับภูมิภาค หรือระดับประเทศ และระดับระหว่างประเทศ และสหกรณ์ทุกประเภท ทุกระดับ ทุกสหกรณ์ควรรวมตัวกันเป็นองค์การสหกรณ์สูงสุด (Apex Organization) เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม ด้านอุดมการณ์ การศึกษา การฝึกอบรม การส่งเสริมแนะนำ การกำกับดูแล การตรวจสอบ การวิจัย และการพัฒนา ฯลฯ

(3) วัตถุประสงค์สำคัญของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ คือ เพื่อให้สหกรณ์สามารถอำนาจผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ เพราะฉะนั้นสหกรณ์ท้องถิ่นแต่ละสหกรณ์ และสหกรณ์ชั้นสูงต้องเป็นสหกรณ์ที่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน มีชีวิตชีวา (Viable & Sustainable) และร่วมมือกันในลักษณะของ "ระบบรวม" หรือเป็นเอกภาพ

หลักการที่ 7 การเอื้ออาทรต่อชุมชน

(1) สหกรณ์เป็นองค์การทางเศรษฐกิจและสังคม และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่สหกรณ์ตั้งอยู่ เพราะฉะนั้น การดำเนินงานของสหกรณ์ต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนนั้นๆ ซึ่งหมายความว่า เป็นการพัฒนาที่ไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ หรือ เป็นการพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของคนรุ่นหลัง

(2) เนื่องจากสมาชิกสหกรณ์ก็เป็นสมาชิกของชุมชนนั่นเอง สหกรณ์จึงควรมีส่วนช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนนั้นแบบยั่งยืน

จากข้อมูลเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตรดังกล่าวข้างต้นสามารถนำมาใช้สำหรับการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในแต่ละแห่งว่าได้ดำเนินงานสอดคล้องกับหลักการและวิธีการของสหกรณ์การเกษตรที่วางไว้หรือไม่ (ที่มา : กรมส่งเสริมสหกรณ์. ออนไลน์)

1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพและการผลิต

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง อัตราส่วน (ratio) ของผลผลิต (outputs) ต่อดำเนินการ (inputs) เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพรวมถึงผลตอบแทนจากการลงทุนหรือทรัพย์สิน (rate of return on capital or assets) ค่าใช้จ่ายต่อหน่วย (unit cost) ค่าสูญเสียและสูญเสียเปล่า (scrap page and wastes) การใช้ทรัพยากรต่ำกว่าความสามารถ (downtime) ค่าใช้จ่ายต่อคนไข้ (cost per patient) ต่อนักศึกษา หรือต่อลูกค้า 1 คน อัตราการใช้สอย (occupancy rates) เกณฑ์การวัดประสิทธิภาพจะต้องเป็นอัตราส่วน (ratio) เช่นอัตราส่วนของผลประโยชน์ ต่อค่าใช้จ่าย (ratios of benefit to cost) ต่อผลผลิต หรือต่อระยะเวลา การวัดประสิทธิภาพตามหลักการจึงต้องเปรียบเทียบปัจจัยที่เป็นตัวป้อนในการผลิตทั้งหมดต่อผลผลิตที่ได้รับทั้งหมดในรูปของระบบโดยมีกระบวนการผลิต (production process) ขององค์การซึ่งเป็นหน่วยกลางในการแปรปัจจัยให้เป็นผลผลิต

ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นความสามารถในการบรรลุจุดมุ่งหมายโดยใช้ทรัพยากรต่ำสุด กล่าวคือการใช้วิธีการ (Mean) ให้เกิดการจัดสรรทรัพยากรที่สิ้นเปลืองน้อยที่สุด โดยมีเป้าหมาย (Goal) คือประสิทธิผล หรือให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้สูงสุด ประสิทธิภาพจะแสดงถึงความสำคัญระหว่างปัจจัยนำเข้า (Inputs) และผลผลิต (Outputs) โดยมีเป้าหมายที่จะใช้ต้นทุนของทรัพยากรที่ต่ำกว่าที่สุด ถ้าองค์การได้ผลผลิต (Outputs) เพิ่มขึ้นจากปัจจัยนำเข้า (Inputs) จำนวนเดิม แสดงว่า ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ในทำนองเดียวกันถ้าองค์การได้ผลผลิต (Outputs) เท่าเดิมจากปัจจัยนำเข้า (Inputs) ที่ลดลง แสดงว่าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้เช่นเดียวกัน เนื่องจากผู้จัดการจะมีทรัพยากร (ปัจจัยนำเข้า)

ที่จำกัด ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน และอุปกรณ์ ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรเหล่านี้ ดังนั้น จึงต้องใช้ต้นทุนที่มีทรัพยากรต่ำสุด จะเห็นว่าประสิทธิภาพจะเกี่ยวข้องกับการทำให้ถูกต้อง (Doing thing right) ซึ่งหมายความว่าไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร (สุทธาทิพย์ ยันประเวทย์. 2546: 22)

1.2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กร

แสดงถึงอัตราส่วนระหว่างค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ (cost/benefit ratio) ซึ่งเกิดขึ้นในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยคำนึงว่าจำเป็นจะต้องใช้ปัจจัยตัวป้อน (inputs) ต่างๆ เช่น วัตถุดิบ เงิน คน เทคโนโลยีจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายหรือระดับของผลผลิต (outputs) ที่ต้องการได้ ซึ่งเป็นการกระทำด้วยสมมติฐานว่าจำนวนผลผลิตนั้นคงที่ ในกรณีที่ผลผลิตไม่คงที่ เช่น ในองค์กรหรือหน่วยงานประเภทหน่วยงานวิจัย มหาวิทยาลัย โรงพยาบาล ซึ่งเป็นปัจจัย (inputs) ในการผลิตอยู่ในระดับคงที่ ความแตกต่างของประสิทธิภาพจะต้องวัดด้วยวิธีตรงกันข้ามกับในกรณีที่ผลผลิต (outputs) คงที่ คือจะต้องวัดที่ความแตกต่างด้านคุณภาพ (quality) ของผลผลิตที่ได้จากปัจจัยจำนวนต่าง ๆ กัน (วนิดา, 2544)

ประสิทธิภาพขององค์กร ตามทฤษฎี นอกจากจะหมายถึงผลตอบแทนที่ได้รับจากการลงทุนแล้วยังหมายถึงผลที่ได้รับ (returns) ในที่นี้หมายถึงเป้าหมายขององค์กร ดังนั้นการจะประสิทธิภาพขององค์กรได้จะต้องทราบก่อนว่าจะวัดเป้าหมายขององค์กร จากนั้นจึงวัดว่าการบรรลุเป้าหมายเป็นไปได้นาน้อยกว่าเป้าหมายเพียงใด ทั้งนี้ต้องมีพื้นฐาน (base) การวัดที่แน่ชัด เช่น วัดจากการเปรียบเทียบกับองค์กรอื่นๆ ที่มีเป้าหมายใกล้เคียงหรือเหมือนกัน หรือวัดเปรียบเทียบกับการบรรลุเป้าหมายขององค์กรนั่นเอง

สมมติฐานที่สำคัญในการวัดประสิทธิภาพขององค์กรโดยการเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างตัวป้อนกับผลประโยชน์หรือผลผลิตที่ได้รับมากกว่าหรือน้อยกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายขององค์กรแรกต้องมีความต่อเนื่องเป็นสมมติฐาน นอกจากนี้สมมติฐานต่อมาคือ ทรัพยากรในการผลิตมีจำกัด ไม่ว่าจะเป็นรูปของเวลา พลังในการทำงาน และเงินลงทุน ที่จะใช้ลงทุนในการปฏิบัติตามเป้าหมายล้วนมีจำกัด ดังนั้นจึงต้องพยายามบรรลุให้ถึงเป้าหมายด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้น้อยที่สุด (minimal expenditure of scarce resources) แต่ถ้าสมมติฐานเกี่ยวกับความจำกัดของทรัพยากรไม่เป็นจริง แนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพจะใช้ไม่ได้ เนื่องจากหากทรัพยากรมีไม่จำกัด ประสิทธิภาพอาจสูงสุดได้ด้วยการเพิ่มผลผลิตให้สูงที่สุด โดยไม่ต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายหรือตัวป้อนซึ่งสูงอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

แบบจำลองประสิทธิภาพขององค์กร (Model of Organizational Efficiency)

ตัวแบบจำลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรในรูปแบบสมมติฐานสรุปได้ดังนี้

1. หากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนต่ำ (low risk-environment complexity) หรือมีความแน่นอน (certainty) การกำหนดระเบียบปฏิบัติในการทำงานขององค์กรอย่างละเอียดถี่ถ้วนแน่ชัด จะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพขององค์กร แต่การกำหนดระเบียบปฏิบัติดังกล่าวจะมีผลในทางลบต่อความมีประสิทธิภาพหากสภาพแวดล้อมในการทำงานขององค์กรมีความซับซ้อนสูง (height risk-environment complexity) หรือมีความไม่แน่นอน
2. การกำหนดระเบียบปฏิบัติให้ชัดเจน (specification of procedures) เพื่อหาทางเพิ่มผลการทำงานที่มองเห็นได้ (visibility of consequences) มีผลทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
3. ดังนั้นอาจกล่าวอีกในหนึ่งได้ว่าผลการทำงานที่มองเห็นได้สัมพันธ์ในทางบวกกับประสิทธิภาพ
4. หากพิจารณาควบคู่กันปรากฏว่า การกำหนดระเบียบปฏิบัติอย่างชัดเจนและผลการทำงานที่มองเห็นได้ มีความสัมพันธ์มากขึ้นต่อประสิทธิภาพมากกว่าตัวแปรแต่ละตัวตามลำพัง

1.2.3 ทฤษฎีว่าด้วยการผลิต (The Theory of Production)

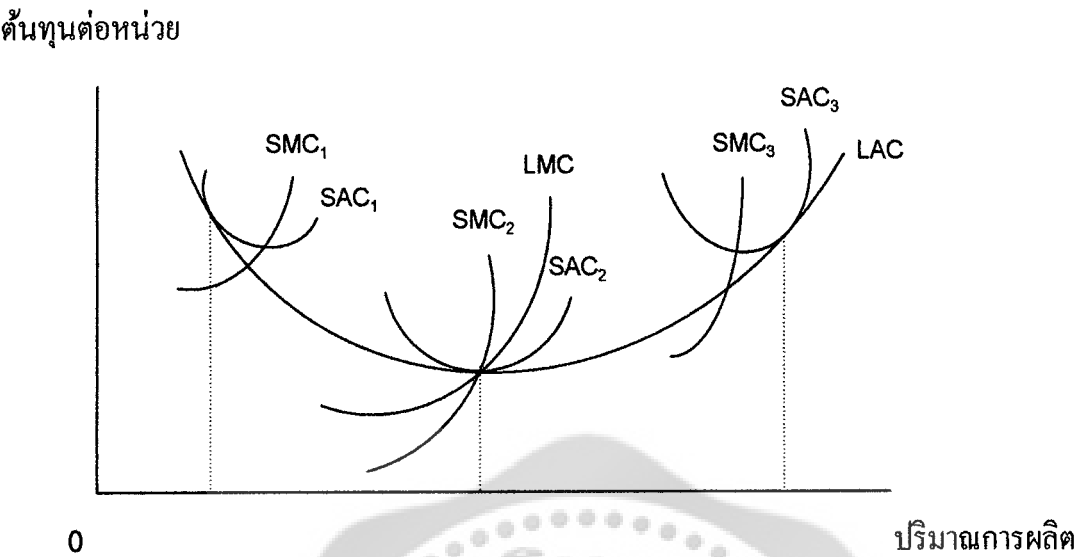
ทฤษฎีว่าด้วยการผลิตนั้นเป็นต้นกำเนิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักนีโอคลาสสิก (Neo-Classical) ซึ่งตั้งอยู่บนสมมติฐานที่เน้นกำไรสูงสุด โดยมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการและวิธีการที่ต้องเพื่อที่จะทำให้บริษัทได้รับกำไรสูงสุด ตามทฤษฎีการผลิตนั้นการผลิตระยะสั้นจะขึ้นอยู่กับกฎที่ว่าด้วยการลดน้อยถอยลงของผลผลิตเพิ่ม (Law of Diminishing Physical Return) ซึ่งหากมีการใช้ปัจจัยชนิดหนึ่งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทีละหน่วยในขณะที่ปัจจัยหนึ่งคงที่ ผลผลิตส่วนเพิ่มจะลดลงเรื่อยๆ จนถึงศูนย์ ทั้งนี้เนื่องจากการใช้ปัจจัยการผลิตในสัดส่วนที่ไม่เหมาะสม สำหรับการผลิตในระยะยาวจะไม่มีปัจจัยคงที่ หน่วยธุรกิจสามารถปรับเปลี่ยนขนาดการผลิตได้ตามความต้องการ โดยการเปลี่ยนขนาดการผลิตจะอยู่ภายใต้กฎที่ว่าด้วยผลได้ต่อขนาด (Law of Return to Scale) ซึ่งสามารถแบ่งได้ 3 ลักษณะคือ

(1) ผลได้ต่อขนาดเพิ่มขึ้น (Increasing Return to Scale) เมื่อขยายขนาดการผลิตทำให้ต้นทุนเฉลี่ยของการผลิตลดลง ทั้งนี้เกิดขึ้นเนื่องจากการขยายขนาดการผลิตเป็นการประหยัดทั้งจากการประหยัดจากภายใน (Internal Economies) เพราะเกิดจากการแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) ซึ่งมีความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) รวมถึงการประหยัดจากภายนอก (External Economies) ที่มีลักษณะการผลิตจำนวนมากสามารถซื้อปัจจัยได้ถูกลง

(2) ผลได้ต่อขนาดคงที่ (Constant Return to Scale) ซึ่งต้นทุนเฉลี่ยมีค่าคงที่

(3) ผลได้ต่อขนาดลดลง (Diminishing Return to Scale) ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตจำนวนมากมีหน่วยงานในการจัดการมีขนาดใหญ่ ทำให้ค่าใช้จ่ายโดยรวมสูงขึ้น กล่าวคือการปรับเปลี่ยนการผลิต

โดยใช้ปัจจัยการผลิตที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อต้นทุนเฉลี่ยในการผลิต ซึ่งสามารถแสดงได้ดังรูปต่อไปนี้

ภาพประกอบ 6 ความสัมพันธ์ของเส้นต้นทุนและการประหยัดจากขนาดการผลิต

จากภาพประกอบ 8 แสดงถึงการปรับเปลี่ยนปัจจัยการผลิตจากการขยายการผลิตของหน่วยธุรกิจตั้งแต่การปรับเปลี่ยนการผลิตตั้งแต่ช่วง M1 ถึง M2 การปรับเปลี่ยนการผลิตเพิ่มขึ้นทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง ซึ่งเราจะเรียกต้นทุนการผลิตนี้ว่าการประหยัดจากขนาด (Economies of Scale) จนกระทั่งปรับเปลี่ยนการผลิตถึงจุดเหมาะสมในการผลิต (Optimum Point) ที่ M2 ซึ่งเป็นจุดที่เมื่อขยายการผลิตถึงปริมาณการผลิตระดับหนึ่งจะทำให้เสียต้นทุนค่าที่สูงสุด เมื่อขยายการผลิตเลยจุดที่เหมาะสมไปแล้ว เช่น ที่ M3 จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยเริ่มสูงขึ้นอีกครั้ง เราเรียก ในช่วงนี้ว่า การไม่ประหยัดต่อขนาด (Diseconomies of Scale)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับค่าเสื่อมราคา

1.3.1 หลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขและอัตราที่กำหนดค่าเสื่อมราคาของประเทศไทย

พระราชกฤษฎีกาฯ ว่าด้วยการหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน (ฉบับที่ 145) พ.ศ. 2527 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และอัตราที่กำหนด ค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาซึ่งเป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการที่กิจการมีทรัพย์สิน หรือรายจ่ายอันมีลักษณะเป็นการลงทุน (Capital Expenditure)

ข้อ 1 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาจะต้องไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุน ตามประเภทของทรัพย์สินดังต่อไปนี้

ตาราง 1 อัตราร้อยละสำหรับการคิดค่าเสื่อมราคาต่อประเภทของทรัพย์สิน

ประเภททรัพย์สิน	ร้อยละ
อาคาร	
- อาคารถาวร	5
- อาคารชั่วคราว	100
ต้นทุนเพื่อการได้มาซึ่งแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่สูญสิ้นไปได้	5
ต้นทุนเพื่อการได้มาซึ่งสิทธิการเช่า	
- กรณีไม่มีหนังสือสัญญาเช่า หรือมีหนังสือสัญญาเช่าที่มีข้อกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้โดยเงื่อนไขในการต่ออายุนั้นเปิดโอกาสให้ต่ออายุการเช่ากันได้ต่อ ๆ ไป	10
- กรณีมีหนังสือสัญญาเช่าที่ไม่มีข้อกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้ หรือมีข้อกำหนดให้ต่ออายุการเช่าได้เพียงระยะเวลาอันจำกัด	100 หารด้วยจำนวนปีอายุการเช่าและอายุที่ต่อได้รวมกัน
ต้นทุนเพื่อการได้มาซึ่งสิทธิในกรรมวิธี สูตร กุ๊ควิลล์ เครื่องหมายการค้า สิทธิประกอบกิจการตาม ใบอนุญาต สิทธิบัตร ลิขสิทธิ์ หรือสิทธิอย่างอื่น	
- กรณีไม่จำกัดอายุการใช้	10
- กรณีจำกัดอายุการใช้	100 หารด้วยจำนวนปีอายุการใช้
ทรัพย์สินอย่างอื่น ซึ่งโดยสภาพของทรัพย์สินนั้นสึกหรอหรือเสื่อมราคาได้ นอกจากที่ดินและสินค้า	20

ที่มา : กรมสรรพากร. (2551). อัตราการคิดค่าเสื่อมราคาต่อประเภทของทรัพย์สิน.

ข้อ 2 บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะต้องหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาโดยเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไปโดยเมื่อได้เลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไปและอัตราที่จะหักอย่างใดแล้วให้ใช้วิธีการทางบัญชีและอัตรานั้น ตลอดไปจะเปลี่ยนแปลงได้ต่อเมื่อได้รับอนุมัติจากอธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้ที่อธิบดีกรมสรรพากรมอบหมายในกรณีที่ได้รับอนุมัติให้เปลี่ยนแปลงได้และให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันระยะเวลาบัญชีที่ได้รับอนุมัตินั้น

ข้อ 3 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคา ให้คำนวณตามส่วนเฉลี่ยแห่งระยะเวลาที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในแต่ละรอบ ระยะเวลาบัญชี ในกรณีในรอบระยะเวลาบัญชีใดไม่เต็มสิบสองเดือนให้เฉลี่ยหักตามส่วนสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีนั้น ทั้งนี้ ไม่เกินอัตราร้อยละของมูลค่าต้นทุนตามประเภทของทรัพย์สินดังกล่าวข้างต้น โดยให้เฉลี่ยเป็นวัน เช่น บริษัทมีรอบระยะเวลาบัญชีปกติตามปีปฏิทินได้ซื้อเครื่องจักรเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2545 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักร หักได้ร้อยละ $20 \times 31/365$ (ปกติทรัพย์สินอย่างอื่นหักได้ร้อยละ 20 ของมูลค่านั้น หมายถึง ได้ทรัพย์สินนั้น มาเต็มรอบระยะเวลาบัญชี) การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินอย่างอื่นตามความดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีไครยนต์โดยสารที่มีที่นั่ง ไม่เกินสิบคนหรือรถยนต์นั่งบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลจะใช้วิธีการทางบัญชีที่รับรองทั่วไปซึ่งมีอัตรา การหักค่าสึกหรอ และค่าเสื่อมราคาในปีแรกเป็นสองเท่าของอัตราที่กำหนดและสำหรับปีถัดไปให้หักตามอัตราสองเท่าดังกล่าว โดยคำนวณจากมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือราคาต้องไม่น้อยกว่า 100 บาทด้วยจำนวน ร้อยละที่กำหนดข้างต้นทั้งนี้ ในรอบระยะเวลาบัญชีสุดท้ายของอายุการใช้ของทรัพย์สินดังกล่าวบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล จะหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาโดยรวมจำนวนมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลืออยู่ทั้งหมดด้วยก็ได้

ข้อ 4 ทรัพย์สินประเภทรถยนต์โดยสารที่มีที่นั่ง ไม่เกินสิบคนหรือรถยนต์นั่ง ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาจาก มูลค่าต้นทุนเฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 1 ล้านบาท

ข้อ 5 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาสำหรับทรัพย์สินไม่ว่าในกรณีใดจะหักจนหมดมูลค่าต้นทุน ของทรัพย์สิน นั้นไม่ได้ โดยให้คงเหลือมูลค่าของทรัพย์สินนั้นเป็นจำนวนอย่างน้อย 1 บาท เว้นแต่ทรัพย์สินประเภทรถยนต์โดยสารที่มี ที่นั่งไม่เกิน 10 คนหรือรถยนต์นั่งที่มีมูลค่าต้นทุนเกิน 1 ล้านบาทให้คงเหลือมูลค่าต้นทุนของทรัพย์สินเท่ากับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เกิน 1 ล้านบาท

ข้อ 6 กรณีทรัพย์สินที่ได้มาโดยการเช่าซื้อหรือซื้อขายเงินผ่อน ให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินตาม ราคามูลค่าต้นทุน คือ ราคาที่พึงต้องชำระทั้งหมดตามสัญญาเช่าซื้อหรือสัญญาซื้อขายเงินผ่อนแต่ค่าสึกหรอและค่าเสื่อม ราคาที่จะนำมาหักในรอบระยะเวลาบัญชีจะต้องไม่เกินค่าเช่าซื้อหรือราคาที่ต้องผ่อนชำระในรอบระยะเวลาบัญชีนั้น

ข้อ 7 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สินประเภทเครื่องจักร และอุปกรณ์เครื่องจักรที่ใช้สำหรับ การวิจัยและพัฒนาให้หักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินนั้นมาในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในตาราง ข้อ 1

ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องมีลักษณะและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนด

ข้อ 8 การหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมราคาทรัพย์สินประเภทเครื่องบันทึกการเก็บเงินอาจเลือกหักค่าสึกหรอและ ค่าเสื่อมราคาในอัตราร้อยละ 100 ของมูลค่าต้นทุนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ก็ได้หรือเลือกหักค่าสึกหรอและ ค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในอัตราร้อยละ 40 ของมูลค่าต้นทุน

สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ก็ได้ ทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องมีลักษณะและเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่กำหนด

ข้อ 9 การหักค่าเสื่อมและค่าเสื่อมราคาเบื้องต้นในวันที่ได้ทรัพย์สินประเภทอาคารถาวรที่บริษัทที่เป็นสำนักงานปฏิบัติการภูมิภาคซื้อหรือได้รับ โอนกรรมสิทธิ์ เพื่อมีไว้ในการประกอบกิจการของกิจการของตนเอง ให้หักได้อัตราร้อยละ 25 ของมูลค่าต้นทุน สำหรับมูลค่าต้นทุนส่วนที่เหลือให้หักตามเงื่อนไขและอัตราที่กำหนดไว้ในข้อ 1 ทั้งนี้เฉพาะทรัพย์สินที่ได้มาตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545

1.3.2 วิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคา

การคำนวณค่าเสื่อมราคามีหลากหลายวิธี และสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 เป็นประเภทที่ใช้ช่วงระยะเวลาของช่วงเสื่อมราคาเป็นตัวหารเพื่อแบ่งส่วนของต้นทุนหักด้วยมูลค่าซากเป็นค่าเสื่อมราคาแต่ละปีโดยไม่รวมผลของดอกเบี้ย การคำนวณค่าเสื่อมราคาประเภทนี้ ได้แก่ วิธีเส้นตรง (Straight Line Method), วิธีผลบวกจำนวนปีอายุการใช้ทรัพย์สิน (Sum of the Year's Digit Method), วิธียอดคงเหลือลดลง (Declining Balance Method / The Constant Percentage of Declining-Book-Value Method), วิธียอดลดลงคงเหลือลดลงทวีคูณ (Double Declining Balance Method)

ประเภทที่ 2 เป็นประเภทที่ใช้ช่วงระยะเวลาของช่วงเสื่อมราคาเป็นตัวหารเพื่อแบ่งส่วนของต้นทุนหักด้วยมูลค่าซากเป็นค่าเสื่อมราคาแต่ละปีโดยรวมผลของดอกเบี้ย การคำนวณค่าเสื่อมราคาประเภทนี้ ได้แก่ วิธีทุนจม (Sunk cost) ซึ่งไม่มีการใช้กันในประเทศไทย ในตำราต่างประเทศก็กล่าวว่าวิธีนี้ได้ถูกยกเลิกแล้วจึงไม่เป็นที่นิยมใช้กัน

ประเภทที่ 3 เป็นประเภทที่ใช้สัดส่วนของจำนวนต่างๆ เช่น จำนวนหน่วยผลิตแต่ละปี/จำนวนหน่วยผลิตตลอดช่วงการใช้งาน จำนวนวันที่ทำงานแต่ละปี/จำนวนวันที่ทำงานทั้งหมดตลอดช่วงการใช้งาน จำนวนเงินได้ต่อปี/จำนวนเงินที่ได้ตลอดช่วงอายุการใช้งาน โดยค่าเสื่อมราคาจะเท่ากับสัดส่วนนี้คูณกับต้นทุนหักด้วยมูลค่าซาก เงินได้หน่วยผลิตแต่ละปีหารด้วยช่วงระยะเวลาของช่วงเสื่อมราคาเป็นตัวหารเพื่อแบ่งส่วนของต้นทุนหักด้วยมูลค่าซากเป็นค่าเสื่อมราคาแต่ละปีโดยรวมผลของดอกเบี้ย

วิธีเส้นตรง (Straight Line Method)

วิธีเส้นตรง (Straight Line) (SL) นี้สมมติกำหนดให้ค่าเสื่อมราคาในแต่ละปีเท่ากัน หรือมูลค่าสินทรัพย์ได้ถูกแบ่งเพื่อใช้งานเท่าๆ กันทุกปี ค่าเสื่อมราคาในแต่ละปี ($t = 1, 2, \dots, n$) ได้จากราคาเริ่มต้น(P) ลบด้วย มูลค่าซาก(SV) หารด้วย อายุการใช้งาน(n) สามารถสร้างเป็นสูตรคำนวณได้ดังนี้

$$D_t = \frac{(P-SV)}{n} \quad \text{-----} \quad (2.1)$$

มูลค่าตามบัญชีในแต่ละปี $B_t = P - t \frac{(P-SV)}{n} = P - tD_t$ ----- (2.2)

วิธีผลบวกจำนวนปีอายุการใช้ทรัพย์สิน (Sum of the Year's Digit Method)

การคิดค่าเสื่อมราคาแบบวิธีนี้ (SYD) ค่าเสื่อมในแต่ละปีจะไม่เท่ากัน โดยปีแรกๆ จะมีค่าเสื่อมราคาสูงกว่าปีท้ายๆ โดยการคิดค่าเสื่อมนี้จะใช้การรวมของ เลขจำนวนปีของอายุการใช้งาน มาบวกรวมกัน

ค่าเสื่อมราคาในแต่ละปี $= 1 + 2 + 3 + \dots + n(n-1) + n = \frac{n(n+1)}{2}$ ----- (2.3)

$$D_t = \frac{n-(t-1)}{n(n+1)/2} (P-SV) \quad \text{-----} \quad (2.4)$$

มูลค่าตามบัญชีในแต่ละปี $B_t = P - \sum_{j=1}^t D_j$ ----- (2.5)

$$B_t = (P-SV) \frac{(n-t)(n-t+1)}{n(n+1)} + SV \quad \text{-----} \quad (2.6)$$

วิธียอดคงเหลือลดลง (Declining Balance Method / The Constant Percentage of Declining-Book-Value Method) และ วิธียอดลดลงคงเหลือลดลงทวีคูณ (Double Declining Balance Method)

วิธีการคิดค่าเสื่อมราคานี้(DB,DDB)รู้จักกันในอีกชื่อว่า วิธีเปอร์เซ็นต์ที่ของมูลค่าตามบัญชีลดลง ซึ่งมีค่าเสื่อมในปีแรกๆสูงและปีถัดไปก็จะลดลงเรื่อยๆ เป็นการคิดค่าเสื่อมราคาในอัตราเร่ง คือคิดอัตราค่าเสื่อมราคาแต่ละปีเป็น R เท่าของวิธีเส้นตรง แต่คิดจากยอดที่ลดลงตามลำดับ หรือราคาตามบัญชี โดยที่ R มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ค่าคงที่นี้อาจกำหนดให้เป็นเปอร์เซ็นต์เช่น 150% ก็จะมีค่า $R = 1.5/n$ ในวิธีนี้ใช้ $R = 2/n$ เมื่อ 200% ของยอดคงเหลือลดลง ซึ่งจะเรียกวิธีนี้ว่า วิธียอดลดลงคงเหลือลดลงทวีคูณ (Double Declining Balance Method) (ซึ่งเป็นค่าสูงสุดที่ยอมให้ตามกฎหมายไทย)

ค่าเสื่อมในแต่ละปี $D_1 = B_{1-1}(R) = P(R)$ ----- (2.7)

$$D_t = B_{t-1}(R) \quad \text{-----} \quad (2.8)$$

มูลค่าตามบัญชีในแต่ละปี

$$B_t = P(1-R)^t$$

----- (2.9)

$$D_t = P(1-R)^{t-1}(R)$$

----- (2.10)

จากความสัมพันธ์ของสูตรด้านบน เห็นได้ว่าไม่มีส่วนของมูลค่าซาก(SV) ซึ่งมีค่าเท่ากับ B_n

$$SV = P(1-R)^n$$

----- (2.11)

$$R = 1-\sqrt[n]{SV/P}$$

----- (2.12)

ซึ่งอาจจะใช้สูตรดังกล่าวในการหาค่า สัดส่วน R ในกรณีให้มูลค่าซากสำหรับวิธี DB

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรพินท์ สุขสวัสดิ์ (2536) ได้วิเคราะห์ถึงประสิทธิภาพด้านการเงินและประสิทธิผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ยิ่งขึ้น โดยใช้วิธีวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินและรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2534 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพด้านการเงินของสหกรณ์โดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี และเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับอัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ซึ่งดำเนินธุรกิจประสบความสำเร็จจัดขีดความสามารถในระดับ 1 และ 2 ปรากฏว่า อัตราส่วนทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด มีผลโดยรวมดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบและมีแนวโน้มกำไรสุทธิเพิ่มขึ้นจึงแสดงว่าการดำเนินงานของสหกรณ์มีประสิทธิผล แต่ในการดำเนินงานก็มีปัญหาและอุปสรรคบ้างจึงได้เสนอแนวทางแก้ปัญหาได้แก่ จัดหาเงินทุนและอุปกรณ์การตลาดเพิ่ม ให้การศึกษาอบรมทางสหกรณ์แก่สมาชิกอย่างทั่วถึง ร่วมมือประสานงานระหว่างสหกรณ์ จัดจ้างพนักงานสหกรณ์เพิ่มและจัดสวัสดิการต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก

วนิดา ชุมชุม (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีกับองค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีมีประสิทธิผลในการดำเนินงานมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถจังหวัดปทุมธานี กับองค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา ก็คือ คุณภาพของบุคลากร และความเพียงพอของงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานีมีมากกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี และองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีความเพียงพอเรื่องบุคลากรระดับน้อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งยังมีความต้องการในเรื่องของบุคลากร สำหรับ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งมีความเพียงพอในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ อยู่ใน ระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าทั้งสององค์การยังมีความต้องการในเรื่องวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง มีทัศนคติที่ดีต่อผู้บังคับบัญชา องค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะยอ จังหวัดสงขลา มีความร่วมมือจากประชาชนมากกว่า องค์การบริหารส่วนตำบล บึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี

สุทธิชัย หาญตระกูล (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา โรงสีข้าวชุมชนเขตอีสานใต้ ผลการศึกษาพบว่า เงื่อนไขของความสำเร็จที่โรงสีข้าวชมรมรักษ์ธรรมชาติ นำมาใช้ประเมินความสำเร็จประกอบด้วย เงื่อนไขของการสร้างผลกำไร เงื่อนไขของการมี

ส่วนร่วม เงื่อนไขของความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และเงื่อนไขของการกระจายผลประโยชน์ไปสู่สมาชิก ในขณะที่โรงสีข้าวของเครือข่ายเกษตรกรแปรรูปข้าว 3 ตำบล จะใช้เงื่อนไขของการสร้างผลกำไร เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม เงื่อนไขของความเชื่อมั่นที่มีต่อผู้นำ และเงื่อนไขของการขอความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นเงื่อนไขในการประเมินความสำเร็จ ส่วนโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรพิมาย จะใช้เงื่อนไขของการสร้างผลกำไร เงื่อนไขของการมีส่วนร่วม และเงื่อนไขของการสร้างผลประโยชน์ให้กับสมาชิก เป็นเงื่อนไขในการประเมินความสำเร็จ โดยสรุปแล้ว โรงสีข้าวชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน คือ โรงสีข้าวชมรมรักษัรธรรมชาติและโรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรพิมาย โดยสาเหตุที่ทำให้โรงสีข้าวชมรมรักษัรธรรมชาติประสบความสำเร็จเพราะมีการดำเนินงานโดยใช้ทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ในขณะที่โรงสีข้าวของสหกรณ์การเกษตรพิมายประสบความสำเร็จ เพราะมีการดำเนินงานโดยใช้ทุนทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง ส่วนโรงสีข้าวเครือข่ายเกษตรกรแปรรูปข้าว 3 ตำบล ยังไม่สามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ เพราะไม่สามารถสร้างทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางสังคมที่เข้มแข็งได้

ศุโกวิท โชติวัฒนกุล (2530) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย ปี พ.ศ 2527 โดยใช้ข้อมูลการผลิตอาหารสัตว์เป็นรายโรงงาน จำนวน 15 โรงงาน และกำหนดรูปแบบสมการการผลิตเป็นแบบ Cobb-Douglas ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพเฉลี่ยของอุตสาหกรรม เท่ากับ 82.5% ซึ่งโรงงานที่มีประสิทธิภาพการผลิตจะเป็นโรงงานที่มีขนาดใหญ่ ใช้ปัจจัยการผลิตแบบ Capital Intensive และมีการใช้ระบบคอมพิวเตอร์ในการควบคุมขบวนการผลิต และสามารถใช้จ่ายแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นโรงงานที่มีการดำเนินธุรกิจอย่างครบวงจร ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตจึงแบ่งสมการการผลิตออกเป็น 4 แบบ คือ แบบที่ 1 แบ่งตามขนาดของโรงงานโดยเปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตระหว่างหน่วยผลิตขนาดใหญ่, กลาง และเล็ก โดยแบ่งตามกำลังการผลิต โรงงาน พบว่าโรงงานขนาดใหญ่จะมีประสิทธิภาพการผลิตสูงสุด รองลงมาได้แก่ ขนาดกลางและเล็ก ตามลำดับ อันเป็นผลมาจากการผลิตซึ่งเน้นการใช้ทุนเป็นหลักและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย แบบที่ 2 แบ่งตามการใช้ปัจจัยการผลิตและกรรมวิธีในการผลิต พบว่ากลุ่มโรงงานที่ใช้ปัจจัยการผลิตแบบ Capital Intensive และใช้ระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการผลิตจะมีประสิทธิภาพสูงกว่ากลุ่มโรงงานที่มีอัตราส่วนทุนต่อแรงงานต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 15 โรงงานและมีการใช้เครื่องจักรธรรมดาในการผลิต อย่างไรก็ตามกลุ่มโรงงานที่มีการใช้ปัจจัยทุนมากเกินไปจนไม่เหมาะสมกับปริมาณการผลิต จะไม่มีประสิทธิภาพการผลิต แบบที่ 3 แบ่งตามประสิทธิภาพการใช้จ่ายแรงงาน พบว่าโรงงานที่สามารถใช้จ่ายแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจะมีประสิทธิภาพการผลิตมากกว่า แบบสุดท้ายแบ่งตามการดำเนินธุรกิจ พบว่า กลุ่มโรงงานที่มีการดำเนินธุรกิจแบบครบวงจรจะมีประสิทธิภาพมากกว่ากลุ่มโรงงานที่ไม่ได้ดำเนินธุรกิจแบบครบวงจร เนื่องจากสามารถวางแผนการผลิตได้แน่นอนมากขึ้น

3. สภาพพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นกลุ่มราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ เป็นแอ่งกระทะขนาดใหญ่ที่มีความลาดชันน้อยกว่า 2 เปอร์เซ็นต์ รอบๆ เป็นที่ดอน มีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัด 10 อำเภอ 79 ตำบล 1,048 หมู่บ้าน มีเนื้อที่รวม 2,100,000 ไร่ ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด (อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอโพธิ์ชัย และอำเภอสุวรรณภูมิ) มีเนื้อที่รวมประมาณ 990,000 ไร่ จังหวัดสุรินทร์ (อำเภอท่าตูม และอำเภอชุมพลบุรี) มีเนื้อที่รวมประมาณ 560,000 ไร่ จังหวัดมหาสารคาม (อำเภอพนมดงรัก) มีเนื้อที่รวม 196,000 ไร่ จังหวัดยโสธร (อำเภอมหาชนะชัย และอำเภอกุดรัง) มีเนื้อที่รวม 64,000 ไร่ จังหวัดศรีสะเกษ (อำเภอราษีไศล) มีเนื้อที่รวม 290,000 ไร่ สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินส่วนใหญ่ใช้ทำนา และในบางพื้นที่เกษตรกรมีการตัดแปลงพื้นที่ดอนมาทำนา โดยการปรับพื้นที่และทำคันนาเพื่อกักเก็บน้ำ เนื่องจากเกษตรกรมีที่ดินเป็นของตนเองค่อนข้างน้อย และมีความต้องการเก็บข้าวไว้บริโภคในครัวเรือนได้ตลอดทั้งปี

ลักษณะและสมบัติดินในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ สรุปเป็นกลุ่มดิน ดังนี้

1. เป็นดินในพื้นที่ลุ่มสำหรับทำนา มีเนื้อที่รวม 1,748,722 ไร่ ประกอบด้วย กลุ่มดินเหนียว (882,188 ไร่) กลุ่มดินร่วน (421,834 ไร่) กลุ่มดินทราย (71,608 ไร่) กลุ่มดินเค็ม (365,073 ไร่) และ กลุ่มดินตื้น (8,069 ไร่)
2. เป็นดินในพื้นที่ดอน มีเนื้อที่รวม 293,467 ไร่
3. เป็นพื้นที่สำหรับอยู่อาศัย มีเนื้อที่รวม 45,076 ไร่
4. เป็นแหล่งน้ำ มีเนื้อที่รวม 20,382 ไร่

พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้มีสถานะแวดล้อมที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับดินเค็ม การแพร่กระจายของเกลือขาดแคลนน้ำและในบางปีมีน้ำท่วมขัง ทำให้เกษตรกรในพื้นที่นั้นยากจนและไม่มีทุนที่จะปรับปรุงบำรุงดิน ทางกรมพัฒนาที่ดินได้ร่วมกับหน่วยงานอื่นเข้าไปปลูกป่า ควบคุมไปกับการสาธิต ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก และปุ๋ยพืชสดเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน พื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้รัฐบาลได้เข้าไปพัฒนาตั้งแต่ปี 2514 โดยกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการสำรวจและจำแนกดิน วางแผนการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนาด้านเกษตรกรรม มีการปรับปรุงแปลงนา สร้างระบบคูคลอง เพื่อควบคุมการระบายเกลือและระบายน้ำควบคู่ไปกับการกักเก็บน้ำจากน้ำฝน เพื่อการชลประทานเสริม

แหล่งน้ำบาดาลที่น่าสนใจในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ที่เป็นแหล่งน้ำจืดได้แก่ แหล่งน้ำบาดาลในชั้นตะกอนที่ถูกพามาสะสมตัวโดยลม (Eolian deposits) ได้แก่ ตะกอนเนินทราย (Sand dune) ที่พบกระจายอยู่ทั่วไปในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ มีความหนาของชั้นตะกอนประมาณ 10 เมตร ชั้นน้ำบาดาลเป็นแบบ ไร้แรงดัน (Unconfined Aquifer) ได้รับน้ำโดยตรงจากน้ำฝน ปริมาณการกักเก็บของน้ำขึ้นอยู่กับขนาดความกว้างใหญ่ของเนินทราย ชั้นน้ำจืดจะลอยตัวอยู่เหนือชั้นน้ำเค็ม ในลักษณะ “Round Island Model” ไม่สามารถพัฒนาบ่อน้ำบาดาลในระดับลึกได้ การทำบ่อขุด หรือบ่อน้ำบาดาล จะทำได้ในระดับตื้น และได้ปริมาณน้ำน้อย เนื่องจากถูกจำกัดด้วยความหนาของชั้นน้ำจืด ทำให้การวางท่อกรองในแนวดิ่งทำได้น้อย การออกแบบบ่อน้ำบาดาลที่เหมาะสมกับสภาพอุทกธรณีวิทยาของตะกอนเนินทราย จะทำ

ให้สามารถพัฒนาน้ำบาดาลในตะกอนเนินทรายมาใช้ประโยชน์มากกว่าเดิม ถึงแม้ศักยภาพของแหล่งน้ำบาดาลในตะกอนเนินทรายจะไม่สูงมากนัก แต่ก็ยังเป็นแหล่งน้ำจืดมีค่า และสำคัญในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ เมื่อเปรียบเทียบกับแหล่งน้ำบาดาลระดับลึกที่เป็นน้ำเค็มทั้งหมด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้และมีเครื่องจักรสำหรับการแปรรูปข้าว
2. บุคลากรของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีตำแหน่งระดับผู้บริหาร และตำแหน่งระดับหัวหน้างานในแต่ละฝ่าย

1.1 สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และมีเครื่องจักรสำหรับการแปรรูปข้าวมีจำนวน 8 สหกรณ์ ดังนี้

- 1.1.1 สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
- 1.1.2 สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
- 1.1.3 สหกรณ์การเกษตรโพธิ์ทราย จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
- 1.1.4 สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด (จังหวัดร้อยเอ็ด)
- 1.1.5 สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (จังหวัดบุรีรัมย์)
- 1.1.6 สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด (จังหวัดสุรินทร์)
- 1.1.7 สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (จังหวัดสุรินทร์)
- 1.1.8 สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (จังหวัดยโสธร)

การวิจัยนี้ได้แบ่งประชากรกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่มตามขนาดของสหกรณ์ โดยใช้ข้อมูลในการแบ่ง 3 ประการได้แก่ 1. กำลังการผลิตของสหกรณ์ 2. จำนวนสมาชิกของสหกรณ์ 3. ปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์ ซึ่งทั้ง 3 ประการได้ผลการแบ่งกลุ่มที่เหมือนกัน ดังนี้

- กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพธิ์ทราย จำกัด, สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด, สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด

- กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด, สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด, สหกรณ์การเกษตรสติก จำกัด, สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด, สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด

1.2 บุคลากรของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ที่มีตำแหน่งระดับผู้บริหาร และตำแหน่งระดับหัวหน้างานในแต่ละฝ่าย ดังนี้

1.2.1 ตำแหน่งผู้จัดการสหกรณ์	จำนวน 8 คน
1.2.2 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายผลิต	จำนวน 8 คน
1.2.3 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายการเงิน	จำนวน 8 คน
1.2.4 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบัญชี	จำนวน 8 คน
1.2.5 ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายการตลาด	จำนวน 8 คน

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกข้อมูล แบบสัมภาษณ์ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เพื่อใช้สำหรับการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ แบบบันทึกข้อมูลใช้ในการเก็บรวบรวมที่มีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อใช้สำหรับการศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

การสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกกระทำโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดข้อคำถามและประเด็นที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลให้สอดคล้องและครอบคลุมความมุ่งหมาย และตัวแปร/ประเด็นที่จะวิเคราะห์
2. นำเสนอแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพในด้านความตรง (Validity)
3. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์และแบบบันทึกตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีลักษณะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) และที่มีลักษณะเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยวิธีการดังต่อไปนี้

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์บุคลากรระดับผู้บริหารและหัวหน้าฝ่ายต่างๆ ในแต่ละสหกรณ์การเกษตร จำนวน 40 คน เพื่อใช้สำหรับศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในส่วนของความสำเร็จและปัญหา ความร่วมมือของสมาชิก และนโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2548-พ.ศ. 2552

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) สามารถเก็บรวบรวมได้จากเอกสารการผลิต เอกสารการจัดซื้อ เอกสารแสดงการจำหน่ายสินค้า รายงานงบการเงิน และรายงานประจำปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2552 ของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อใช้สำหรับศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร ในส่วนของขนาดของสหกรณ์การเกษตร ปริมาณเงินรับฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สิน สัดส่วนของรายได้และค่าใช้จ่าย และเพื่อใช้สำหรับศึกษาประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2548-พ.ศ. 2552

4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และประมวลผลข้อมูล พร้อมทั้งคำนวณหาสถิติบรรยายเพื่อจัดระบบข้อมูล และมีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานโดยทั่วไปของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2548 - พ.ศ. 2552 กระทำโดยการพรรณนา โดยอาศัยสถิติร้อยละและค่าเฉลี่ยและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยวิเคราะห์ความสอดคล้องกับหลักการสหกรณ์ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$
 ----- (4.1)

โดยที่ P หมายถึง ค่าร้อยละ
f หมายถึง ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นค่าร้อยละ
N หมายถึง จำนวนความถี่ทั้งหมด

1.2 การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

$$\overline{X} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$
 ----- (4.2)

โดยที่ X หมายถึง ค่าเฉลี่ย

X_i หมายถึง ค่าของข้อมูลแต่ละหน่วย

N หมายถึง จำนวนข้อมูลทั้งหมด

i หมายถึง 1,2,3,.....n

1.3 หลักการสหกรณ์ การพิจารณาความสำเร็จของสหกรณ์ ที่ส่งผลต่อความกินดีอยู่ดี และความสามัคคีของสมาชิก โดยเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของสหกรณ์ และต้องสอดคล้องกับอุดมการณ์ และหลักการสหกรณ์ ได้พิจารณาจากประเด็น ต่อไปนี้

1.3.1 ความสำเร็จในมิติของหลักการสหกรณ์ ภายใต้หลักการสหกรณ์ ดังนี้

- สมาชิกภาพ มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิก และผู้มีใช้สมาชิกยอมใช้บริการของสหกรณ์ได้ มีการเปิดรับบุคคลทั่วไปเข้าเป็นสมาชิกด้วยความสมัครใจ ไม่คำนึงเรื่องการเมือง ศาสนา เพศ หรือฐานะทางสังคม
- ประชาธิปไตย เป็นองค์กรที่สมาชิกมีส่วนร่วมในการควบคุมการดำเนินการ โดยยึดถือระบบประชาธิปไตย
- เศรษฐกิจ สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์
- ความเป็นอิสระ ที่จะควบคุมการดำเนินงานโดยสมาชิก
- การศึกษา ให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องสำหรับสมาชิก มีหน้าที่รับผิดชอบในการให้ความรู้เกี่ยวกับลักษณะของขบวนการสหกรณ์แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะเยาวชนและผู้นำ
- การร่วมมือระหว่างสหกรณ์ เพื่อให้บริการเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก และชุมชนสหกรณ์ ความร่วมมือในการแข่งขันกับสหกรณ์อื่น ทั้งในระดับท้องถิ่น ภาค ระดับชาติ และระหว่างประเทศ
- ชุมชน สำนึกในความรับผิดชอบและห่วงใยต่อชุมชน

ความสำเร็จในมิติของพระราชบัญญัติสหกรณ์ ต้องมีการดำเนินการตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.สหกรณ์ พ.ศ. 2552

1.3.2 ความสำเร็จในมิติของการบริหารจัดการ ต้องมีคณะกรรมการที่มีความรู้ในการบริหารงาน และบริหารคนอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ คณะกรรมการต้องส่งผลต่อความเข้มแข็งของสหกรณ์ มีกำไร สามารถเฉลี่ยผลประโยชน์กลับคืนให้แก่สมาชิก หาวิธีการให้สมาชิกมีความอยู่ดีกินดี มีความเอื้ออาทร สามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

2. ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์ ถือเป็นการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของหน่วยการผลิต โดยอาศัยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการผลิต (ปัจจัยนำเข้า : Input) และผลผลิต (ผลได้ : Output) จากตัวแปรในงบการเงินของสหกรณ์การเกษตร โดยอาศัยการคำนวณจากสูตร

$$\text{ประสิทธิภาพ (Efficiency)} = \frac{\text{มูลค่ารายได้}}{\text{มูลค่าค่าใช้จ่าย}} \text{-----} (4.3)$$

โดยมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์ดังนี้ >ไม่มีประสิทธิภาพ ≤ 1 < มีประสิทธิภาพ

โดยที่ มูลค่ารายได้ หมายถึง รายได้ทั้งหมดจากการผลิตสินค้าและบริการของสหกรณ์การเกษตรในรอบปี (หน่วย : บาท)
มูลค่าค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากการผลิตสินค้าและบริการของสหกรณ์การเกษตรในรอบปี (หน่วย : บาท)

3. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์ขนาดเล็ก และสหกรณ์ขนาดใหญ่ กระทำโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 ขนาด และทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าสถิติ T-Test เนื่องจากกลุ่มประชากรตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีขนาดเล็ก (n ในแต่ละกลุ่มน้อยกว่า 30) โดยการวิจัยครั้งนี้กระทำภายใต้สภาพแวดล้อมในเรื่องของเวลา สภาพพื้นที่ และลักษณะของประชากรที่เหมือนกัน จึงกำหนดให้ความแปรปรวนของประชากร ทั้ง 2 กลุ่มเท่ากัน (σ₁² = σ₂²) เรียกว่า Pooled T- Test กระทำได้โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{x}_1 - \bar{x}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left[\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right]}} \text{-----} (4.4)$$

โดยที่ t หมายถึง ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
n หมายถึง จำนวนตัวอย่าง หรือจำนวนของสหกรณ์การเกษตรในแต่ละกลุ่ม
โดยกำหนด df = n₁ + n₂ - 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์
2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์
3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

1. สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

แยกตามขนาดของสหกรณ์

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 โดยทำการศึกษาจาก ขนาดของสหกรณ์การเกษตร ปริมาณเงินรับฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร สัดส่วนของรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตร ความสำเร็จและปัญหาของสหกรณ์การเกษตร โดยสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1.1 ขนาดของสหกรณ์การเกษตร การวิเคราะห์ขนาดของสหกรณ์การเกษตรสามารถพิจารณาได้จาก จำนวนสมาชิกของสหกรณ์การเกษตร กำลังการผลิตของเครื่องจักรของสหกรณ์การเกษตร และปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตร โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ตาราง 2

ตาราง 2 ขนาดของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

หน่วย : ขนาค

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548				พ.ศ.2549				พ.ศ.2550				พ.ศ.2551				พ.ศ.2552				ค่าเฉลี่ย			
	PC	M	F	สรุป	PC	M	F	สรุป	PC	M	F	สรุป	PC	M	F	สรุป	PC	M	F	สรุป	M	F	สรุป	สรุป
สหกรณ์ขนาดเล็ก																								
1. สก.โพททาย ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	60	1,085	39.26	เล็ก	60	1,093	54.92	เล็ก	60	1,102	30.14	เล็ก	60	1,102	34.55	เล็ก	60	1,097	40.01	เล็ก	60	1,096	39.77	เล็ก
2. สก.ท่าตูม ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	40	2,540	72.92	เล็ก	40	2,567	83.48	เล็ก	40	2,608	113.04	ใหญ่	40	2,667	99.12	เล็ก	40	2,782	128.71	ใหญ่	40	2,633	99.45	เล็ก
3. สก.มหาชนะชัย ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	24	1,770	41.87	เล็ก	24	1,757	65.44	เล็ก	24	1,817	62.23	เล็ก	24	1,898	86.77	เล็ก	24	1,958	82.41	เล็ก	24	1,840	67.75	เล็ก
สหกรณ์ขนาดใหญ่																								
1. สก.เกษตรวิสัย ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	60	6,833	660.86	ใหญ่	60	7,166	736.79	ใหญ่	60	7,235	562.25	ใหญ่	60	7,349	606.79	ใหญ่	120	7,591	860.18	ใหญ่	72	7,235	685.38	ใหญ่
2. สก.สุวรรณภูมิ ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	60	2,541	109.19	ใหญ่	60	2,525	99.52	ใหญ่	60	2,525	124.22	ใหญ่	60	2,537	120.46	ใหญ่	60	2,546	143.90	ใหญ่	60	2,535	119.46	ใหญ่
3. สก.ปทุมรัตต์ ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	12	2,156	190.40	ใหญ่	12	2,218	205.11	ใหญ่	12	2,227	240.26	ใหญ่	12	2,156	321.82	ใหญ่	12	2,080	359.14	ใหญ่	12	2,167	263.35	ใหญ่
4. สก.สตึก ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	40	3,222	93.05	เล็ก	40	3,144	92.61	เล็ก	60	3,059	106.56	ใหญ่	60	3,015	127.79	ใหญ่	60	2,985	146.56	ใหญ่	52	3,085	113.31	ใหญ่
5. สก.ชุมพลบุรี ร้อยละการเปลี่ยนแปลง	24	3,114	133.31	ใหญ่	24	3,156	151.43	ใหญ่	40	3,101	144.76	ใหญ่	40	3,076	199.44	ใหญ่	40	3,038	212.31	ใหญ่	34	3,097	168.25	ใหญ่

PC คือ กำลังการผลิต : เล็ก ≤ 40 ต้น > ใหญ่, M คือ สมาชิก : เล็ก $\leq 2,000$ คน > ใหญ่, F คือ เงินหมุนเวียน : เล็ก ≤ 100 ล้านบาท > ใหญ่

จากตาราง 2 เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า สามารถแบ่งสหกรณ์การเกษตรออกได้เป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ แต่เมื่อทำการพิจารณาโดยการแยกแต่ละปีพบว่า สหกรณ์ที่จัดอยู่ในกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีผลในแต่ละปีเป็นขนาดเล็กเหมือนกันในทุกๆปี ยกเว้นแต่สหกรณ์การเกษตรทำดุม จำกัด ที่ในบางปีมีผลอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถจัดเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ และเมื่อพิจารณากลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ พบว่าส่วนใหญ่ในแต่ละปีก็จะมีผลเหมือนกัน ยกเว้นแต่สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด ที่มีผลอยู่ในเกณฑ์ที่จัดเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมาก่อน และต่อมาได้มีการปรับขนาดมาเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในปี 2550 เป็นต้นมา

1.2 ปริมาณเงินฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรปริมาณเงินรับฝากที่สมาชิกนำมาฝากกับสหกรณ์และปริมาณเงินที่สหกรณ์ปล่อยสินเชื่อให้แก่สมาชิก จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่นำมาศึกษาอีกประการในการพิจารณา โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ตาราง 3 และภาพประกอบ 7 - 8

ตาราง 3 ปริมาณเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย	
	D	L	D	L	D	L	D	L	D	L	D	L
กลุ่มขนาดเล็ก	38.80	54.34	51.04	66.87	58.39	94.96	54.40	105.85	61.12	117.71	52.75	87.95
1. สกก.โพนทราย	11.14	14.85	20.06	12.03	14.36	12.64	18.64	7.94	24.78	5.62	17.79	10.62
การเปลี่ยนแปลง			8.91	-2.82	-5.70	0.61	4.28	-4.70	6.14	-2.32		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			79.96	-18.97	-28.41	5.07	29.80	-37.21	32.94	-29.18	22.86	-16.06
2. สกก.ทำดุม	11.75	24.35	13.55	32.35	26.26	59.94	14.99	44.56	17.49	79.68	16.81	48.17
การเปลี่ยนแปลง			1.80	8.00	12.71	27.59	-11.27	-15.38	2.50	35.12		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			15.29	32.84	93.81	85.31	-42.92	-25.66	16.68	78.81	16.57	34.26
3. สกก.มหาชนะชัย	15.91	15.14	17.43	22.50	17.78	22.37	20.77	53.36	18.85	32.42	18.15	29.16
การเปลี่ยนแปลง			1.53	7.35	0.35	-0.12	2.99	30.98	-1.92	-20.94		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			9.59	48.55	1.99	-0.54	16.83	138.46	-9.24	-39.25	3.83	29.45
กลุ่มขนาดใหญ่	271.44	453.45	434.80	484.66	215.43	456.53	285.41	555.71	353.00	622.45	312.02	514.56
1. สกก.เกษตรวิสัย	168.81	190.62	316.85	200.07	81.36	167.62	122.20	217.74	173.94	278.60	172.63	210.93
การเปลี่ยนแปลง			148.05	9.46	-235.4	-32.46	40.83	50.12	51.74	60.85		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			87.70	4.96	-74.32	-16.22	50.19	29.90	42.34	27.95	21.18	9.32
2. สกก.สุวรรณภูมิ	16.73	32.31	18.63	41.42	29.25	39.97	32.07	40.64	40.16	45.59	27.37	39.99
การเปลี่ยนแปลง			1.91	9.11	10.61	-1.45	2.83	0.67	8.09	4.95		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			11.39	28.18	56.95	-3.50	9.66	1.68	25.22	12.19	20.64	7.71

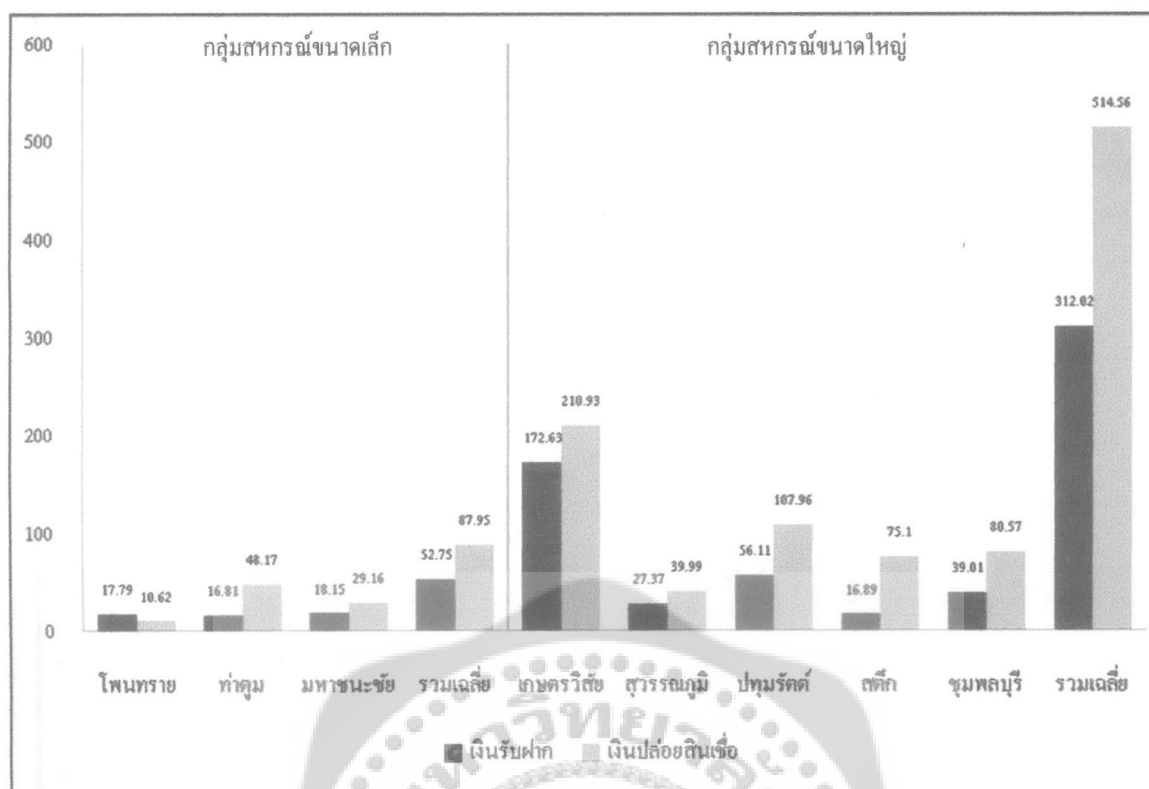
ตาราง 3 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย	
	D	L	D	L	D	L	D	L	D	L	D	L
3. สกก.ปทุมรัตน์	47.43	87.67	52.41	90.78	56.44	109.52	61.79	121.79	62.50	130.04	56.11	107.96
การเปลี่ยนแปลง			4.98	3.10	4.03	18.75	5.35	12.27	0.72	8.25		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			10.50	3.54	7.68	20.65	9.47	11.20	1.16	6.78	5.76	8.43
4. สกก.สตึก	13.43	74.81	8.30	79.65	14.07	76.05	22.03	73.40	26.64	71.61	16.89	75.10
การเปลี่ยนแปลง			-5.12	4.84	5.77	-3.60	7.96	-2.65	4.61	-1.79		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			-38.16	6.47	69.45	-4.52	56.61	-3.48	20.93	-2.44	21.76	-0.79
5. สกก.ชุมพลบุรี	25.04	68.04	38.60	72.74	34.31	63.37	47.33	102.13	49.75	96.60	39.01	80.57
การเปลี่ยนแปลง			13.56	4.70	-4.29	-9.37	13.01	38.76	2.42	-5.53		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			54.14	6.91	-11.11	-12.89	37.92	61.18	5.12	-5.41	17.22	9.96

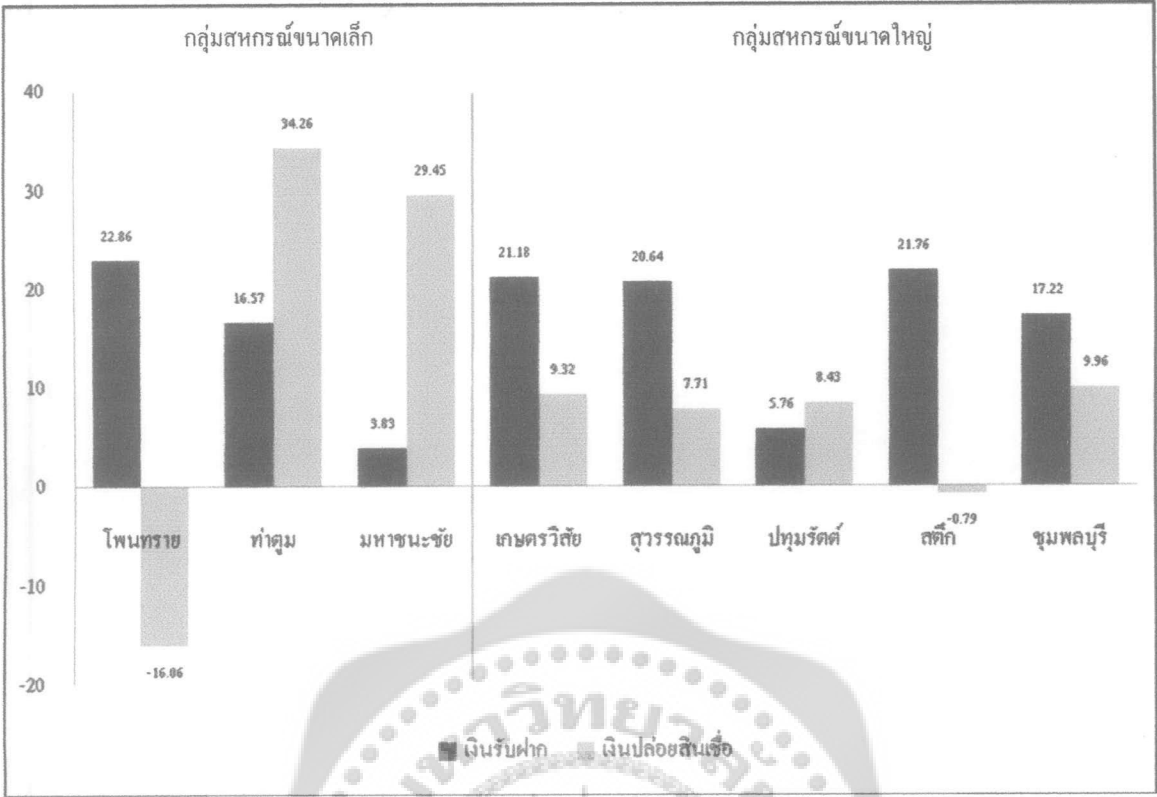
หมายเหตุ : D คือ เงินที่รับฝากจากสมาชิก, L คือ เงินที่ปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิก

จากตาราง 3 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (18.15 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (16.81 ล้านบาท) และสหกรณ์การเกษตรที่มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (48.17 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพ้นทราย จำกัด (10.62 ล้านบาท) โดยภาพรวมของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กจะมีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกรวมน้อยกว่าปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกรวมในทุกๆปี โดยมีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกรวมเฉลี่ย 52.75 ล้านบาท และมีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกรวมเฉลี่ย 87.95 ล้านบาท ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (172.63 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (16.89 ล้านบาท) และสหกรณ์การเกษตรที่มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (210.93 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (39.99 ล้านบาท) โดยภาพรวมของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่จะมีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกรวมน้อยกว่าปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกรวมในทุกๆปีเช่นกัน โดยมีปริมาณเงินรับฝากจากสมาชิกรวมเฉลี่ย - 312.02 ล้านบาท และมีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกรวมเฉลี่ย 514.56 ล้านบาท ดังภาพประกอบ 7

ภาพประกอบ 7 ค่าเฉลี่ยของเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

และจากการพิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากจากสมาชิกมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (22.86) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากจากสมาชิกน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (3.83) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (34.26) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (-16.06) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากจากสมาชิกมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสติ๊ก จำกัด (21.76) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากจากสมาชิกน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด (5.76) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด (9.96) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อแก่สมาชิกน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสติ๊ก จำกัด (-0.79) ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของเงินรับฝากและเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์
การเกษตรปี 2548 – 2552

1.3 ปริมาณสินทรัพย์และปริมาณหนี้สิน ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์
การเกษตรปริมาณสินทรัพย์ของสหกรณ์ และปริมาณหนี้สินของสหกรณ์ จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญที่นำมา
ประกอบในการศึกษา โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ตารางที่ 4 และภาพประกอบ 9 - 10

ตาราง 4 มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 –
2552

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย	
	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI
กลุ่มขนาดเล็ก	151.55	120.79	201.74	164.41	276.28	167.37	283.76	168.49	332.28	206.65	249.12	165.54
1. สกก.โพธิ์ทราย	33.05	32.19	49.01	47.48	99.61	29.03	113.42	39.60	122.13	43.40	83.44	38.34
การเปลี่ยนแปลง			15.96	15.28	50.59	-18.45	13.82	10.57	8.71	3.80		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			48.29	47.47	103.22	-38.85	13.87	36.42	7.68	9.59	34.61	10.93
2. สกก.ท่าตูม	70.24	52.86	80.88	58.36	87.59	63.85	97.39	70.27	109.95	77.53	89.21	64.57
การเปลี่ยนแปลง			10.64	5.50	6.71	5.49	9.80	6.42	12.56	7.26		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			15.15	10.41	8.29	9.41	11.19	10.06	12.89	10.33	9.51	8.04

ตาราง 4 (ต่อ)

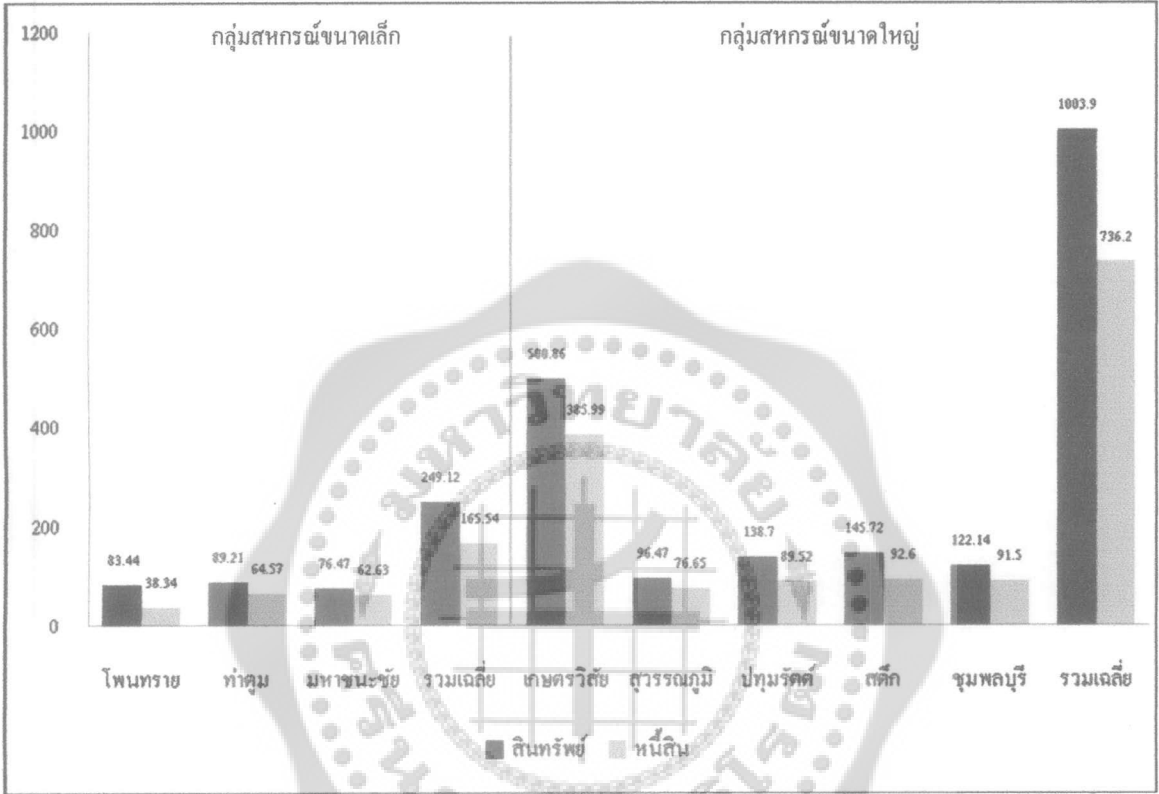
หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย	
	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI	AS	LI
3. สกก.มหาชนชัย	48.26	35.74	71.85	58.58	89.08	74.49	72.95	58.61	100.20	85.72	76.47	62.63
การเปลี่ยนแปลง			23.59	22.84	17.23	15.91	-16.13	-15.88	27.25	27.10		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			48.89	63.89	23.99	27.15	-18.11	-21.31	37.36	46.24	18.42	23.20
กลุ่มขนาดใหญ่	662.1	451.3	777.1	533.0	956.3	694.8	1,293.1	1,001.3	1,330.7	1,000.6	1,003.9	736.2
1. สกก.เกษตรวิสัย	256.33	169.19	341.93	236.37	456.85	344.85	738.77	612.67	710.39	566.85	500.86	385.99
การเปลี่ยนแปลง			85.61	67.18	114.92	108.48	281.92	267.82	-28.38	-45.82		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			33.40	39.70	33.61	45.89	61.71	77.66	-3.84	-7.48	24.97	31.16
2. สกก.สุวรรณภูมิ	72.40	55.07	74.78	54.79	99.61	78.76	113.42	93.99	122.13	100.63	96.47	76.65
การเปลี่ยนแปลง			2.37	-0.28	24.83	23.97	13.82	15.23	8.71	6.64		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			3.28	-0.51	33.20	43.74	13.87	19.34	7.68	7.06	11.61	13.93
3. สกก.ปทุมรัตน์	109.00	73.54	123.75	83.41	140.24	92.97	150.27	94.25	170.24	103.44	138.70	89.52
การเปลี่ยนแปลง			14.75	9.87	16.49	9.56	10.04	1.28	19.97	9.19		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			13.53	13.42	13.32	11.47	7.16	1.37	13.29	9.75	9.46	7.20
4. สกก.สตึก	128.98	82.65	137.52	86.16	144.10	91.30	155.38	99.11	162.63	103.76	145.72	92.60
การเปลี่ยนแปลง			8.53	3.52	6.58	5.13	11.29	7.82	7.24	4.65		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			6.62	4.25	4.79	5.96	7.83	8.56	4.66	4.69	4.78	4.69
5. สกก.ชุมพลบุรี	95.41	70.92	99.20	72.33	115.56	86.94	135.23	101.31	165.29	125.96	122.14	91.50
การเปลี่ยนแปลง			3.78	1.41	16.37	14.61	19.67	14.37	30.06	24.65		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			3.96	1.99	16.50	20.19	17.02	16.53	22.23	24.33	11.94	12.61

หมายเหตุ : AS คือ ปริมาณสินทรัพย์ของสหกรณ์, LI คือ ปริมาณหนี้สินของสหกรณ์

จากตาราง 4 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (89.21 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนชัย จำกัด (76.47 ล้านบาท) และสหกรณ์การเกษตรที่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (64.57 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพธิ์ทราย จำกัด (38.34 ล้านบาท) โดยภาพรวมของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กจะมีปริมาณสินทรัพย์รวมมากกว่าปริมาณหนี้สินรวมในทุกๆปี โดยมีปริมาณสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 249.12 ล้านบาท และมีปริมาณหนี้สินรวมเฉลี่ย 165.54 ล้านบาท ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (500.86 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณสินทรัพย์เฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (96.47 ล้านบาท) และสหกรณ์การเกษตรที่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (385.99

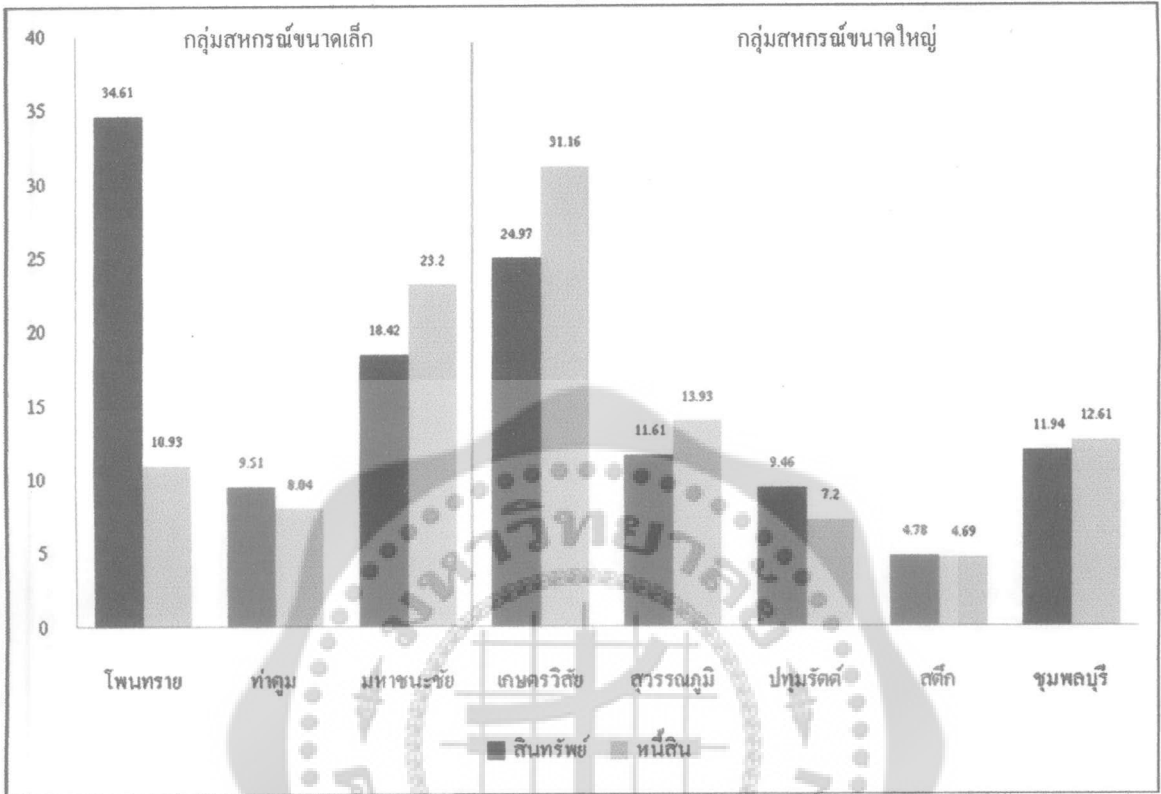
ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (76.65 ล้านบาท) โดยภาพรวมของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่จะมีปริมาณสินทรัพย์รวมมากกว่าปริมาณหนี้สินรวมในทุกๆปีเช่นกัน โดยมีปริมาณสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 1003.9 ล้านบาท และมีปริมาณหนี้สินรวมเฉลี่ย 736.2 ล้านบาท ดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 ค่าเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

และจากการพิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์มากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (34.61) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์น้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าคูม จำกัด (9.51) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณหนี้สินมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (23.20) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณหนี้สินน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าคูม จำกัด (8.04) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์มากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (24.97) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์น้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสดึก จำกัด (4.78) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณหนี้สินมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์

การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (31.16) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณหนี้สินน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (4.69) ดังภาพประกอบ 10

ภาพประกอบ 10 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของปริมาณสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

1.4 สัดส่วนของรายได้และสัดส่วนของค่าใช้จ่าย ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรสัดส่วนของรายได้และสัดส่วนของค่าใช้จ่ายของสหกรณ์ จัดเป็นตัวแปรที่สำคัญอีกประการที่นำมาประกอบในการศึกษา ซึ่งจะสามารถทำการศึกษาวเคราะห์โดยแยกออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1.4.1 สัดส่วนของรายได้ สำหรับสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มีการแบ่งที่มาของรายได้ออกเป็นแหล่งต่างๆทั้งหมด 6 แหล่ง ได้แก่ รายได้จากกิจการสินเชื่อ รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว และรายได้อื่นๆ โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ตารางที่ 5 และภาพประกอบ 11 - 12

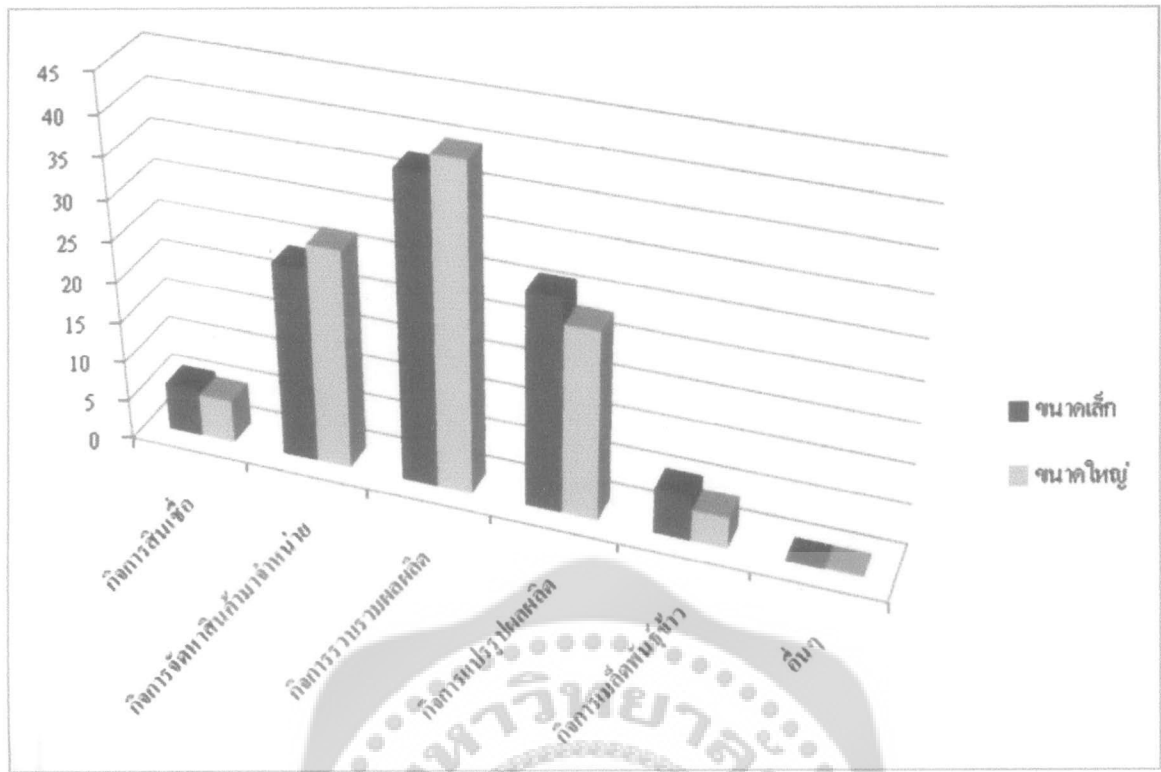
ตาราง 5 สัดส่วนรายได้ของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	OUTPUT 1		OUTPUT 2		OUTPUT 3		OUTPUT 4		OUTPUT 5		OUTPUT 6	
	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ
กลุ่มขนาดเล็ก	1.89	5.99	8.72	24.14	12.25	37.77	9.74	26.38	1.82	5.53	0.06	0.19
1. โพนทราย	1.11	4.37	7.82	30.94	8.11	32.10	6.70	26.51	1.47	5.83	0.06	0.25
2. ท่าตูม	2.36	4.35	15.05	27.69	16.57	30.49	17.75	32.66	2.54	4.67	0.08	0.14
3. มหาชนะชัย	2.20	9.24	3.28	13.79	12.07	50.71	4.76	19.97	1.45	6.10	0.05	0.19
กลุ่มขนาดใหญ่	5.82	5.40	34.39	27.14	56.09	40.11	22.11	23.32	2.68	3.84	0.30	0.20
1. เกษตรวิสัย	15.41	4.67	90.06	27.30	171.3	51.94	49.69	15.06	2.25	0.68	1.14	0.35
2. สุวรรณภูมิ	3.81	5.30	25.69	35.80	25.77	35.92	13.76	19.18	2.63	3.66	0.09	0.13
3. ปทุมรัตน์	3.99	3.60	35.15	31.75	55.51	50.14	12.90	11.65	3.07	2.78	0.10	0.09
4. สดึก	2.79	8.29	4.75	14.11	12.67	37.64	11.02	32.75	2.32	6.90	0.10	0.30
5. ชุมพลบุรี	3.11	5.11	16.30	26.73	15.18	24.90	23.16	37.98	3.15	5.17	0.07	0.12

หมายเหตุ : OUTPUT 1 คือ รายได้กิจการสินเชื่อ, OUTPUT 2 คือ รายได้กิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย, OUTPUT 3 คือ รายได้กิจการรวบรวมผลผลิต, OUTPUT 4 คือ รายได้กิจการแปรรูปผลผลิต, OUTPUT 5 คือ รายได้กิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว, OUTPUT 6 คือ รายได้อื่นๆ

จากตาราง 5 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กสามารถสร้างรายได้เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละมากที่สุด คือ รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต (ร้อยละ 37.77) รองลงมาได้แก่ รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต (ร้อยละ 26.38) น้อยที่สุด คือ รายได้อื่นๆ (ร้อยละ 0.19) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่สามารถสร้างรายได้เฉลี่ยคิดเป็นร้อยละมากที่สุด คือ รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต (ร้อยละ 40.11) รองลงมาได้แก่ รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย (ร้อยละ 27.14) น้อยที่สุด คือ รายได้อื่นๆ (ร้อยละ 0.20) ดังภาพประกอบ 11

ภาพประกอบ 11 สัดส่วนของรายได้เฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

1.4.2 สัดส่วนของค่าใช้จ่าย สำหรับสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ได้มี
การแบ่งที่มาของค่าใช้จ่ายออกเป็นส่วนต่างๆทั้งหมด 6 ส่วน ได้แก่ ค่าใช้จ่ายกิจการที่ดิน เชื้อ ค่าใช้จ่าย
กิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต
ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์ และค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ตารางที่
6 และภาพประกอบ 19 - 20

ตาราง 6 สัดส่วนค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552
หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	INPUT 1		INPUT 2		INPUT 3		INPUT 4		INPUT 5		INPUT 6	
	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ
กลุ่มขนาดเล็ก	1.43	4.34	8.35	22.56	12.13	35.99	10.20	26.40	1.78	5.21	1.72	5.51
1. สกก.โพนทราย	1.04	3.75	8.13	29.45	8.55	30.98	6.86	24.83	1.48	5.36	1.56	5.63
2. สกก.ท่าตูม	1.75	3.21	13.68	25.09	16.13	29.57	18.88	34.61	2.42	4.43	1.69	3.09
3. สกก.มหาชนะชัย	1.50	6.06	3.24	13.13	11.70	47.42	4.88	19.76	1.44	5.84	1.92	7.80

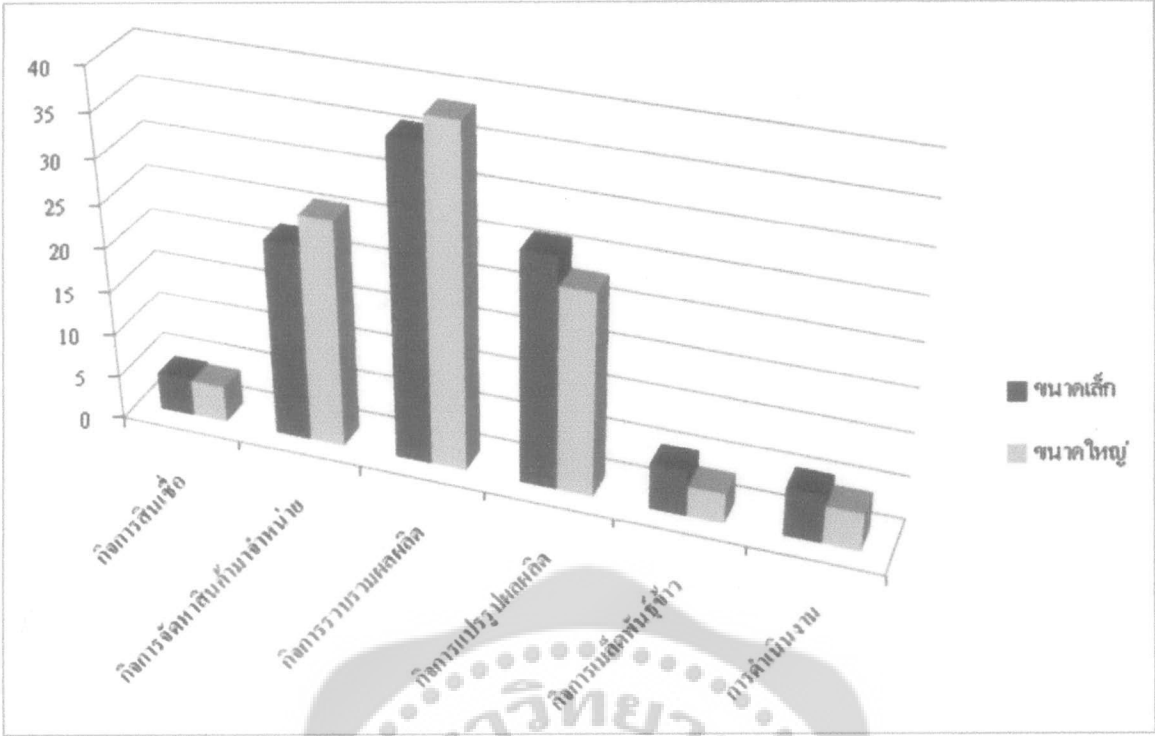
ตาราง 6 (ต่อ)

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	INPUT 1		INPUT 2		INPUT 3		INPUT 4		INPUT 5		INPUT 6	
	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ	เฉลี่ย	ร้อยละ
กลุ่มขนาดใหญ่	4.23	4.18	32.41	26.04	54.22	38.79	21.74	23.16	2.38	3.44	4.17	4.40
1. สกก.เกษตรวิสัย	10.42	3.22	84.39	26.06	168.2	51.95	48.88	15.09	1.89	0.58	10.02	3.09
2. สกก.สุวรรณภูมิ	3.04	4.02	25.32	33.47	26.22	34.66	14.66	19.37	2.38	3.15	4.03	5.33
3. สกก.ปทุมรัตน์	3.34	3.19	32.26	30.90	51.46	49.29	12.73	12.19	2.79	2.67	1.83	1.75
4. สกก.สตึก	2.10	6.74	4.29	13.79	10.58	34.01	10.03	32.22	1.81	5.81	2.32	7.44
5. สกก.ชุมพลบุรี	2.26	3.71	15.79	25.98	14.62	24.05	22.43	36.90	3.04	5.00	2.66	4.37

หมายเหตุ : INPUT 1 คือ ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ, INPUT 2 คือ ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย, INPUT 3 คือ ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต, INPUT 4 คือ ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต, INPUT 5 คือ ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว, INPUT 6 คือ ค่าใช้จ่ายการดำเนินงาน

จากตาราง 6 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กจะมีร้อยละของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต (ร้อยละ 35.99) รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายกิจการแปรรูปผลผลิต (ร้อยละ 26.40) น้อยที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายกิจการสินเชื่อ (ร้อยละ 4.34) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่จะค่าใช้จ่ายเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละมากที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายกิจการรวบรวมผลผลิต (ร้อยละ 38.79) รองลงมาได้แก่ ค่าใช้จ่ายกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย (ร้อยละ 26.04) น้อยที่สุด คือ ค่าใช้จ่ายกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว (ร้อยละ 3.44) ดังภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 สัดส่วนของค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

1.5 ความร่วมมือของสมาชิก ผู้บริหารและบุคลากรในตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือของสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรในการเข้าร่วมกิจกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์ โดยสรุปได้ผลการศึกษาวิเคราะห์ดัง ตาราง 7

ตาราง 7 ความร่วมมือของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	ความร่วมมือของสมาชิก
ขนาดเล็ก	
1. โพนทราย	สมาชิกให้ความร่วมมือดี เข้าร่วมประชุมค่อนข้างพร้อมเพรียง และสนใจในสิ่งที่สหกรณ์ชี้แนะ ในส่วนของการจำหน่ายผลผลิตสมาชิกยังให้ความสำคัญในการจำหน่ายผลผลิตกับสหกรณ์ไม่เท่าที่ควร
2. ท่าตูม	สมาชิกให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะการจำหน่ายผลผลิตสมาชิกมีความร่วมมือในการจำหน่ายผลผลิตแก่สหกรณ์ดีมาก การเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่องและพร้อมเพรียงดี

ตาราง 7 (ต่อ)

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	ความร่วมมือของสมาชิก
3. มหาชนะชัย	ยังมีสมาชิกจำนวนมากที่ขาดความร่วมมือในการเข้าประชุม และในการจำหน่ายผลผลิต และต้องการความช่วยเหลือจากสหกรณ์ต่อเนื่อง
ขนาดใหญ่	
1. เกษตรวิสัย	สมาชิกให้ความร่วมมือดี โดยเฉพาะการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก ซึ่งจะมีความร่วมมือกับสหกรณ์ดีมาก การเข้าร่วมประชุมอย่างต่อเนื่อง และพร้อมเพรียงดี และสมาชิกมีการเสนอแนะต่อสหกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
2. สุวรรณภูมิ	สมาชิกให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมค่อนข้างดี และเข้ามารับการช่วยเหลือจากสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ส่วนการจำหน่ายผลผลิตยังมีสมาชิกจำนวนไม่น้อยเลือกที่จะจำหน่ายผลผลิตแก่โรงสีเอกชนในพื้นที่
3. ปทุมรัตน์	การให้ความร่วมมือจากสมาชิกของสหกรณ์ค่อนข้างดีในทุกๆด้าน โดยเฉพาะการนำคำแนะนำจากสหกรณ์ไปใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต และเข้ารับการอบรมจากสหกรณ์ค่อนข้างพร้อมเพรียงดี
4. สดึก	สมาชิกให้ความร่วมมือดี เข้าร่วมประชุมค่อนข้างพร้อมเพรียง และปฏิบัติตามแนวทางที่สหกรณ์วางไว้เป็นอย่างดี โดยสมาชิกส่วนใหญ่จะทราบถึงประโยชน์ของระบบสหกรณ์
5. ชุมพลบุรี	สมาชิกให้ความร่วมมือในการนำผลผลิตมาจำหน่ายแก่สหกรณ์ดี และส่วนใหญ่เข้าใจในระบบ ปฏิบัติตามแนวทางที่สหกรณ์ชี้แนะค่อนข้างดี แต่การเข้าร่วมประชุมประจำปียังมีขาดหายบ้างบางส่วน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตร. (2552).

จากตาราง 7 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) ผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าทั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีสมาชิกที่ให้ความร่วมมือกับสหกรณ์ค่อนข้างดี และสมาชิกยังมีความเข้าใจในระบบสหกรณ์ดี จะมี

บ้างในบางสหกรณ์ที่มีสมาชิกบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือกับการเข้าประชุมประจำปี ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนชัย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด

1.6 นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร การศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในส่วนของความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตร จำนวน 40 คน เกี่ยวกับนโยบายรับจํานําข้าวและนโยบายประกันราคาข้าว ที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ดัง ตาราง 8

ตาราง 8 นโยบายรับจํานําข้าวและประกันราคาข้าว ที่มีผลต่อสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	นโยบายรับจํานําข้าว	นโยบายประกันราคาข้าว
ขนาดเล็ก		
1. โพนทราย	- ทำให้คุณภาพของผลผลิตเกษตรต่ำเนื่องจากการจัดเก็บที่ไม่ได้มาตรฐาน - เกษตรกรเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพของผลผลิต - เป็นผลดีต่อเกษตรกรเนื่องจากราคาข้าวเปลือกสูงขึ้น	- การดำเนินการยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ทราบรายละเอียดในการขึ้นทะเบียน - สามารถลดความเสี่ยงของเกษตรกร สำหรับความผันผวนทางราคา ทำให้รายได้มั่นคง
2. ท่าตูม	- เกิดช่องว่างให้มีการลักลอบนำข้าวจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามา - เป็นการทำลายกลไกทางราคา - เป็นการลดอำนาจของพ่อค้าคนกลางลง	- เป็นนโยบายที่สามารถสร้างความมั่นคงทางรายได้แก่เกษตรกร - ผลผลิตข้าวไม่เสียหายเนื่องจากมีการแปรรูปไปตามกลไกของตลาด

ตาราง 8 (ต่อ)

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	นโยบายรับจำนำข้าว	นโยบายประกันราคาข้าว
3. มหาชนะชัย	- เป็นการกระตุ้นให้ราคาข้าวสูงกว่า ที่ควรจะเป็น ทำให้ราคาข้าวสารใน ท้องตลาดมีราคาสูง - เป็นการลดอำนาจต่อรองของโรงสี เอกชน	- เป็นผลดีต่อเกษตรกรเนื่องจาก ได้รับรายได้ที่ชัดเจนจากจำนวน ผลผลิต - มีการขึ้นทะเบียนโดยไม่ได้ทำนา จริงทำให้เกิดความได้เปรียบ เสียเปรียบ
ขนาดใหญ่		
1. เกษตรวิสัย	- โรงสีขนาดใหญ่ที่มักจะได้รับ ผลประโยชน์มากจากการประมูล - ทำให้กลไกทางการตลาดเสีย ราคา ข้าวแพงเกินกว่าความเป็นจริง - ผลผลิตเสียหายจากการเก็บ รักษาในโกดังเนื่องจากสหกรณ์ขาด โกดังที่มีคุณภาพสำหรับเก็บผลผลิต - สหกรณ์สามารถรับจำนำใน ปริมาณที่จำกัด บางครั้งไม่เพียงพอ ต่อความต้องการของเกษตรกร	- ผลผลิตข้าวไม่เสียหายเนื่องจากมี การแปรรูปได้ตามความต้องการของ ตลาด - การแปรรูปสามารถทำได้โดย เป็นไปตามกลไกทางการ ตลาดทำให้ผลผลิตไม่เสียหาย - เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความ เข้าใจในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน
2. สุวรรณภูมิ	- สหกรณ์การเกษตรมีพื้นที่สำหรับ โครงการรับจำนำไม่เพียงพอ และที่มี อยู่ก็มีระบบการเก็บรักษาไม่ดีพอทำ ให้ผลผลิตเสียหาย - ภาครัฐเปิดประมูลข้าวออกซ้ และ มีการทุจริตในการประมูล ค่อนข้างมาก	- เป็นผลดีต่อสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากไม่ต้องมีการเก็บรักษา ผลผลิตนาน - การแปรรูปสามารถทำได้โดย เป็นไปตามกลไกทางการตลาดทำ ให้ผลผลิตไม่เสียหาย - ขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนยุ่งยาก สำหรับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรขึ้น ทะเบียนไม่ทั่วถึง

ตาราง 8 (ต่อ)

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	นโยบายรับจำนำข้าว	นโยบายประกันราคาข้าว
3. ปทุมรัตน์	- ผลผลิตเกิดความเสียหายจากการเก็บรักษาสูงมาก - ทำให้ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นเป็นผลดีต่อเกษตรกร - เกิดการทุจริตการประมูลสูงมาก	- การแปรรูปสามารถทำได้โดยเป็นไปตามกลไกทางการตลาดทำให้ผลผลิตไม่เสียหาย - เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน
4. สดึก	- ทำให้ราคาข้าวสูงขึ้น เกษตรกรได้รับรายได้สูงขึ้น - สหกรณ์มีพื้นที่เก็บไม่เพียงพอสำหรับโครงการนี้ - เกิดการทุจริตโดยการจัดเก็บโดยการลักลอบแปรรูปก่อนสำหรับโรงสีเอกชน	- เป็นผลดีต่อเกษตรกรเนื่องจากได้รับรายได้ที่ชัดเจนจากจำนวนผลผลิต - มีการขึ้นทะเบียนโดยไม่ได้ทำนาจริงทำให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ ในการขึ้นทะเบียน
5. ชุมพลบุรี	- สหกรณ์ขาดโกดังเก็บทำไม่สามารถรองรับโครงการนี้ได้ - เป็นผลทำให้เกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นจากราคาที่ถูกกำหนดไว้สูง - เกิดการทุจริตโดยการจัดเก็บโดยการลักลอบแปรรูปและการลักลอบนำข้าวเปลือกจากประเทศเพื่อนบ้านที่มีราคาต่ำกว่ามาสวมแทนที่	- สามารถลดความเสี่ยงของเกษตรกร สำหรับความผันผวนทางราคา ทำให้รายได้มั่นคง - การแปรรูปสามารถทำได้โดยเป็นไปตามกลไกทางการตลาดทำให้ผลผลิตไม่เสียหาย - เกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตร. (2552).

จากตาราง 8 ผู้บริหารและบุคลากรที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในภาพรวมเกี่ยวกับนโยบายจากภาครัฐเกี่ยวกับผลผลิตเกษตรว่า ทั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มองว่า นโยบายรับจำนำข้าวมีผลทำให้ ราคาข้าวเปลือกสูงขึ้นเกษตรกรจึงมีรายได้

เพิ่มขึ้นและยังเป็นการลดอำนาจต่อรองของพ่อค้าคนกลาง แต่มีผลเสีย คือ การเก็บรักษาไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหายและยังมีช่องว่างให้มีการทุจริตอยู่ตลอด ในส่วนของนโยบายประกันราคาข้าว ทั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มองว่า เป็นนโยบายที่ดีที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรชัดเจนและไม่ทำให้เสียกลไกทางราคา รัฐสามารถประเมินค่าใช้จ่ายได้ แต่มีข้อเสีย คือ เกษตรกรยังขาดความเข้าใจในขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

1.7 ความสำเร็จ และปัญหาของสหกรณ์การเกษตร ในการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในส่วนของความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรในตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตรจำนวน 40 คน เกี่ยวกับความสำเร็จที่ผ่านมาของสหกรณ์การเกษตรและปัญหาที่เกิดต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ดัง ตาราง 9

ตาราง 9 ความสำเร็จและปัญหาของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ในช่วง ปี 2548 – 2552

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	ความสำเร็จของสหกรณ์	ปัญหาของสหกรณ์
ขนาดเล็ก		
1. โพนทราย	- สามารถทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น - สามารถรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นในพื้นที่ในจำหน่ายสินค้า	- ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐน้อยเกินไป - ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงาน
2. ท่าตูม	- สามารถทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น - สามารถรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นในพื้นที่เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรองและเพิ่มปริมาณผลผลิต	- ได้รับการช่วยเหลือจากภาครัฐน้อยเกินไป - นโยบายของภาครัฐมีผลต่อคุณภาพของสินค้าของสหกรณ์
3. มหาชนะชัย	- สามารถลดปัญหาการขาดเงินทุนของสมาชิกได้อย่างต่อเนื่อง - สามารถรวบรวมผลผลิตได้มากขึ้น	- ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการทำงาน - เครื่องจักรที่ใช้ประสิทธิภาพด้อยกว่าโรงสีเอกชน

ตาราง 9 (ต่อ)

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	ความสำเร็จของสหกรณ์	ปัญหาของสหกรณ์
ขนาดใหญ่		
1. เกษตรวิสัย	- ได้รับรางวัลสหกรณ์ดีเด่นในปี 2550 – 2551 - สามารถส่งเสริมความเป็นอยู่แก่สมาชิกให้ดีขึ้น - สามารถสร้างอำนาจการต่อรองแก่ผู้ซื้อได้ - เป็นสหกรณ์หลักในการจับมือด้านการค้ากับสหกรณ์อื่นเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า	- เครื่องจักรที่ใช้ประสิทธิภาพด้อยกว่าโรงสีเอกชน - นโยบายของภาครัฐมีผลต่อคุณภาพของสินค้าของสหกรณ์ - ขาดพื้นที่ หรือ โกดังสำหรับเก็บผลผลิตเกษตร
2. สุวรรณภูมิ	- ได้รับการยกย่องให้เป็นสหกรณ์แม่แบบในการ ดำเนินงานในปี 2552	- ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน - ขาดการดำเนินการเรื่องการตลาดที่ดี
3. ปทุมรัตน์	- สามารถรวบรวมผลผลิตได้เพิ่มขึ้นทุกปี - สามารถสร้างให้เกิดอำนาจต่อรองสำหรับการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้ซื้อได้ - สามารถทำให้เกษตรกรมีความเชื่อมั่นต่อระบบสหกรณ์ได้และเข้ามาเป็นสมาชิกมากขึ้น	- ขาดเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพในการแปรรูปผลผลิต - ขาดการส่งเสริมในเรื่องการแปรรูปผลผลิตจากทางภาครัฐ - ขาดพื้นที่ หรือ โกดังสำหรับเก็บผลผลิตเกษตร
4. สติ๊ก	- สามารถทำให้สมาชิกมีรายได้ต่อปีสูงขึ้น - สามารถแก้ปัญหาเรื่องหนี้สินของสมาชิกได้มากขึ้น	- ขาดการดำเนินการเรื่องการตลาดที่ดี - ขาดสภาพคล่องเรื่องเงินลงทุน - มักมีการขัดแย้งกันในการดำเนินงานอยู่เสมอ

ตาราง 9 (ต่อ)

ขนาดและชื่อ สหกรณ์การเกษตร	ความสำเร็จของสหกรณ์	ปัญหาของสหกรณ์
5. ชุมพลบุรี	- สามารถรวบรวมผลผลิตได้เพิ่มขึ้นจนได้รับการสนับสนุนให้ขยายกำลังการผลิตในปี 2549 - สามารถทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น - สามารถรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นเพื่อเปิดช่องทางในการจำหน่ายสินค้า	- ขาดบุคลากรที่มีคุณภาพในการปฏิบัติงาน - การส่งเสริมเรื่องเงินทุนจากภาครัฐไม่เพียงพอ

ที่มา : จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและบุคลากรตำแหน่งต่างๆของสหกรณ์การเกษตร. (2552).

จากตาราง 9 ผู้บริหารและบุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) ของสหกรณ์การเกษตรว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่จะมีความสำเร็จในการที่สามารถทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมากที่สุด รองลงมาจะมีความสำเร็จในการรวมกลุ่มกับสหกรณ์การเกษตรอื่นๆในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อการรวมสินค้าและสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าของสหกรณ์การเกษตร ส่วนปัญหาที่กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กเจอส่วนใหญ่จะเป็นการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการทำงาน และ การช่วยเหลือจากภาครัฐน้อยเกินไป

ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ส่วนใหญ่จะมีความสำเร็จในการที่สามารถรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรได้เพิ่มขึ้น และการที่สามารถจับมือทางธุรกิจกับสหกรณ์ที่มีสินค้าแตกต่างกันเพื่อการค้าร่วมกัน และยังสามารสร้างอำนาจในการต่อรองได้มากขึ้น ส่วนปัญหาที่กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่เจอส่วนใหญ่ก็จะเป็น การขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการทำงาน รองลงมา ได้แก่ การขาดเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงในการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่าย

สรุปจากข้อมูลทุกข้อมูมเกี่ยวกับ จำนวนสมาชิก กำลังการผลิต และปริมาณเงินหมุนเวียนสามารถสรุปได้ว่า ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรมีขนาดเล็กกรวม 3 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด และสหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด

และมีขนาดใหญ่รวม 5 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด และสหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด โดยกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 52.75 ล้านบาท มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 87.95 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 249.12 ล้านบาท มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 165.54 ล้านบาท มีร้อยละของรายได้และค่าใช้จ่ายมากสุดในกิจการรวบรวมผลผลิต มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่าสมาชิกให้ความร่วมมืออยู่ในระดับดี มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า นโยบายจํานําข้าวทำให้ผลผลิตเสียหายมาก และมีการทุจริตสูงกว่านโยบายประกันราคา มีความสำเร็จในด้านการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก และมีปัญหาด้านเงินทุนกับขาดบุคลากรที่ชำนาญงาน ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 312.02 ล้านบาท มีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 514.56 ล้านบาท มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 1003.9 ล้านบาท มีหนี้สินรวมเฉลี่ย 736.2 ล้านบาท มีร้อยละของรายได้และค่าใช้จ่ายมากสุดในกิจการรวบรวมผลผลิต มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่าสมาชิกให้ความร่วมมืออยู่ในระดับดี มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า นโยบายจํานําข้าวทำให้ผลผลิตเสียหายมาก และมีการทุจริตสูงกว่านโยบายประกันราคา มีความสำเร็จในด้านการรวบรวมผลผลิตและด้านการรวมกลุ่ม และมีปัญหาด้านเงินทุนกับขาดบุคลากรที่ชำนาญงาน

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 แยกตามขนาดของสหกรณ์

จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 โดยทำการศึกษาวิเคราะห์จากสัดส่วนของรายได้รวมในแต่ละปีของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์ (Output) ต่อค่าใช้จ่ายรวมในแต่ละปีของการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์ (Input) หรือเขียนเป็นสมการ ดังนี้

ประสิทธิภาพ (Efficiency) = $\frac{\text{มูลค่ารายได้}}{\text{มูลค่าค่าใช้จ่าย}}$

โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ไม่มีประสิทธิภาพ ≤ 1 > มีประสิทธิภาพ
ผลการวิเคราะห์สรุปได้ดัง ตาราง 10 - 12

ตาราง 10 รายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย	
	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN
กลุ่มขนาดเล็ก	80.42	82.92	75.26	75.75	123.80	123.73	120.38	127.26	117.33	124.49	103.44	106.83
1. สกก.โพนทราย	20.39	21.44	20.98	20.80	39.79	39.18	26.61	32.49	18.63	24.12	25.28	27.61
การเปลี่ยนแปลง			0.59	-0.63	18.81	18.38	-13.19	-6.69	-7.97	-8.37		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			2.91	-2.96	89.65	88.34	-33.14	-17.07	-29.97	-25.75	5.89	8.51
2. สกก.ท่าตูม	42.28	42.62	45.66	45.69	50.94	51.10	57.32	57.03	75.56	76.28	54.35	54.54
การเปลี่ยนแปลง			3.38	3.06	5.28	5.41	6.38	5.93	18.24	19.25		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			8.00	7.19	11.57	11.84	12.52	11.61	31.83	33.76	12.78	12.88
3. สกก.มหาชนะชัย	17.76	18.86	8.62	9.26	33.07	33.45	36.45	37.74	23.13	24.09	23.81	24.68
การเปลี่ยนแปลง			-9.14	-9.60	24.45	24.19	3.38	4.29	-13.32	-13.65		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			-51.46	-50.91	283.73	261.34	10.23	12.81	-36.54	-36.17	41.19	37.41

ตาราง 10 (ต่อ)

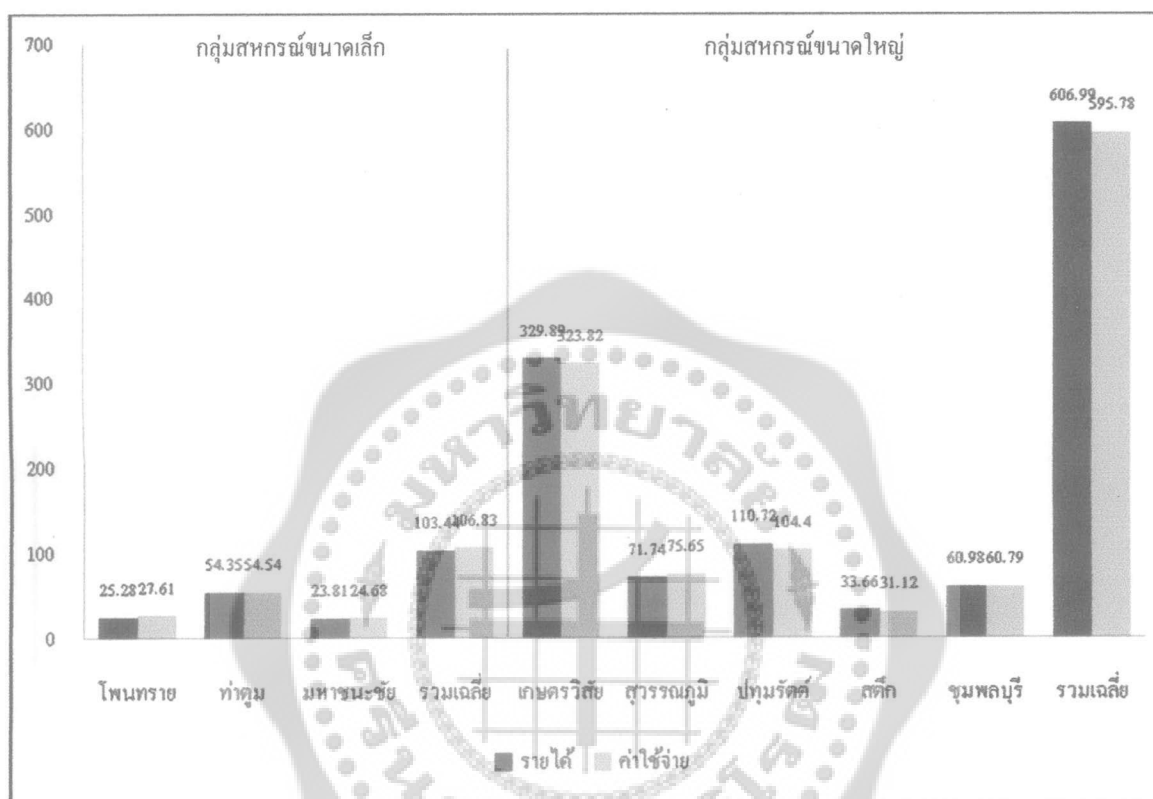
หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตร	พ.ศ.2548		พ.ศ.2549		พ.ศ.2550		พ.ศ.2551		พ.ศ.2552		ค่าเฉลี่ย (48-52)	
	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN	OUT	IN
กลุ่มขนาดใหญ่	491.31	482.88	430.30	415.23	608.35	603.73	626.49	613.43	878.50	863.65	606.99	595.78
1. สกก.เกษตรวิสัย	289.75	284.50	226.11	215.09	363.52	360.86	295.37	287.90	474.68	470.75	329.89	323.82
การเปลี่ยนแปลง			-63.64	-69.41	137.41	145.77	-68.15	-72.96	179.32	182.85		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			-21.96	-24.40	60.77	67.77	-18.75	-20.22	60.71	63.51	16.15	17.33
2. สกก.สุวรรณภูมิ	73.52	76.48	64.23	67.22	79.53	83.54	63.42	69.12	78.02	81.90	71.74	75.65
การเปลี่ยนแปลง			-9.29	-9.25	15.30	16.32	-16.11	-14.43	14.60	12.78		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			-12.64	-12.10	23.82	24.28	-20.26	-17.27	23.02	18.49	2.79	2.68
3. สกก.ปทุมรัตน์	64.22	60.58	71.82	67.87	83.94	78.47	154.05	146.44	179.55	168.63	110.72	104.40
การเปลี่ยนแปลง			7.60	7.29	12.12	10.60	70.11	67.97	25.50	22.19		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			11.84	12.03	16.88	15.62	83.52	86.61	16.55	15.15	25.76	25.88
4. สกก.สตึก	16.30	13.52	16.93	13.20	28.88	27.75	44.32	41.60	61.87	59.55	33.66	31.12
การเปลี่ยนแปลง			0.63	-0.32	11.94	14.55	15.44	13.85	17.55	17.95		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			3.85	-2.37	70.54	110.18	53.49	49.92	39.61	43.16	33.50	40.18
5. สกก.ชุมพลบุรี	47.51	47.81	51.21	51.85	52.49	53.11	69.33	68.38	84.37	82.82	60.98	60.79
การเปลี่ยนแปลง			3.70	4.04	1.28	1.26	16.84	15.27	15.04	14.44		
ร้อยละการเปลี่ยนแปลง			7.78	8.46	2.49	2.43	32.09	28.76	21.69	21.12	12.81	12.15

หมายเหตุ : OUT คือ มูลค่ารายได้รวมของสหกรณ์, IN คือ มูลค่าค่าใช้จ่ายรวมของสหกรณ์

จากตาราง 10 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีมูลค่ารายได้เฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (54.35 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีมูลค่ารายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (23.81 ล้านบาท) และสหกรณ์การเกษตรที่มีมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (54.54 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (24.68 ล้านบาท) โดยกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีรายได้รวมเฉลี่ยเท่ากับ 103.44 ล้านบาท และมีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยเท่ากับ 106.83 ล้านบาท ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีมูลค่ารายได้เฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (329.89 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีมูลค่ารายได้เฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (33.66 ล้านบาท) และสหกรณ์

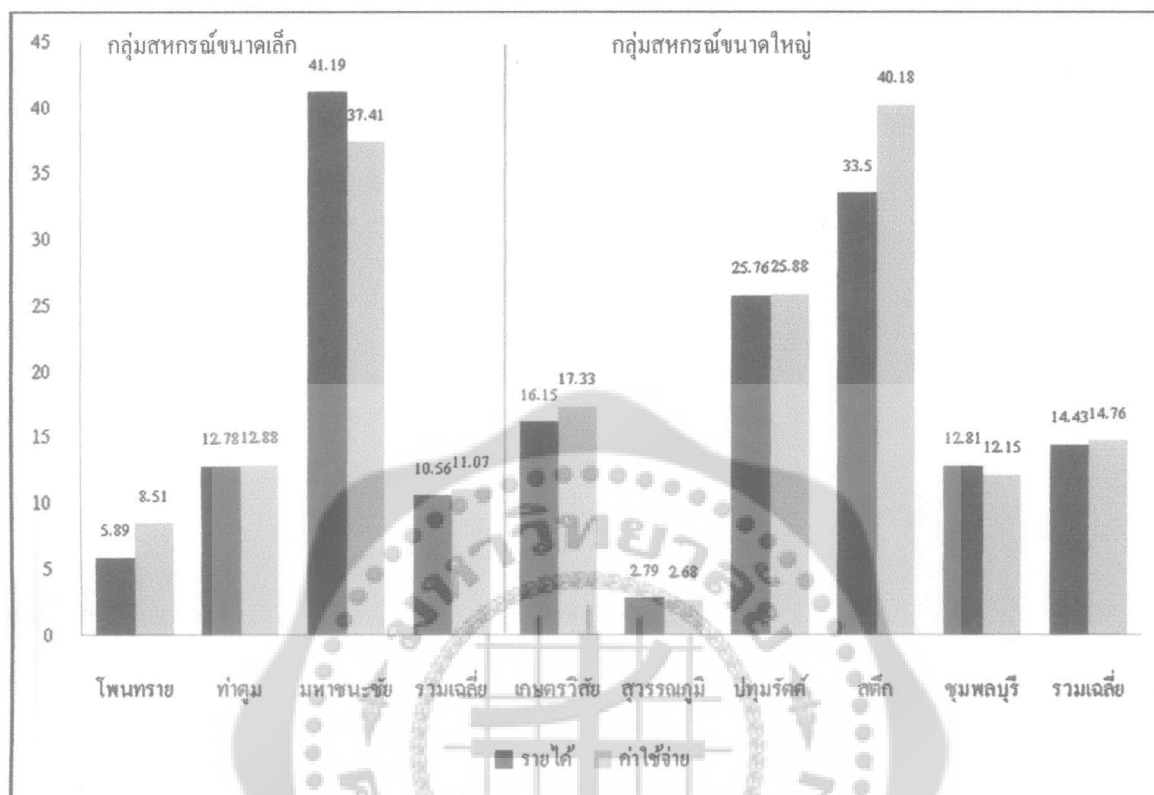
การเกษตรที่มีมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด (323.82 ล้านบาท) ส่วนสหกรณ์ที่มีมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสติก จำกัด (31.12 ล้านบาท) โดยกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีรายได้รวมเฉลี่ยเท่ากับ 606.99 ล้านบาท และมีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ยเท่ากับ 595.78 ล้านบาท ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 มูลค่ารายได้เฉลี่ยและมูลค่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

และจากการพิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้มากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (41.19) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้น้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (5.89) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่าค่าใช้จ่ายมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (37.41) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่าค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด (8.51) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้มากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสติก จำกัด (33.50) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้น้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (2.79) และสหกรณ์การเกษตรที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่าค่าใช้จ่ายมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์

การเกษตรสติก จำกัด (40.18) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่าค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (2.68) ดังภาพประกอบ 14

ภาพประกอบ 14 ร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของมูลค่ารายได้และมูลค่าค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

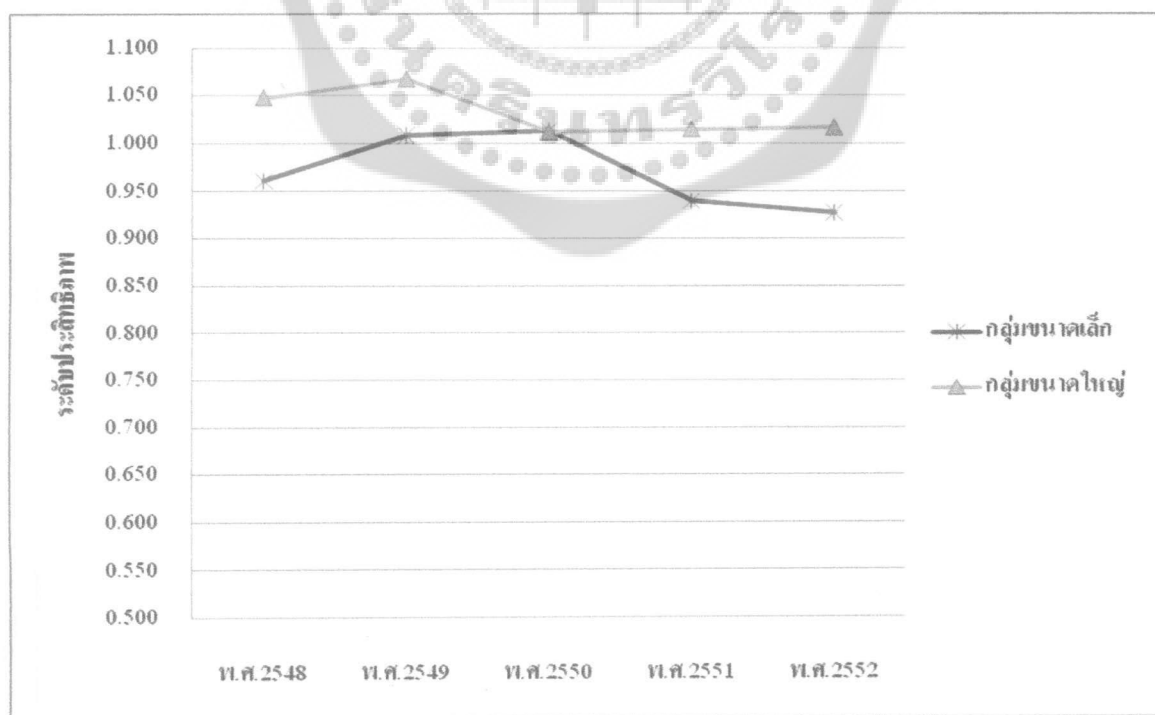
จากข้อมูลในส่วนของมูลค่ารายได้และมูลค่าค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์ได้ ดัง ตาราง 11 และภาพประกอบ 15 - 16

ตาราง 11 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน (E)	พ.ศ.2548	พ.ศ.2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551	พ.ศ.2552	ค่าเฉลี่ย (48 - 52)
กลุ่มขนาดเล็ก	0.961	1.008	1.013	0.940	0.928	0.970
1. โพนทราย	0.951	1.009	1.016	0.819	0.772	0.913
การเปลี่ยนแปลง		0.058	0.007	-0.197	-0.047	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		6.099	0.694	-19.390	-5.739	-4.584
2. ท่าตูม	0.992	0.999	1.015	1.035	1.043	1.017
การเปลี่ยนแปลง		0.007	0.016	0.020	0.008	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		0.706	1.602	1.970	0.773	1.263
3. มหาชนะชัย	0.941	1.017	1.008	0.966	0.969	0.980
การเปลี่ยนแปลง		0.076	-0.009	-0.042	0.003	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		8.077	-0.885	-4.167	0.311	0.834
กลุ่มขนาดใหญ่	1.048	1.067	1.012	1.015	1.017	1.032
1. เกษตรวิสัย	1.018	1.051	1.007	1.026	1.008	1.022
การเปลี่ยนแปลง		0.033	-0.044	0.019	-0.018	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		3.242	-4.186	1.887	-1.754	-0.203
2. สุวรรณภูมิ	0.961	0.955	0.952	0.918	0.953	0.948
การเปลี่ยนแปลง		-0.006	-0.003	-0.034	0.035	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		-0.624	-0.314	-3.571	3.813	-0.174
3. ปทุมรัตน์	1.060	1.058	1.070	1.052	1.065	1.061
การเปลี่ยนแปลง		-0.002	0.012	-0.018	0.013	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		-0.189	1.134	-1.682	1.236	0.125
4. สดึก	1.206	1.283	1.041	1.065	1.039	1.127
การเปลี่ยนแปลง		0.077	-0.242	0.024	-0.026	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		6.385	-18.862	2.305	-2.441	-3.153
5. หุมพลบุรี	0.994	0.988	0.988	1.014	1.019	1.001
การเปลี่ยนแปลง		-0.006	0.000	0.026	0.005	
ร้อยละของการเปลี่ยนแปลง		-0.604	0.000	2.632	0.493	0.630

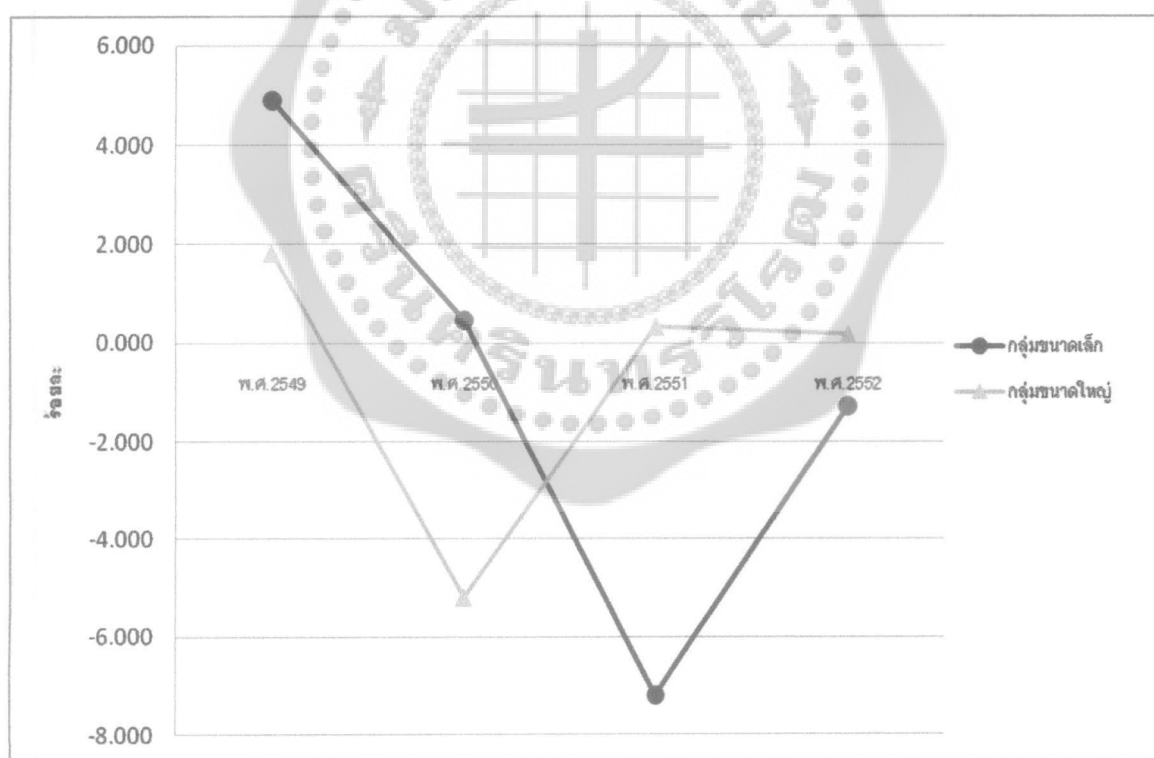
ที่มา : คำนวณมาจาก มูลค่ารายได้ต่อมูลค่าค่าใช้จ่าย (ตาราง 10)

จากตาราง 11 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด (1.017) ส่วนสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด (0.913) เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก พบว่า ส่วนใหญ่จะมีแนวโน้มลดลงในช่วง ปี 2550 – 2552 ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด ที่มีการเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นการเพิ่มในอัตราที่ลดลง ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (1.127) ส่วนสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด (0.948) เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ พบว่า ส่วนใหญ่จะมีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในช่วง 0.900 – 1.100 ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงในช่วง ปี 2548 – 2549 และมีได้ลดลงมาอยู่ในระดับใกล้เคียงกันในช่วง ปี 2550 – 2552 และเมื่อพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์ พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยสูงสุดในปี พ.ศ.2550 (1.013) และต่ำสุดในปี พ.ศ.2552 (0.928) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยสูงสุดในปี พ.ศ.2549 (1.067) และต่ำสุดในปี พ.ศ.2550 (1.012) ดังภาพประกอบ 15

ภาพประกอบ 15 ประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

และจากการพิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพ้นทราย จำกัด (-4.584) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด (0.834) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานมากที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด (-3.153) ส่วนสหกรณ์ที่มีร้อยละการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานน้อยที่สุด ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด (0.125) และเมื่อพิจารณาร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์ พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยมากสุดในปี พ.ศ.2551 (-7.206) และน้อยสุดในปี พ.ศ.2550 (0.463) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยมากสุดในปี พ.ศ.2550 (-5.192) และน้อยสุดในปี พ.ศ.2552 (0.177) ดังภาพประกอบ 16

ภาพประกอบ 16 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ย ของกลุ่มสหกรณ์การเกษตร ปี 2548 – 2552

และเมื่อศึกษาวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้แต่ละกิจการ โดยเฉลี่ยตลอดระยะเวลา 5 ปี (2548 - 2552) ได้ผลการวิเคราะห์ดัง ตาราง 12 และภาพประกอบ 17

ตาราง 12 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้แต่ละกิจการ ปี 2548 – 2552

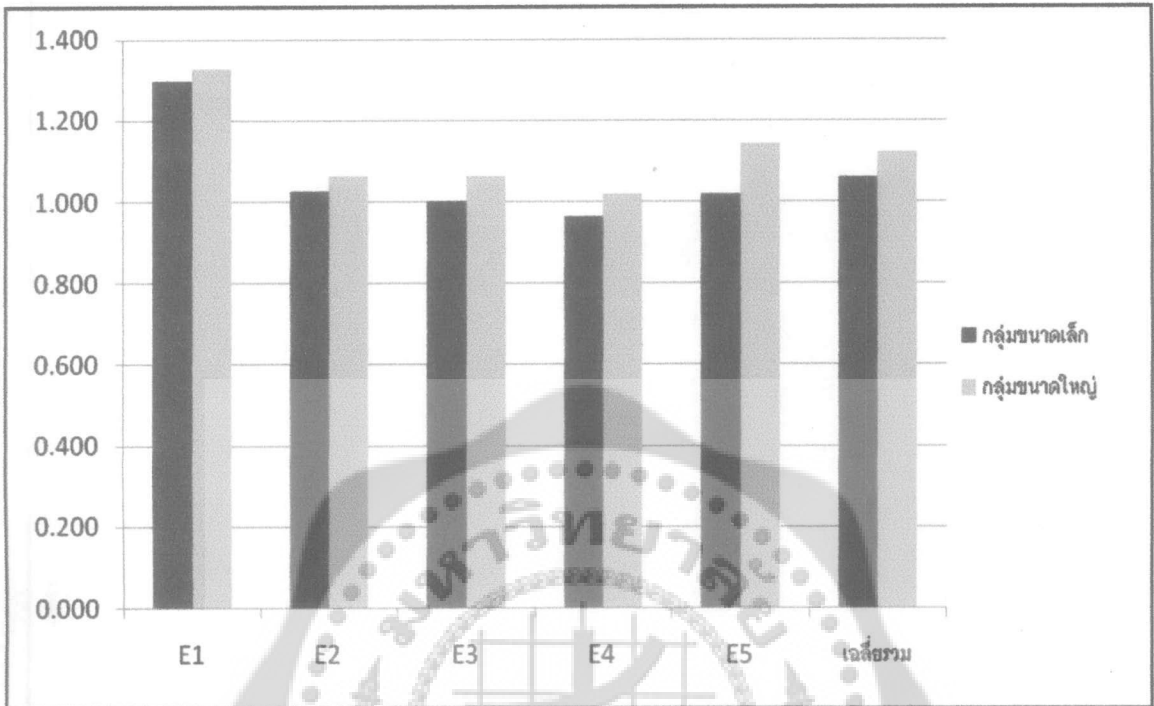
สหกรณ์การเกษตร	E1	E2	E3	E4	E5	ค่าเฉลี่ย (E1-E5)
กลุ่มขนาดเล็ก	1.296	1.025	1.003	0.964	1.018	1.061
1. โพนทราย	1.067	0.962	0.949	0.978	0.996	
2. ท่าคูม	1.350	1.100	1.027	0.940	1.050	
3. มหาชนะชัย	1.472	1.013	1.032	0.975	1.008	
กลุ่มขนาดใหญ่	1.327	1.062	1.063	1.020	1.143	1.123
1. เกษตรวิสัย	1.479	1.067	1.019	1.017	1.186	
2. สุวรรณภูมิ	1.250	1.015	0.983	0.939	1.104	
3. ปทุมรัตน์	1.196	1.089	1.079	1.013	1.103	
4. สติ๊ก	1.331	1.107	1.197	1.099	1.287	
5. ชุมพลบุรี	1.380	1.032	1.039	1.032	1.037	

หมายเหตุ : E1 คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการสินเชื่อ, E2 คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย, E3 คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการรวบรวมผลผลิต, E4 คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการแปรรูปผลผลิต, E5 คือ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์

ที่มา : ได้มาจากการคำนวณจากข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายในภาคผนวก 2

จากตาราง 12 พิจารณาในภาพรวมตลอดระยะเวลา 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการสินเชื่อสูงที่สุด (1.296) และมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการแปรรูปผลผลิตต่ำที่สุด (0.964) โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกๆ กิจการ (1.061) ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการ

สินเชื่อสูงสุด (1.327) และมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการแปรรูปผลผลิตต่ำที่สุด (1.020) โดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกๆกิจการ (1.123) ซึ่งสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดัง ภาพประกอบ 17

ภาพประกอบ 17 ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละกิจการของสหกรณ์การเกษตรแต่ละกลุ่ม ปี 2548 - 2552

จากผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กและขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานที่แตกต่างกัน โดยประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่จะสูงกว่าประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กทั้งในภาพรวมและในแต่ละกิจการย่อยของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการผลิตว่าด้วยขนาดการผลิต-ต้นทุน-ประสิทธิภาพ

3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

จากการรวบรวมข้อมูลและคำนวณหาค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรแต่ละกลุ่ม เพื่อทดสอบค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ว่าทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างกันทางสถิติหรือไม่ โดยใช้ T-Test (Independent Samples Test) ซึ่งมีข้อมูลของแต่ละกลุ่มสหกรณ์ ดังตาราง 13-14

ตาราง 13 ค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กเฉลี่ย ปี 2548 - 2552

สหกรณ์การเกษตร	โพนทราย	ท่าตูม	มหาชนะชัย	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม
ประสิทธิภาพเฉลี่ย	0.913	1.017	0.980	0.970

ตาราง 14 ค่าประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่เฉลี่ย ปี 2548 - 2552

สหกรณ์การเกษตร	เกษตรวิสัย	สุวรรณภูมิ	ปทุมรัตน์	สตึก	ชุมพลบุรี	ค่าเฉลี่ยกลุ่ม
ประสิทธิภาพเฉลี่ย	1.022	0.948	1.061	1.127	1.001	1.032

ผลการทดสอบความแตกต่างของประสิทธิภาพเฉลี่ยโดยใช้ t-test แบบ Independent Samples Test ของสหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 กลุ่ม สามารถวิเคราะห์และอธิบายได้ดัง ตาราง 15

ตาราง 15 ผลทดสอบความแตกต่างของประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และขนาดใหญ่โดยใช้ t-test โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 95%

กลุ่มสหกรณ์การเกษตร	จำนวนข้อมูล	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าความน่าจะเป็น Sig.
ขนาดเล็ก	3	0.05272	0.225
ขนาดใหญ่	5	0.06705	

จากผลการวิเคราะห์ในทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติ 95% พบว่า ค่าความน่าจะเป็น Sig. ที่ได้เท่ากับ 0.225 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของ สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีค่าแตกต่างกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กและสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ โดยมีสรุปผลการวิเคราะห์ การอภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 โดยแยกตามขนาดของสหกรณ์การเกษตร

ด้านขนาดของสหกรณ์ จากข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับ จำนวนสมาชิก กำลังการผลิต และปริมาณเงินหมุนเวียน ในปี 2548 – 2552 สามารถสรุปได้ว่า สหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้เป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กรวม 3 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรโพ้นทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด และสหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด และมีขนาดใหญ่รวม 5 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด และสหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด โดยกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก มีจำนวนสมาชิกรวมเฉลี่ย 1,856 คน มีกำลังการผลิตรวมเฉลี่ย 41 ตันต่อวัน และมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบรวมเฉลี่ย 68.99 ล้านบาท ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีจำนวนสมาชิกรวมเฉลี่ย 3,624 คน มีกำลังการผลิตรวมเฉลี่ย 46 ตันต่อวัน และมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบรวมเฉลี่ย 269.95 ล้านบาท

ด้านปริมาณเงินรับฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ กลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กมีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 52.75 ล้านบาท และมีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 87.95 ล้านบาท กลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีปริมาณเงินรับฝากรวมเฉลี่ย 312.02 ล้านบาท และมีปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อรวมเฉลี่ย 514.56 ล้านบาท เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้งกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีปริมาณเงินรับฝากรวมน้อยกว่าปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อรวมในทุกๆปี

ด้านมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สิน กลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กมีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 249.12 ล้านบาท และมีหนี้สินรวมเฉลี่ย 165.54 ล้านบาท กลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 1003.9 ล้าน

บาท และมีหนี้สินรวมเฉลี่ย 736.2 ล้านบาท เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้งกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีมูลค่าของสินทรัพย์รวมมากกว่ามูลค่าหนี้สินรวมในทุกๆปี

ด้านสัดส่วนของรายได้และค่าใช้จ่าย ทั้งกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีร้อยละของรายได้และค่าใช้จ่ายมากสุดในกิจการรวบรวมผลผลิต

ด้านความร่วมมือของสมาชิก ทั้งกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกันว่าสมาชิกให้ความร่วมมืออยู่ในระดับดี

ด้านนโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร ทั้งกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กและกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกันว่า นโยบายจํานาข้าวทำให้ผลผลิตเสียหายมาก และมีการทุจริตสูงกว่านโยบายประกันราคา

ด้านความสำเร็จและปัญหา กลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็กมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า สหกรณ์มีความสำเร็จในด้านการยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก และการรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นๆ ส่วนกลุ่มสหกรณ์ขนาดใหญ่มีความคิดเห็นส่วนใหญ่ว่า สหกรณ์มีความสำเร็จในด้านการรวบรวมผลผลิต และการรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นๆ ในด้านธุรกิจ ส่วนปัญหานั้นสหกรณ์ทั้งสองกลุ่มมีความคิดเห็นส่วนใหญ่ตรงกัน คือขาดเงินทุนในการดำเนินงาน และขาดบุคลากรที่ชำนาญงาน

2. จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 โดยแยกตามขนาดของสหกรณ์การเกษตร

ส่วนของข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรนั้นประกอบด้วย มูลค่ารายได้ของสหกรณ์การเกษตร และมูลค่าค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจะสรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยแยกตามขนาดของสหกรณ์การเกษตร ดังนี้

2.1 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก ปี 2548 – 2552

เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอด 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นอันดับ 1 2 และ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นอันดับ 1 2 และ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรโพนทราย จำกัด สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด และสหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด ส่วนการพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละกิจการ พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการสินเชื่อสูงที่สุด และมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการแปรรูปผลผลิตต่ำที่สุด

2.2 ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ ปี 2548 – 2552 เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอด 5 ปี (ปี 2548 – 2552) พบว่า สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นอันดับ 1 2 และ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของประสิทธิภาพการดำเนินงานเป็นอันดับ 1 2 และ 3 คือ สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด ส่วนการพิจารณาประสิทธิภาพการดำเนินงานในแต่ละกิจการ พบว่า กลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการสินเชื่อสูงที่สุด และมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพการดำเนินงานในกิจการแปรรูปผลผลิตต่ำที่สุด

3. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552

เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอด 5 ปี (ปี 2548 – 2552) โดยใช้การทดสอบค่าความแตกต่างด้วย t-test แบบ Independent Samples Test ที่ระดับความเชื่อมั่นทางสถิติที่ 95% พบว่า ค่าความน่าจะเป็น Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.225 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.05 จึงสามารถสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีค่าแตกต่างจากประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 ซึ่งพิจารณาจากขนาดของสหกรณ์การเกษตร ปริมาณเงินรับฝากและปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อ มูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินของสหกรณ์การเกษตร สัดส่วนของรายได้และค่าใช้จ่ายของสหกรณ์การเกษตร ความร่วมมือของสมาชิก นโยบายของรัฐเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร และความสำเร็จและปัญหาของสหกรณ์การเกษตร สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยแยกตามขนาดของสหกรณ์การเกษตรได้ ดังนี้

1.1 สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอด 5 ปี พบว่า สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีแนวโน้มของขนาดเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในส่วนของกำลังการผลิตของเครื่องจักร จำนวนสมาชิกสหกรณ์ และในส่วนของปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตร โดยสหกรณ์การเกษตรทำดูม จำกัด จัดเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีสภาพการดำเนินงานในด้านขนาดของสหกรณ์ดีที่สุด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรทำดูม จำกัด มีการดำเนินงานที่ยึดหลักการของสหกรณ์ ทั้งในเรื่องของการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์ และได้ส่งเสริมความรู้ให้แก่สมาชิกสหกรณ์และเกษตรกรทั่วไป จึงทำให้เกษตรกรมีความเข้าใจถึงประโยชน์ของการเป็นสมาชิกสหกรณ์ และตัดสินใจเข้าร่วมเป็นสมาชิกมากขึ้น

ปริมาณเงินรับฝากของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กโดยภาพรวมตลอด 5 ปี มีแนวโน้มโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งน่าจะเกิดมาจากแนวโน้มการเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ของเกษตรกร โดยรวมเพิ่มขึ้นในทุกๆสหกรณ์การเกษตร และเมื่อพิจารณาในแต่ละปีแล้ว พบว่า สหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด มีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินรับฝากมากที่สุด โดยในปี 2550 ได้มีการเปลี่ยนแปลงลดลง ซึ่งน่าจะมีผลมาจากสหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด ได้มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารสหกรณ์ทั้งชุด ซึ่งน่าจะเป็นผลให้เกิดการชะงักและมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารงาน

ปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กโดยภาพรวมตลอด 5 ปี มีแนวโน้มโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งน่าจะเป็นเพราะมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการของสหกรณ์ในการ มุ่งแก้ไขปัญหาในด้านการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด ที่มีแนวโน้มโดยรวมลดลง เมื่อพิจารณาถึงสาเหตุดังกล่าว พบว่า สหกรณ์การเกษตร โพนทราย จำกัด มีการขาดสภาพคล่องในการดำเนินงาน โดยได้จากปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบที่น้อยมากเมื่อเทียบกับ กำลังการผลิตของเครื่องจักรที่สหกรณ์มีอยู่

สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีมูลค่าของสินทรัพย์โดยรวมตลอด 5 ปี ใกล้เคียงกัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น สืบเนื่องมาจากกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีสภาพการดำเนินงานที่ไม่แตกต่างกันมาก ไม่ว่าจะเป็นในด้านจำนวนสมาชิก ด้านกำลังการผลิต และด้านของปริมาณเงิน

หมุนเวียนในระบบ และเมื่อพิจารณาในแต่ละปี พบว่า สหกรณ์การเกษตร โพธาราย จำกัด มีการเปลี่ยนแปลงของมูลค่าของสินทรัพย์มากที่สุด โดยเฉพาะในปี 2550 ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการสนับสนุนให้เพิ่ม เครื่องคัดแยกสีข้าวสาร เข้าไปในระบบของการแปรรูปผลผลิต และอีกส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการทั้งชุดของสหกรณ์ ทำให้ขาดการต่อเนื่องในเรื่องของการหาตลาด ส่งผลให้มีสินค้าคงเหลือในระบบสูง

เมื่อพิจารณาในส่วนมูลค่าของหนี้สินโดยภาพรวมตลอด 5 ปี พบว่า สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กที่มีมูลค่าของหนี้สินสูงสุด คือ สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด น่าจะเป็นเพราะการมีขนาดของการดำเนินงานใหญ่ที่สุดในบรรดาสหกรณ์ขนาดเล็กด้วยกัน ทำให้มีความจำเป็นในการรักษาสภาพคล่องในการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นหาแหล่งเงินทุนเข้ามาเสริมในระบบของการดำเนินงาน หากพิจารณาในด้านการเงิน สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด มีการดำเนินงานที่ดีอย่างต่อเนื่องจัดเป็นสหกรณ์การเกษตรที่มีชื่อเสียง และน่าเชื่อถือสำหรับองค์กรหรือสถาบันทางการเงิน สหกรณ์จึงสามารถที่จะหาแหล่งเงินทุนได้มาก

ปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กทุกสหกรณ์ มีรายได้ส่วนใหญ่มาจาก กิจกรรมรวบรวมผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการของสหกรณ์การเกษตรในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก และเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองด้านราคาให้สูงขึ้นด้วย และเป็นการดำเนินงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร คือ การจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่วนรองลงมาเป็นกิจกรรมแปรรูปผลผลิต เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีเครื่องจักรสำหรับการแปรรูปที่มีความพร้อมทั้งในเรื่องของขนาดและคุณภาพ

ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กทุกสหกรณ์มีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ใน กิจกรรมรวบรวมผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานตามปกติ ที่จำเป็นต้องใช้ปริมาณเงินจำนวนมากให้การรวบรวมผลผลิตของสมาชิก

ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีความร่วมมือจากสมาชิกในระดับดี ทั้งในส่วนของการเข้าประชุมและในส่วนของการจำหน่ายผลผลิตกับสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากสมาชิกมีความเข้าใจในระบบของสหกรณ์การเกษตร และยินดีดำเนินงานตามคำแนะนำของสหกรณ์เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้น และสมาชิกได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ด้วยดีตลอดมา

สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีความคิดเห็นว่าในช่วง ปี 2548 - 2552 นโยบายรับจำนำข้าวทำให้คุณภาพของผลผลิตต่ำลง เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตสูง และมีการทุจริตในโครงการสูง น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรยังมีระบบการจัดเก็บและระบายความชื้นภายในโกดังที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย ส่วนการทุจริตในระบบนั้น น่าจะเป็นเพราะการฮั้วประมูลข้าวของโครงการซึ่งสหกรณ์การเกษตรมักเสียเปรียบในอำนาจต่อรองกับโรงสีขนาดใหญ่ในพื้นที่ ส่วนนโยบายประกันราคานั้น สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีความคิดเห็นว่า เกษตรกรจะได้รับประโยชน์โดยตรง แต่

ขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนยังมีความยุ่งยาก น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรเห็นว่าเกษตรกรจะได้รับราคาผลผลิตต่อกิโลกรัมที่แน่นอน แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จึงไม่สะดวกในการไปลงทะเบียน

ในช่วง ปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่มีความสำเร็จการที่สามารถทำให้สมาชิกมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก โดยเป็นการร่วมกันดำเนินงานเพื่อสร้างความอยู่รอด และเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีแก่สมาชิก และสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่มีปัญหา ด้านการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการทำงาน ซึ่งเป็นบุคลากรในระดับปฏิบัติงาน ซึ่งน่าจะเกิดมาจากการรับพนักงานภายในของสหกรณ์การเกษตรที่ค่อนข้างเป็นลักษณะแบบเครือญาติ ส่งผลให้ได้บุคลากรที่มีความสามารถไม่ได้ตามที่สหกรณ์การเกษตรต้องการมาปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ การให้การช่วยเหลือจากภาครัฐน้อย และล่าช้าเกินไป ซึ่งเมื่อพิจารณาจะเห็นว่า เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรซึ่งเป็นช่วงที่สิ้น และผลผลิตจะออกสู่ตลาดพร้อมกัน ดังนั้นสหกรณ์การเกษตรมีความจำเป็นต้องใช้ปริมาณเงินในการรับซื้อผลผลิตของสมาชิกจำนวนมาก แต่การกู้เงินจากองค์กรหรือหน่วยงานของภาครัฐมีความล่าช้า ส่งผลให้ไม่ทันต่อความต้องการ จึงส่งผลให้สหกรณ์การเกษตรขาดสภาพคล่องทางการเงิน

1.2 สภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ เมื่อพิจารณาในภาพรวมตลอด 5 ปี พบว่า สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีแนวโน้มของขนาดเติบโตขึ้นเรื่อยๆ ทั้งในส่วนของ กำลังการผลิตของเครื่องจักร จำนวนสมาชิกสหกรณ์ และในส่วนของปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตร โดยสหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด จัดเป็นสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ที่มีปริมาณเงินหมุนเวียนของสหกรณ์การเกษตรดีที่สุดในครั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรปทุมรัตน์ จำกัด มีการดำเนินงานที่ยึดหลักการของสหกรณ์ ว่าด้วยการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก

ปริมาณเงินรับฝากของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่โดยภาพรวมตลอด 5 ปี มีแนวโน้มโดยรวมเพิ่มขึ้นทุกสหกรณ์ ซึ่งน่าจะมีผลมาจากการเป็นสหกรณ์ขนาดใหญ่ มีสถานะทางการเงินดีเป็นที่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดความมั่นใจที่จะฝากเงินกับสหกรณ์

ปริมาณเงินปล่อยสินเชื่อของสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่โดยภาพรวมตลอด 5 ปี มีแนวโน้มโดยรวมเพิ่มขึ้น ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการของสหกรณ์ในการ มุ่งแก้ไข ปัญหาในด้านการขาดแคลนเงินทุนในการประกอบอาชีพของสมาชิก ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด ที่มีแนวโน้มโดยรวมลดลง น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด มีนโยบายในการเก็บเงินไว้เพื่อรักษาสภาพคล่องทางการเงินในกิจการรวบรวมผลผลิต

สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินโดยรวมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตลอด 5 ปี น่าจะมีผลมาจากกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีขนาดของการดำเนินงานที่เพิ่มขึ้น และเมื่อพิจารณาในแต่ละปี พบว่ามีเพียง สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด สหกรณ์เดียวที่มีการลดลง

ของสินทรัพย์และหนี้สินในปี 2552 น่าจะเป็นผลมาจากการที่สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด สามารถจำหน่ายสินค้าคงเหลือได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้สินทรัพย์น้อยลง และมีการนำเงินมาชำระหนี้มากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าหนี้สินลดลง

ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มียอดการดำเนินงานมีส่วนได้ส่วนเสียมาจากการรวบรวมผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักการของสหกรณ์การเกษตรในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก และเป็นการสร้างอำนาจการต่อรองด้านราคาให้สูงขึ้นด้วย และเป็นการดำเนินงานที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์การเกษตร คือ การจัดหาตลาดจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของสมาชิก ส่วนรองลงมาเป็นกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่ายเนื่องจากสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีจำนวนสมาชิกมาก ส่งผลให้ความต้องการสินค้าอื่นๆของสมาชิกที่ต้องการซื้อกับสหกรณ์มากตามไปด้วย

ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มียอดการดำเนินงานมีส่วนได้ส่วนเสียมาจากการรวบรวมผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินงานตามปกติ ที่จำเป็นต้องใช้ปริมาณเงินจำนวนมากในการรวบรวมผลผลิตของสมาชิก

ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มียอดการดำเนินงานมีส่วนได้ส่วนเสียมาจากการเข้าร่วมประชุม และในส่วนของการจำหน่ายผลผลิตกับสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากสมาชิกมีความเข้าใจในระบบของสหกรณ์การเกษตร และยินดีดำเนินงานตามคำแนะนำของสหกรณ์เพราะเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้สมาชิกมีรายได้สูงขึ้น และสมาชิกได้รับความช่วยเหลือจากสหกรณ์ด้วยดีตลอดมา

สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีความคิดเห็นว่าในช่วง ปี 2548 – 2552 นโยบายรับจำนำข้าวทำให้คุณภาพของผลผลิตต่ำลง เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตสูง และมีการทุจริตในโครงการสูง น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรยังมีระบบการจัดเก็บและระบายความชื้นภายในโกดังที่ไม่ได้มาตรฐาน ส่งผลให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย ส่วนการทุจริตในระบบนั้น น่าจะเป็นเพราะการซื้อประมูลข้าวของโครงการ ซึ่งสหกรณ์การเกษตรมักเสียเปรียบในอำนาจต่อรองกับโรงสีขนาดใหญ่ในพื้นที่ ส่วนนโยบายประกันราคาดังนั้น สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กมีความคิดเห็นว่า เกษตรกรจะได้รับประโยชน์โดยตรง แต่ขั้นตอนในการขึ้นทะเบียนยังมีความยุ่งยาก น่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรเห็นว่าเกษตรกรจะได้รับราคาผลผลิตต่อกิโลกรัมที่แน่นอน แต่เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ห่างไกลจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จึงไม่สะดวกในการไปลงทะเบียน

ในช่วง ปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มียอดการดำเนินงานที่สามารถรวบรวมผลผลิตทางการเกษตรได้เพิ่มขึ้นและด้านการรวมกลุ่มกับสหกรณ์อื่นๆ น่าจะเป็นผลมาจากการที่สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีจำนวนสมาชิกมาก และมีปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบมาก จึงสามารถรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในเรื่องของการมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจของสมาชิก และการที่สามารถจับมือทางธุรกิจกับสหกรณ์อื่นๆที่มีสินค้าแตกต่างกันเพื่อ

การเข้าร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในเรื่องของการร่วมมือระหว่างสหกรณ์ และสหกรณ์การเกษตร ขนาดใหญ่ส่วนใหญ่มีปัญหาในด้านการขาดบุคลากรที่มีความชำนาญในการทำงาน ซึ่งเป็นบุคลากรในระดับปฏิบัติงาน น่าจะเกิดมาจากการรับพนักงานภายในของสหกรณ์การเกษตรที่ค่อนข้างเป็นลักษณะแบบเครือญาติ ซึ่งส่งผลให้ได้บุคลากรที่มีความสามารถไม่ได้ตามที่สหกรณ์การเกษตรต้องการมาปฏิบัติงาน ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกประการคือ การขาดเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพสูงในการแปรรูป ผลผลิตเพื่อจำหน่าย น่าจะเกิดมาจากปัญหาภายในสำหรับการจัดประมาณงานสำหรับโรงสีข้าวของ สหกรณ์การเกษตร ที่มีระบบของการให้สินบนในการตรวจรับงานเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งจะส่งผลโดยตรง ต่อคุณภาพการทำงานของเครื่องจักร และส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพการทำงานไม่คุ้มกับราคา ในขณะที่โรงสีเอกชนซึ่งเป็นคู่แข่งทางการค้าของสหกรณ์การเกษตรมีความเป็นอิสระในการเลือกใช้เครื่องจักร สำหรับการแปรรูปข้าว

2. จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ ท่งภูธรให้ ปี 2548 – 2552 สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยแยกตามขนาดของสหกรณ์การเกษตร ได้ ดังนี้

2.1 ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กส่วนใหญ่มีแนวโน้มของ ประสิทธิภาพการดำเนินงานในภาพรวมลดลง โดยมีประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมของกลุ่มเท่ากับ 0.970 ซึ่ง ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์กำหนดสำหรับองค์กรสามารถอยู่รอดได้ ถ้าสหกรณ์การเกษตรไม่ได้รับการช่วยเหลือ จากหน่วยงานของภาครัฐ โดยการพิจารณาตามแนวความคิดประสิทธิภาพขององค์กร (Organizational Efficiency) ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด ที่มีแนวโน้มของประสิทธิภาพการดำเนินงานเพิ่มสูง เรื่อยๆ และมีประสิทธิภาพเฉลี่ยเท่ากับ 1.017 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์สำหรับองค์กรสามารถอยู่รอดได้ น่าจะ มีผลมาจากการดำเนินงานที่มีความเสมอต้นเสมอปลายมาโดยตลอด ประกอบกับคณะกรรมการในชุด ปัจจุบันอยู่ในตำแหน่งมาแล้วสองสมัย จึงมีความต่อเนื่องในการบริหารจัดการ

2.2 ในปี 2548 – 2552 สหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีแนวโน้มโดยรวมของ ประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ไม่แน่นอน โดยมีประสิทธิภาพเฉลี่ยรวมของกลุ่มเท่ากับ 1.032 ซึ่งถือว่า อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่องค์กรสามารถอยู่รอดได้ โดยการพิจารณาตามแนวความคิดประสิทธิภาพของ องค์กร (Organizational Efficiency) ยกเว้นสหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด ที่มีประสิทธิภาพการ ดำเนินงานเฉลี่ยเท่ากับ 0.948 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่ามาตรฐานที่องค์กรสามารถอยู่รอดได้ น่าจะมีผลมา จากปัญหาในด้านการขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินงาน ส่งผลให้ประสิทธิภาพการ ดำเนินงานโดยรวมต่ำ

3. จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ปี 2548 – 2552 โดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประสิทธิภาพของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่ โดยการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วยค่าสถิติ t พบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็ก และกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่มีค่าแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งน่าจะเป็นเพราะสหกรณ์การเกษตรทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีการผลิตว่าด้วย ขนาดการผลิต - ต้นทุน - ประสิทธิภาพ กล่าวคือ ถ้าขนาดของการผลิตเล็กเกินไปจะทำให้ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตจะสูงประสิทธิภาพโดยรวมก็จะต่ำ และเมื่อขนาดการผลิตเพิ่มสูงขึ้นก็จะส่งผลให้ต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตจะต่ำลงประสิทธิภาพโดยรวมจะสูงขึ้น และเมื่อขนาดการผลิตเพิ่มสูงขึ้นจนถึงระดับหนึ่งต้นทุนต่อหน่วยในการผลิตก็จะกลับมาสูงขึ้นอีกครั้งส่งผลให้ประสิทธิภาพโดยรวมก็จะต่ำอีกครั้ง ซึ่งจากทฤษฎีการผลิตดังกล่าว พิจารณาได้ว่ากลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กน่าจะมีขนาดขององค์กรไม่เล็กจนเกินไป ส่วนกลุ่มสหกรณ์การเกษตรขนาดใหญ่น่าจะมีขนาดองค์กรใหญ่เกินกว่าระดับปานกลาง จึงส่งผลให้ประสิทธิภาพการดำเนินงานเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

1. สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กควรพัฒนาสภาพการดำเนินงานโดยเฉพาะในส่วนของการเร่งเพิ่มจำนวนสมาชิกให้มากขึ้น ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ปริมาณเงินฝากจากสมาชิกเพิ่มขึ้นด้วยจะได้เป็นการเพิ่มเงินหมุนเวียนในระบบอีกด้วย และนอกจากนี้สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กควรดำเนินงานในส่วนของการรวบรวมผลผลิตเพื่อจำหน่ายให้มากขึ้นเนื่องกิจการในส่วนนี้มีความเสี่ยงน้อยและง่ายในการบริหารจัดการ

2. สหกรณ์การเกษตรขนาดเล็กควรพิจารณาในส่วนของต้นทุนการผลิตต่อหน่วยของแต่ละกิจการของสหกรณ์ แล้วอาจพิจารณาเลือกดำเนินงานเฉพาะกิจการที่มีต้นทุนต่อหน่วยต่ำกว่ารายรับต่อหน่วยหรือเลือกที่จะดำเนินงานเฉพาะกิจการที่มีกำไรเพื่อความอยู่รอดของสหกรณ์ ส่วนในกิจการที่ขาดทุนซึ่งอาจเกิดมาจากการขาดความชำนาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะในกิจการแปรรูปผลผลิตของบางในกลุ่มสหกรณ์ขนาดเล็ก อาจจะทำให้เอกชนเข้าเช่าสถานที่สำหรับดำเนินการ ซึ่งนอกจากจะได้ค่าเช่าเครื่องจักรและสถานที่แล้ว พนักงานของสหกรณ์ยังได้เรียนรู้ในกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดความชำนาญมากขึ้นอีกด้วย หากดำเนินการดังกล่าวอาจจะส่งผลให้ประสิทธิภาพรวมของสหกรณ์เพิ่มขึ้นได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงสัดส่วนของสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อศึกษาถึงความอยู่รอดของสหกรณ์

บรรณานุกรม

- กฤษฎา ว่องตาประดิษฐ์. (2540) *ประสิทธิภาพในการดำเนินงานกับการปรับโครงสร้างธุรกิจเงินทุน และหลักทรัพย์*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. (เศรษฐศาสตร์การเงินการธนาคาร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2552). รายงานข้อมูลทางการเงินของสหกรณ์. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2552, จาก http://www.cpd.go.th/web_cpd/cpd_Allabout.html
- กรมสรรพากร. (2551). พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยหักค่าสึกหรอ และ ค่าเสื่อมราคาของทรัพย์สิน ฉบับที่ 145. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2552, จาก <http://www.rd.go.th/publish/2369.0.html>
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2552). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสหกรณ์. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2552, จาก http://www.cpd.go.th/web_cpd/cpd_Allabout.html
- เต็มศิริ เอื้อวิเศษวัฒนา. (2549). ได้ทำการศึกษาผลกระทบของ *Nontraditional Activities* ที่มีต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์ไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. (เศรษฐศาสตร์การเงินการธนาคาร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นนทพร แสนใจ. (2550). การบริหารสินทรัพย์และการบริหารหนี้สิน และผลการดำเนินงานของ สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นันทศักดิ์ ศรีอรุณทัย. (2546). *ประสิทธิภาพการดำเนินงานท่าเทียบเรือผู้สินค้าของภาครัฐและเอกชน กรณีศึกษา ท่าเรือกรุงเทพและท่าเรือแหลมฉบัง*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- บัณฑิต พังนิรันดร์. (2548). *เศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปรีเปรม ไพบูลย์. (2537). *การวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์*. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- วิกิพีเดียสารานุกรมเสรี. (2552). *ทุ่งกุลาร้องไห้*. สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2552, จาก <http://th.wikipedia.org>

- สุโกวิท โชติวัฒนะกุล. (2530). ศึกษาประสิทธิภาพการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุทธิชัย หาญตระกูล. (2543). ศึกษาความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจชุมชน กรณีศึกษา โรงสีข้าวชุมชน เขตอีสานใต้. ปรินญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. (เศรษฐศาสตร์การเกษตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สุทาทิพย์ ยันประเวทย์. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำการบำรุงรักษาวิผลแบบทุกคนมีส่วนร่วม(TPM) ของฝ่ายผลิต กรณีศึกษา บริษัท ยูนิลีเวอร์ ไทย โฮลดิ้งส์ จำกัด. สารนิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อรพินท์สุขสวัสดิ์. (2536). วิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านการเงินและประสิทธิผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรหนองจอก จำกัด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์สหกรณ์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- อัจฉรา ประเสริฐบัญชาชัย. (2544). ประสิทธิภาพการดำเนินงานของธนาคารพาณิชย์. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. (เศรษฐศาสตร์การเงินการธนาคาร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- Coelli, T. J., Rao, D.S.P.; & G.E. Battese. (1998). *An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis*. Kluwer: Boston.
- Fare, R., S. Grosskopf.; & C.A.K. Lovell. (1985). *The Measurement of Efficiency of Production*. Boston: Kluwer.
- Henderson, James M.; & Richard E. Quandt. (1980). *Microeconomic Theory.: A Mathematical Approach*. 3rd. ed., Singapore.: McGraw-Hill

ภาคผนวก 1

ตัวอย่าง แบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์

เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

.....

ก. ข้อมูลส่วนบุคคล

- 1. อายุ ปี
- 2. การศึกษา () ประถมศึกษา () มัธยมศึกษาตอนต้น () มัธยมศึกษาตอนปลาย
 () ปวช. () ปวส. () อนุปริญญา
 ()ปริญญาตรี ()ปริญญาโท ()ปริญญาเอก
- 3. สถานที่ทำงาน
- 4. ตำแหน่งปัจจุบัน
- 5. รับตำแหน่งเมื่อ พ.ศ.
- 6. ระยะเวลาที่ทำงานกับสหกรณ์ ปี

ข. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงาน

- 1. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดแข็งของสหกรณ์ของท่าน
.....
.....
.....
.....
.....
- 2. ท่านคิดว่าอะไรคือจุดอ่อนของสหกรณ์ของท่าน
.....
.....
.....
.....
.....

3. สิ่งที่สหกรณ์ได้ดำเนินการแล้วบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ผ่านมามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. อุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์

4.1 อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานภายในสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.2 อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. การให้ความร่วมมือของสมาชิกสหกรณ์

5.1 ในด้านการจำหน่ายผลผลิตให้กับสหกรณ์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5.2 ในด้านการเข้าร่วมการประชุมและการอบรมต่างๆที่สหกรณ์จัดขึ้น

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. การให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่อสหกรณ์เป็นอย่างไรบ้าง

6.1 การให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนทางการเงิน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6.2 การให้การช่วยเหลือหรือสนับสนุนทางการเงินเพื่อการฝึกอบรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

7. นโยบายของรัฐบาลมีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์อย่างไรบ้าง

7.1 โครงการรับจํานําข้าวเปลือก

.....

.....

.....

.....

.....

7.2 โครงการประกันรายได้เกษตรกร

8. ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับการดำเนินงานของสหกรณ์

.....

ภาคผนวก 2

ข้อมูลรายได้และค่าใช้จ่ายของแต่ละสหกรณ์การเกษตร

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรโพธาราย จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	1.225	1.032	1.268	1.027	0.975
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	8.155	8.418	8.870	7.298	6.370
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	6.036	6.102	13.872	8.272	6.287
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	3.545	4.282	13.901	7.901	3.877
5. รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว	1.372	1.075	1.780	2.070	1.072
6. รายได้อื่นๆ	0.056	0.073	0.102	0.038	0.052
รวม	20.389	20.982	39.793	26.606	18.633
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	1.105	1.003	1.113	0.995	0.966
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	8.024	8.028	8.543	8.972	7.083
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	6.145	5.765	13.135	9.857	7.855
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	3.387	3.825	13.253	8.793	5.017
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.208	1.003	1.655	1.997	1.533
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1.569	1.179	1.482	1.877	1.669
รวม	21.438	20.803	39.181	32.491	24.123

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรท่าตูม จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	1.626	1.883	2.335	3.105	2.859
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	11.194	11.751	12.844	13.230	26.242
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	13.345	13.835	15.954	16.729	22.991
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	14.154	15.767	16.893	21.565	20.375
5. รายได้จากกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.868	2.385	2.822	2.637	2.984
6. รายได้อื่นๆ	0.088	0.035	0.092	0.053	0.112
รวม	42.275	45.656	50.940	57.319	75.563
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	1.020	1.225	1.887	2.287	2.327
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	10.358	10.384	11.230	11.945	24.497
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	12.157	13.778	15.867	16.544	22.295
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	16.231	16.917	17.846	21.613	21.793
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.615	2.298	2.712	2.569	2.898
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1.243	1.086	1.557	2.072	2.471
รวม	42.624	45.688	51.099	57.030	76.281

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรมหาชนะชัย จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	1.820	1.720	2.810	3.281	1.371
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	3.719	1.393	4.278	4.791	2.233
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	9.806	5.217	15.327	17.159	12.851
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	0.000	0.000	8.776	9.130	5.867
5. รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว	2.385	0.251	1.827	2.011	0.780
6. รายได้อื่นๆ	0.025	0.037	0.052	0.082	0.031
รวม	17.755	8.618	33.070	36.454	23.133
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	1.408	1.033	1.864	2.148	1.021
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	3.658	1.235	4.265	4.957	2.083
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	9.735	5.643	14.358	16.144	12.631
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	0.000	0.000	8.853	9.155	6.377
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	2.302	0.226	1.788	2.133	0.750
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1.756	1.120	2.321	3.198	1.223
รวม	18.859	9.257	33.449	37.735	24.085

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	15.957	13.372	14.344	17.221	16.167
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	58.586	49.361	69.398	68.724	204.229
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	175.558	136.716	215.688	157.706	171.032
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	38.566	26.077	59.177	47.134	77.482
5. รายได้จากกิจการเมล็ดพันธุ์ข้าว	0.000	0.000	3.558	3.392	4.274
6. รายได้อื่นๆ	1.085	0.584	1.350	1.191	1.500
รวม	289.752	226.110	363.516	295.368	474.683
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	12.547	6.130	10.346	10.543	12.522
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	54.565	46.366	66.923	63.402	190.693
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	172.788	129.453	213.155	154.742	170.985
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	36.754	25.760	59.175	45.284	77.413
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	0.000	0.000	2.475	3.316	3.675
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	7.844	7.381	8.786	10.615	15.462
รวม	284.498	215.091	360.860	287.902	470.750

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรสุวรรณภูมิ จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	3.789	2.885	3.998	4.293	4.062
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	28.787	22.786	29.830	17.367	29.656
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	25.066	23.868	25.970	26.417	27.524
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	13.235	12.346	17.359	10.691	15.186
5. รายได้จากกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	2.556	2.267	2.193	4.599	1.525
6. รายได้อื่นๆ	0.088	0.078	0.179	0.054	0.068
รวม	73.522	64.230	79.530	63.420	78.022
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	2.398	2.784	2.800	3.333	3.902
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	28.222	22.086	30.625	16.970	28.683
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	25.343	23.887	26.476	27.058	28.355
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	14.254	12.453	18.037	13.293	15.245
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	2.265	2.157	1.908	4.262	1.313
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	3.996	3.857	3.698	4.200	4.397
รวม	76.478	67.224	83.543	69.117	81.897

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรปทุมรัตต์ จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	3.221	3.886	4.302	3.985	4.545
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	23.075	27.106	33.852	43.859	47.856
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	22.249	25.976	29.980	89.184	110.154
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	13.718	12.239	12.522	13.055	12.946
5. รายได้จากกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.867	2.507	3.210	3.815	3.965
6. รายได้อื่นๆ	0.087	0.106	0.075	0.154	0.088
รวม	64.217	71.820	83.941	154.052	179.554
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	2.893	3.017	3.512	3.251	4.001
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	21.832	24.854	31.553	39.827	43.246
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	20.259	23.754	26.086	84.413	102.774
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	12.820	12.827	12.677	13.129	12.187
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.356	2.188	3.198	3.656	3.535
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1.421	1.229	1.445	2.161	2.883
รวม	60.581	67.869	78.471	146.437	168.626

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรสตึก จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
<u>รายได้</u>					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	1.301	1.526	2.877	3.793	4.462
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	1.316	2.383	4.590	6.887	8.574
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	7.733	6.257	9.880	13.797	25.689
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	4.615	6.048	9.980	16.498	17.976
5. รายได้จากกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว	1.302	0.653	1.450	3.236	4.981
6. รายได้อื่นๆ	0.037	0.065	0.098	0.108	0.191
<u>รวม</u>	<u>16.304</u>	<u>16.932</u>	<u>28.875</u>	<u>44.319</u>	<u>61.873</u>
<u>ค่าใช้จ่าย</u>					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	0.880	1.010	2.083	2.641	3.870
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	1.054	1.727	4.285	6.382	8.007
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	5.923	3.955	7.024	13.140	22.880
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	3.627	4.851	10.792	13.413	17.456
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	1.182	0.623	1.283	2.005	3.940
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	0.856	1.035	2.279	4.016	3.398
<u>รวม</u>	<u>13.522</u>	<u>13.201</u>	<u>27.746</u>	<u>41.597</u>	<u>59.551</u>

หน่วย : ล้านบาท

สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด	พ.ศ. 2548	พ.ศ. 2549	พ.ศ. 2550	พ.ศ. 2551	พ.ศ. 2552
รายได้					
1. รายได้จากกิจการสินเชื่อ	2.378	3.151	2.897	3.265	3.880
2. รายได้จากกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	12.531	15.903	17.676	18.213	17.175
3. รายได้จากกิจการรวบรวมผลผลิต	11.753	12.451	9.891	17.735	24.085
4. รายได้จากกิจการแปรรูปผลผลิต	18.023	17.328	18.685	26.182	35.576
5. รายได้จากกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	2.753	2.344	3.250	3.863	3.556
6. รายได้อื่นๆ	0.076	0.035	0.090	0.074	0.097
รวม	47.514	51.212	52.489	69.332	84.369
ค่าใช้จ่าย					
1. ค่าใช้จ่ายในกิจการสินเชื่อ	1.389	3.087	2.005	2.220	2.580
2. ค่าใช้จ่ายในกิจการจัดหาสินค้ามาจำหน่าย	12.276	14.573	17.537	17.557	17.023
3. ค่าใช้จ่ายในกิจการรวบรวมผลผลิต	11.838	12.191	9.283	16.407	23.372
4. ค่าใช้จ่ายในกิจการแปรรูปผลผลิต	17.952	17.406	18.496	24.961	33.338
5. ค่าใช้จ่ายในกิจการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์	2.696	2.213	3.177	3.877	3.235
6. ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	1.654	2.379	2.610	3.358	3.273
รวม	47.805	51.849	53.108	68.380	82.821

ภาคผนวก 3

ผลการทดสอบความแตกต่างประสิทธิภาพเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มสหกรณ์

Group		Kolmogorov-Smirnov(a)			Shapiro-Wilk		
		Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
efficie	1	.242	3	.	.973	3	.685
ncy	2	.158	5	.200(*)	.990	5	.981

Group		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
efficie	1	3	.9700	.05272	.03044
ncy	2	5	1.0318	.06705	.02999

		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference	95% Confidence Interval of the Difference	
									Upper	Lower
efficiency	Equal variances assumed	.228	.650	-1.351	6	.225	-.06180	.04574	-.17373	.05013
	Equal variances not assumed			-1.446	5.280	.205	-.06180	.04273	-.16990	.04630

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ ชื่อสกุล	นายสุรวุฒิ สุทิน
วันเดือนปีเกิด	13 กรกฎาคม 2520
สถานที่เกิด	จังหวัดนครศรีธรรมราช
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	99/297 หมู่บ้านอิทธิชัยธานี หมู่ที่ 3 ตำบลเชียงรากใหญ่ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี 12160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	วิศวกร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไซยพันธ์ เอเซียแปซิฟิก จังหวัดปทุมธานี เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย (วิทย์-คณิต) จากโรงเรียนทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
พ.ศ. 2544	วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต (หลังการเก็บเกี่ยวและแปรรูปฯ) จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2553	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์การจัดการ) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ